

AUTISTA TANULÓKAT NEVELŐ KÖZOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK SZEMÉLYI,
TÁRGYI ÉS OKTATÁSMÓDSZERTANI-OKTATÁSSZERVEZÉSI
FELTÉTELEINEK VIZSGÁLATA

ZÁRÓTANULMÁNY II.

Az autista gyermekeket nevelő intézmények körében
végzett kérdőíves kutatás eredményei

2010. március

Tartalom

Vezetői összefoglaló	5
1. Bevezetés	6
1.1. A kutatás célja	6
1.2. A témában zajló korábbi kutatások	7
1.3. A kérdőíves kutatás	8
1.4. A vizsgálati populáció és az adatfelvétel körülményei	8
2. Intézményi jellemzők	10
2.1. Autisták a magyar közoktatási rendszerben	10
2.2. Autista tanulókat nevelő-oktató intézmények jellemzői a mintában	15
2.3. Autista gyermekek a mintában szereplő közoktatási intézményekben	19
3. Kapcsolati rendszerek	21
3.1. Kapcsolati rendszerek szerepe a kutatásban	21
3.2. Az autista gyermek szülei és az intézmények közötti kapcsolat	21
3.3. Az autista gyermekek és a kortárscsoport kapcsolata	23
3.4. Az autista gyermekeket ellátó intézmények közötti kapcsolat	24
3.5. Az autista gyermekeket ellátó intézmények és fenntartóik közötti kapcsolat	25
4. Oktatásszervezés, módszertan	27
4.1. Áttekintés szakmai anyagok, standardizálási kísérletek alapján	27
4.2. Az autista tanulók oktatásának jellemzői	28
4.3. Egyéni és kiscsoportos fejlesztés	31
4.4. Terápiás megközelítések, módszerek és kiegészítő terápiák	36
4.5. Közös szabadidős programok	39
5. Személyi és tárgyi feltételek	40
5.1. Az intézmények személyi állománya	40
5.2. Személyi feltételek megítélése	42
5.3. Hiányzó személyi feltételek	44
5.4. Rendelkezésre álló eszközök az intézményekben	45
5.5. Tárgyi feltételek megítélése	47
5.6. Hiányzó tárgyi feltételek	48
6. Összefoglalás	50
7. Következtetések: Standardizálási igények a döntéshozók részéről és a mai közoktatási gyakorlat	52
8. Ajánlások: Minimum és az optimális feltételek közti rések, és azok betöltésének lehetőségei kutatási adatok alapján	53
Felhasznált irodalom és források	54
M1. A felmérés kérdőíve	56
M2. Alapmegoszlások	72

Ábrák jegyzéke

1. ábra: Kérdőívek száma visszaérkezésük napja szerint	9
2. ábra: Autista tanulók száma és a 10 ezer tanulóra jutó autista tanulók száma a közoktatási rendszerben, 2002-2008.....	11
3. ábra: Autista tanulókat fogadó intézmények száma a közoktatási rendszerben, 2002-2008	12
4. ábra: Egy intézményre jutó autista tanulók száma a közoktatási rendszerben, 2002/2003-2008/2009.....	13
5. ábra: Autista tanulókat fogadó intézmények megoszlása a közoktatási rendszerben régiók szerint, 2008	14
6. ábra: Autista tanulók megoszlása a közoktatási rendszerben régiók szerint, 2008.....	15
7. ábra: Autista tanulókat fogadó intézmények megoszlása a mintában az autista tanulók nevelési-oktatási módja szerint.....	16
8. ábra: Autista tanulókat fogadó intézmények megoszlása a mintában régiók szerint	17
9. ábra: Az intézmények megoszlása aszerint, hogy alapító okiratukban mióta szerepel az autista gyermekek ellátásának feladata, és ténylegesen mikor kezdték ezt.....	18
10. ábra: Az intézmények és a szülők közötti kapcsolattartási módok elterjedtsége	22
11. ábra: A tanulók viszonya autista társukhoz az integráló, illetve az autista tanulókat integráltan és külön csoportban egyaránt oktató intézményekben	23
12. ábra: Az intézmények és fenntartóik kapcsolatának megítélése általánosságban és az autista tanulók oktatásával kapcsolatban	26
13. ábra: Az autista tanulók oktatásának módja	28
14. ábra: Az intézmények megoszlása aszerint, hogy a nap folyamán jellemzően mikor tartózkodnak az autista tanulók az intézményben	30
15. ábra: Az egyéni fejlesztés időpontjai	32
16. ábra: Az egyéni fejlesztés céljai	33
17. ábra: Az egyéni fejlesztési terv megalkotásának résztvevői	34
18. ábra: Az egyéni fejlesztési terv felülvizsgálatának gyakorisága.....	35
19. ábra: A kiscsoportos fejlesztés időpontjai	36
20. ábra: Az intézmények által ismert és alkalmazott terápiás megközelítések.....	37
21. ábra: Az intézmények által ismert és alkalmazott módszerek	38
22. ábra: Az intézmények által nyújtott kiegészítő terápiák	39
23. ábra: Az autista tanulók oktatásának személyi feltételeinek megítélése	42
24. ábra: Az autista tanulók oktatása során rendelkezésre álló eszközök.....	46
25. ábra: Az autista tanulók oktatásának tárgyi feltételeinek megítélése	47

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Autizmus-specifikus elemeket tartalmazó dokumentumokkal rendelkező intézmények aránya az oktatás módja szerint	19
2. táblázat: Autista tanulók száma és aránya a mintába került intézményekben a nevelés-oktatás módja szerint	19
3. táblázat: Autista tanulók száma és aránya a mintába került intézményekben régiók szerint.....	20
4. táblázat: A leggyakrabban említett külső partnerek, és az együttműködés megítélése.....	25
5. táblázat: Az intézmények és fenntartóik kapcsolatának megítélése általánosságban és az autista tanulók oktatásával kapcsolatban az oktatás módja szerint	26
6. táblázat: Az intézményben töltött átlagos idő hetente (óra).....	29
7. táblázat: A rehabilitációs ellátás átlagos ideje hetente (óra)	29
8. táblázat: A szakember/gyermek arány átlaga az oktatási mód szerint	31
9. táblázat: A szakember/gyermek arány átlaga régiók szerint	31
10. táblázat: A leggyakrabban említett programok, amikbe az ép tanulók mellett nem tudják bevonni az autista tanulókat	39
11. táblázat: Az autista tanulókkal közvetlenül foglalkozó szakemberek létszáma az intézményekben	40
12. táblázat: Az autista tanulókkal közvetlenül foglalkozó szakemberek létszáma az intézményekben az oktatás módja szerint	41
13. táblázat: Az autista tanulók oktatásának személyi feltételeivel való elégedettség átlaga az autista gyermekekkel foglalkozó munkatársak tájékozottsága szerint.....	43
14. táblázat: Az autista tanulók oktatásának személyi feltételeivel való elégedettség átlaga aszerint, hogy hiányzik-e valamilyen személyi feltétel	44
15. táblázat: Az autista tanulók oktatásának hiányzó személyi feltételei	44
16. táblázat: Az autista tanulók oktatásának tárgyi feltételeivel való elégedettség átlaga aszerint, hogy hiányzik-e valamilyen eszköz.....	48
17. táblázat: Az autista tanulók oktatásának hiányzó tárgyi feltételei	49
18. táblázat: A javasolt standardok és a közoktatási gyakorlat összehasonlítása	52

Vezetői összefoglaló

A tanulmányban a KROLIFY Vélemény- és Szervezetkutató Intézet által 2010. januárja és márciusa között összesen 224, autista gyermeket oktató-nevelő közoktatási intézmény körében végzett online kérdőíves felmérés eredményeit foglaljuk össze. A kutatás az Oktatási és Kulturális Minisztérium, valamint a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány közös programjának egyik elemeként az autista gyermekeket nevelő-oktató közoktatási intézmények autizmus-specifikus személyi, tárgyi, oktatásmódszertani és oktatásszervezési feltételeinek vizsgálatával előkészíti az autista gyermek, tanuló befogadását segítő oktatási standardok kidolgozását.

A kutatási eredmények alapján az intézmények közel felében hiányzik autista gyermekek minőségi oktatásának valamely személyi feltétele. A problémát leggyakrabban az okozza, hogy az autista gyermekekkel közvetlenül foglalkozó személyek nem megfelelő számban és módon vannak jelen az intézményekben: főállású gyógypedagógusok és gyógypedagógiai asszisztensek hiányoznak leginkább, továbbá fontos lenne, ha megvalósulna autista gyermekekkel közvetlenül foglalkozó személyek autizmus-specifikus képzése.

A személyi feltételeknél némileg rosszabbak az autista gyermeket oktató intézmények tárgyi feltételei: leginkább az intézmények fizikai környezetének az autista gyermekek igényeihez való alakítására lenne szükség, elsősorban védett egyéni pihenő biztosításával és a zavaró ingerek kiszűrésével, valamint vizuális támogatás nyújtásával.

A közoktatási rendszerben résztvevő egyre növekvő számú autista gyermek igényeinek teljesebb kielégítése érdekében célravezetőnek tűnik az autista gyermekekkel közvetlenül foglalkozó személyek számának emelése és autizmus-specifikus képzése, a megfelelő tér- és időszervezés eszközeinek biztosítása, a tudományos bizonyítékokkal alátámasztott hatékonyságú terápiás megközelítések és módszerek szélesebb körben való ismerete és alkalmazása, valamint a regionális különbségek csökkentése az intézmények elérhetősége és személyi-tárgyi feltételei tekintetében.

Az autista gyermekek oktatása minőségének emelését elősegítheti az autista tanulók ellátásában érintett szereplők közötti megfelelő kapcsolatok megléte, illetve az autista gyermekekkel közvetlenül foglalkozó személyek felkészültsége.

1. Bevezetés

Jelen tanulmány a KROLIFY Vélemény- és Szervezetkutató Intézet által 2010. januárja és márciusa között végzett kérdőíves felmérés eredményeit tartalmazza. Kutatásunk az Oktatási és Kulturális Minisztérium, valamint a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány (a továbbiakban FSZK) közös programjának egyik elemeként az autista gyermekeket nevelő-oktató közoktatási intézmények autizmus-specifikus személyi, tárgyi, oktatásmódszertani és oktatásszervezési feltételeinek vizsgálatával előkészíti az autista gyermek, tanuló befogadását segítő oktatási sztenderdek kidolgozását. A kérdőíves felmérés mellett kvalitatív módszerekkel is vizsgáltuk a témát: személyes interjúkat készítettünk autista tanulókat oktató intézmények fenntartóival, illetve fókuszcsoportos beszélgetést tartottunk autista gyermekeket nevelő szülők, gyógypedagógusok, óvodapedagógusok, tanárok és intézményvezetők részvételével. A kvalitatív vizsgálatok eredményeit külön tanulmányban foglaltuk össze.

1.1. A kutatás célja

Az Országos Autizmus Stratégia (a továbbiakban OAS), egy civil szakértők által 2008. júliusában megalkotott 5 évre szóló középtávú intézményfejlesztési koncepció, amely az autizmus spektrum zavarral érintett (a továbbiakban autista) hazai népesség életminőségének javítását célozza. Ennek első lépése a jelenleg az országban elérhető autizmus-specifikus oktatási, egészségügyi és szociális szolgáltatások és intézményrendszerek elemeinek felmérése, amire az autizmus-specifikus intézményi ellátás fejlesztését lehet alapozni.

Az OAS 5. pontja az autizmus-specifikus fejlesztési és oktatási ellátás fejlesztésével foglalkozik. A stratégia ide vonatkozó célja az ellátás hozzáigazítása az autisták valódi igényeihez a közoktatási rendszer teljes spektrumán (speciális és integrált formák), illetve teljes időszakára. A stratégia alapján a megvalósítás első lépéseként a minőségi autizmus-specifikus oktatás közös kritériumainak kidolgozása szükséges (OAS 5.1.1. pont). Kutatásunk ehhez a lépéshez kínál inputokat azzal, hogy felméri az autista gyermekeket ellátó közoktatási intézmények jelenlegi autizmus-specifikus személyi, szakmai és tárgyi feltételeit. Felmérésünk célja tehát az, hogy a minimális feltételek meghatározása és az optimális feltételek leírása mellett feltárja az autista gyermekek minőségi ellátásának hiányzó feltételeit.

Az autista tanulók minőségi oktatásának egységes és közös kritériumait nem könnyű meghatározni, hiszen nincs két ugyanolyan autista gyermek. Az autista tanulók nagyon különböző lehetőségekkel és igényekkel, illetve erősségekkel és hiányosságokkal rendelkeznek, ezért nem lehet olyan feltételeket kialakítani, amelyek minden tanuló számára ideálisak. Ugyanakkor törekedni lehet - és kell is - az intézmények tárgyi és személyi feltételeinek, illetve az oktatási módszerek olyan irányú módosítására, amely lehetővé teszi a közoktatási rendszerben résztvevő valamennyi autista gyermek esélyeinek kiteljesítését.

1.2. A témában zajló korábbi kutatások

Az autista gyermekek helyzetét a közoktatási rendszerben alapvetően két irányból vizsgálják a felmérések: egyrészt az autista szülők nézőpontjából, másrészt az autista tanulókat oktató intézmények szemszögéből. Az alábbiakban olyan kvantitatív, kérdőíves felméréseket tekintünk át, amik példaként szolgálnak a két megközelítésre.

Az egyesült királyságbeli National Autistic Society (Nemzeti Autista Társaság, NAS) 2005. októberében kérdőíves kutatást végzett tagjai részvételével az autista gyermekek iskolai ellátásának témakörében.¹ A kérdőívet végül a társaság 1376 tagja (család) töltötte ki, ennek 89%-a angliai válaszadó volt. Az eredmények szerint az oktatás során alkalmazott módszereket illetően a családok csupán 27%-a állította azt, hogy a gyermekével foglalkozó pedagógusok hozzá tudják igazítani a módszereket és tananyagokat az autista tanuló igényeihez, és leginkább a szociális képességeket fejlesztő programokat hiányolták: 35%-uk (a befogadó iskolákban tanuló gyermekek szüleinek 41%-a) jelezte, hogy erre lenne a legnagyobb szükség. A kapcsolati rendszereket illetően a válaszadók 46%-a rossznak vagy nagyon rossznak minősítette a kommunikációt és információcserét a helyi oktatási hatósággal, és csak 15%-uk tekintette jónak vagy nagyon jónak. Az oktatásszervezési módszerekkel kapcsolatban kiderült, hogy a szülők 44%-a szerint gyermekük nem tudott részt venni az intézmény által szervezett, tanításon kívüli tevékenységekben (ahol volt ilyen), és a szülők 30%-a gondolta úgy, hogy az iskola nem segíti gyermeke beilleszkedését a gyermekcsoportba. A többségi iskolába járó gyermekek szüleinek 45%-a szerint az iskolai környezet nem megfelelően van kialakítva az autista gyermekek oktatásához, és 33%-uk állította, hogy gyermeke nem kapja meg a megfelelő támogatást az infrastruktúra használatához. Végezetül, a befogadó iskolába járó gyermekek szüleinek 41%-a mondta azt, hogy az autizmust jobban megértő vagy támogatóbb tanári kar jelentené a legnagyobb előrelépést a gyermekek számára.

Ugyanez a szervezet 2002-ben egy korábbi, szülőket érintő felmérésére alapozva az intézmények körében is megvizsgálta a kérdést.² A szerzők egy 30 kérdésből álló kérdőívet juttattak el hét kiválasztott oktatási hatóság ellenőrzése alatt álló 1223 intézmény igazgatójához, akik közül végül 373 fő töltötte ki. Az eredmények alapján az autista gyermekeket oktató intézmények 44%-a szerint az autista tanulók többsége nem kapja meg azt a speciális ellátást, amire szüksége lenne, és 30%-uk szerint ennek a nem megfelelő pénzügyi és emberi erőforrások az okai. Az intézmények 72%-a elégedetlen tanárai autizmus-specifikus képzettségével, az autista tanulót ellátó intézményekben pedig csak a tanárok 22%-a részesült speciális képzésben, de leggyakrabban csak 1-4 órában, és az iskolák egyötödében egyáltalán nincs autizmus-specifikus végzettséggel rendelkező szakember. Végezetül fontos megemlíteni, hogy a szerzők ajánlásai között az első helyen az áll, hogy az illetékes minisztérium támogasson egy olyan kutatást, melynek célja egy az autista tanulók oktatásának minimális feltételeinek felállítása (Barnard et al. 2002: 27.).

---

¹ Batten et al. 2006.

² Barnard et al. 2002.

Hazánkban a 2008. szeptembere és 2009. májusa között a Jelenkutató Intézet és Alapítvány, és az Autisták Országos Szövetsége (AOSZ) együttműködésében lefolytatott Országos Autizmuskutatás (a továbbiakban OAK) az egyetlen felmérés eddig, amely országos szinten mérte fel az autista személlyel élő családok helyzetét, és ezen belül az autista gyermekek ellátásának körülményeit a közoktatási rendszerben. A kutatás egyik elemeként 312 AOSZ- és tagesegyesületi családot kérdeztek meg kérdőbiztossal felvett személyes kérdőívvel. Az ebből a felmérésből származó adatok rendkívül fontosak jelen kutatás szempontjából, ugyanis - más témák mellett - az autista gyermekek helyzetét a közoktatási intézményekben a gyermekeket nevelő családok szemszögéből mutatják be. A témánkat illető leginkább releváns eredmények az intézményekkel való elégedettségre vonatkoznak. A megkérdezett szülők legkevésbé az intézmény felszereltségével és tárgyi eszközeivel voltak elégedettek, leginkább pedig a tanárok és a gyermekek közötti viszont, illetve a tanárok szakmai felkészültségét értékelték. Ezek a vélemények kiegészítik a másik oldal, vagyis az intézmények helyzetértékelését, amit viszont - felmérésünk előtt - eddig még nem vizsgáltak Magyarországon.

1.3. A kérdőíves kutatás

Az autista gyermekeket nevelő-oktató közoktatási intézmények személyi, szakmai és tárgyi feltételeinek felmérésére - a rendelkezésre álló időt és erőforrásokat figyelembe véve - az online kérdőíves vizsgálatot tartottuk a legmegfelelőbb módszernek. A kérdőívet az FSZK munkatársaival és az általuk felkért szakértőkkel együttműködve dolgoztuk ki. Internetes kérdőívünk 6 blokkot (intézményi jellemzők, személyi feltételek, kapcsolati rendszerek, intézményi partnerek, oktatásszervezés és módszertan, valamint tárgyi feltételek) és összesen 62 kérdést tartalmazott (a kérdőívet lásd a Mellékletben). A kérdőívben a zárt kérdések mellett néhány nyílt kérdést is feltettünk, az ezekre adott válaszokat pedig kategóriákba soroltuk (az alapmegoszlásokat lásd a Mellékletben).

1.4. A vizsgálati populáció és az adatfelvétel körülményei

Felmérésünk vizsgálati populációjába minden olyan közoktatási intézmény - óvoda, általános és középfokú iskola - bekerült, amely a Közoktatási Információs Rendszer (KIR) adatbázisa szerint a 2008-2009-es tanév elején egy vagy több autista gyermeket látott el. A KIR adatai alapján az FSZK munkatársai 450 közoktatási intézményt kerestek meg előzetesen telefonon az év elején, majd 2010. január 27-én személyre szóló e-mail értesítést küldtünk ezen intézmények vezetőinek kutatásunk céljáról, tartalmáról.³ Február 2-án küldtük el a résztvevőknek a felmérésre szóló meghívóban a kérdőív internetes elérhetőségét, majd ezután két alkalommal, február 11-én és 22-én szintén elektronikus levélben emlékeztettük a kérdőívet addig teljesen vagy egyáltalán ki nem töltő intézményeket a válaszadásra.⁴ Mivel nem feltétlenül várható el, hogy a felmérés résztvevői, az intézményvezetők az autizmus-specifikus oktatással kapcsolatos valamennyi kérdésünkre tudnak válaszolni, ezért arra kértük őket, hogy a kérdőívet az autista gyermekekkel, tanulókkal

³ A 450 intézmény közül 15 jelezte vissza, hogy - a KIR adataival ellentétben - intézményük jelenleg nem lát el autista gyermeket, ezért ezek az intézmények nem vettek részt a kutatásban. Így a teljes populáció 435 intézményt jelent.

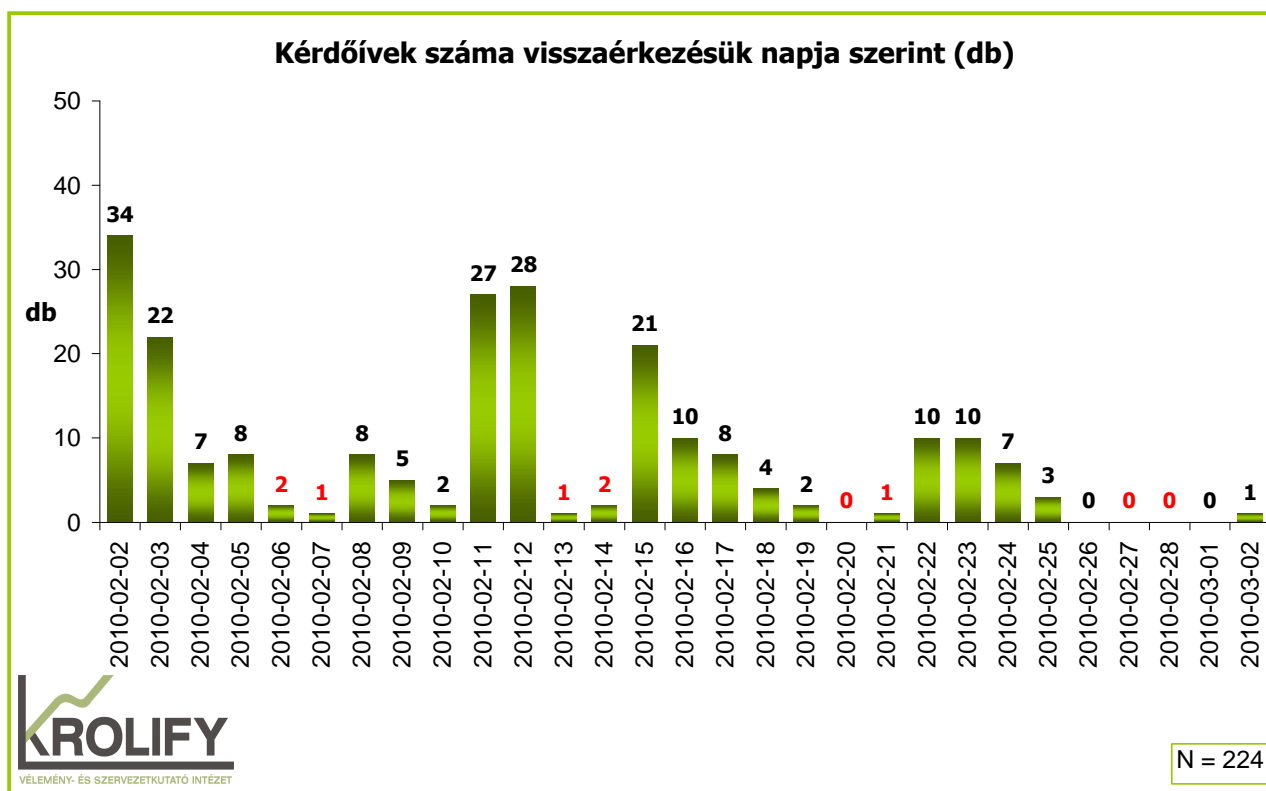
⁴ Sajnos nem minden résztvevő válaszolt az összes kérdésre, ezeket a hiányos válaszokat végül nem használtuk fel az elemzés során.

legtöbbet foglalkozó munkatársával együtt töltsék ki.

Össességében 224 teljesen kitöltött kérdőív érkezett vissza, vagyis a válaszadási arány 51,5%, ami kérdőíves felméréseknél, és különösen az online kérdőíves felmérések esetében rendkívül magas arány.⁵ A 224 kérdőív visszaérkezési idejét mutatja be az 1. ábra:

1. ábra: Kérdőívek száma visszaérkezésük napja szerint

Megjegyzés: a piros számok a hétvégeken beérkezett kérdőívek számát jelölik.

A legtöbb kérdőív a meghívó, illetve az emlékeztetők kiküldése után érkezett be, és mivel leggyakrabban intézményi e-mail címre küldtük ezeket, ezért a hétvégeken kevés kérdőívet töltöttek ki a résztvevők.

⁵ Ha ehhez hozzávesszük a hiányos válaszokat is, akkor elmondható, hogy a megkeresett intézmények döntő többsége hajlandó volt a válaszadásra.

2. Intézményi jellemzők

A közoktatási rendszerben résztvevő autisták helyzetének bemutatását az autista tanulók, illetve az őket ellátó közoktatási intézmények számbavételével kezdjük.⁶ Elsőként az autista gyermekeket ellátó valamennyi közoktatási intézmény jellemzőit ismertetjük, majd kitérünk a felmérésünkben résztvevő intézmények bemutatására.

2.1. Autisták a magyar közoktatási rendszerben

Az ebben a részben közölt adatok a KSH és a KIR adatbázisaiból származnak, és az Országos Autizmus Kutatást összefoglaló kötetből⁷ idézzük. Az adatok az autista tanulók ellátásában résztvevő összes intézményre vonatkoznak.

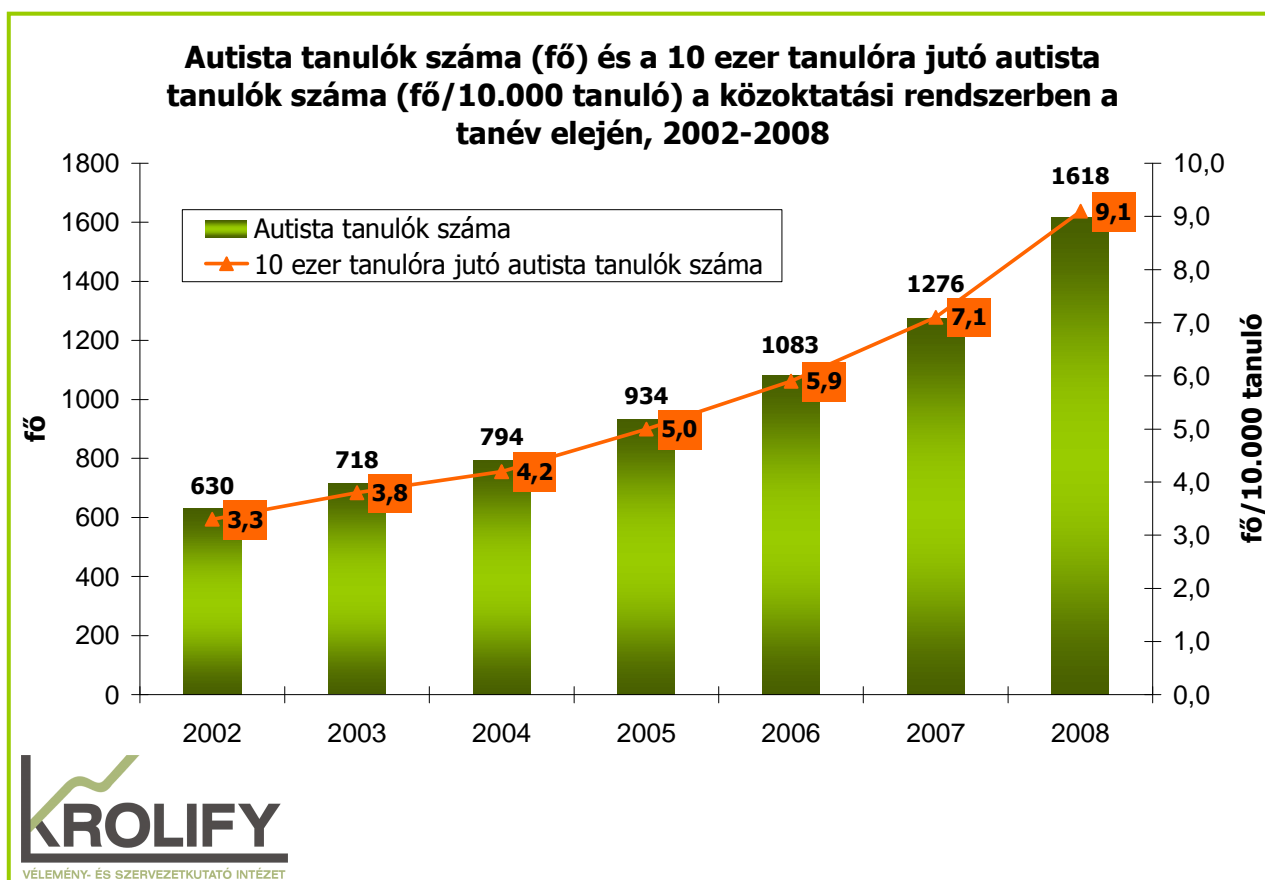
Az elmúlt évek során az autizmussal diagnosztizált gyermekek számának nagymértékű emelkedése figyelhető meg a közoktatási rendszerben. A 2002/2003-as és a 2008/2009-es tanév kezdete között a közoktatási rendszerben résztvevő autista tanulók száma 630-ról 1618 főre, vagyis több mint 2,5-szeresére nőtt. Ennél némileg nagyobb ütemben, 3,3-ról 9,1-re emelkedett a 10.000 tanulóra jutó autista tanulók száma, ami közel 2,8-szoros növekedést jelent (lásd a 2. ábrát).

---

⁶ A kutatás során közoktatási intézmény alatt az óvodákat, általános iskolákat, szakiskolai előkészítőket, szakiskolákat, speciális szakiskolákat, szakközépiskolákat és gimnáziumokat, valamint a speciális, több oktatási szintet magukban foglaló intézményeket értjük. Emellett a közoktatási intézményekben ellátott valamennyi autista személyt az egyszerűség kedvéért - életkorától függetlenül - autista tanulónak nevezünk.

⁷ Petri-Vályi 2009.

2. ábra: Autista tanulók száma és a 10 ezer tanulóra jutó autista tanulók száma a közoktatási rendszerben, 2002-2008

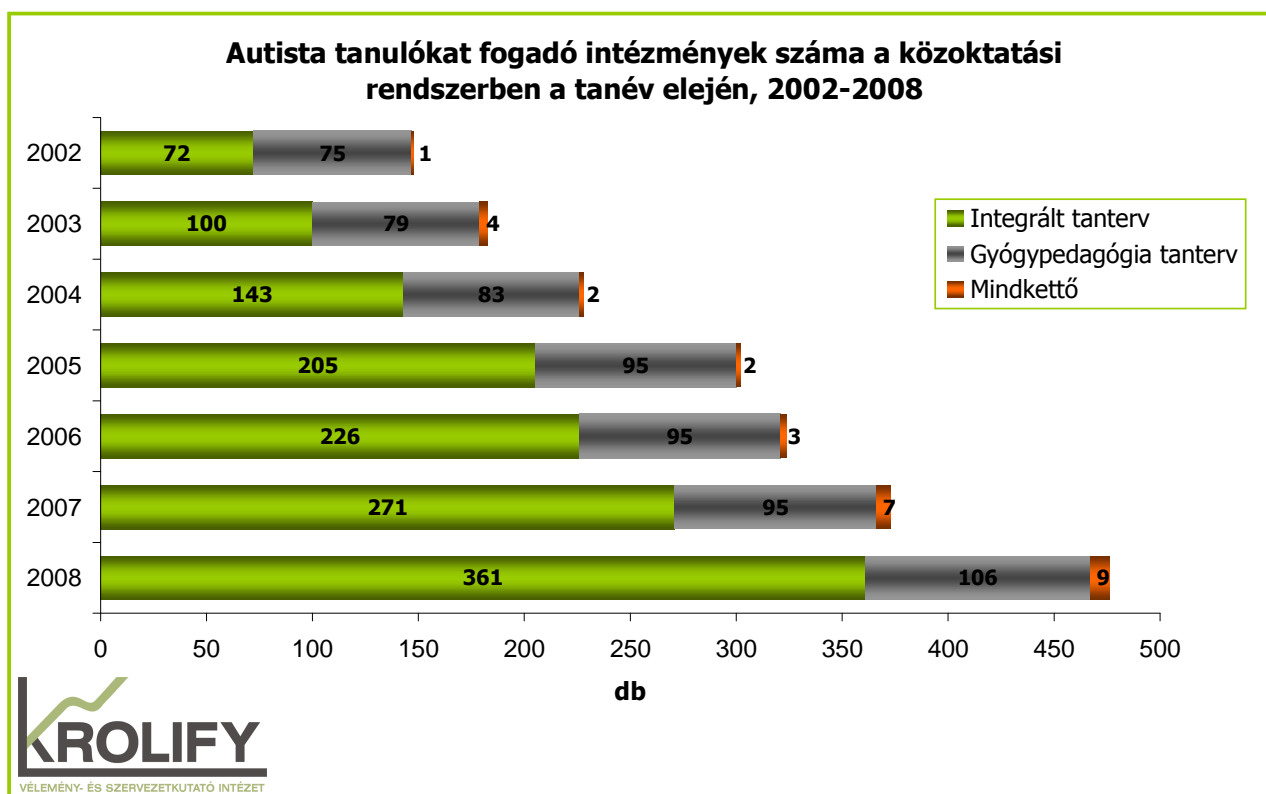

Forrás: ATK 62. old.

Az autizmus-diagnózissal rendelkező tanulók létszámának bővülésével párhuzamosan emelkedett az őket ellátó intézmények száma: míg 2002. október 1-én csupán 148, addig hat évvel később már 476, vagyis 3,2-szer több intézményben láttak el autista tanulót (lásd a 3. ábrát).

Az autista tanulókat ellátó közoktatási intézmények alapvetően három csoportba sorolhatóak: az intézmények integrált tanterv szerint (nem autista tanulókkal közösen), gyógypedagógiai tanterv szerint (külön csoportban), vagy mindkét módon nevelik-oktatják az autista tanulókat. Az 3. ábra alapján a vizsgált időszakban a többségi befogadó intézmények térnyerése figyelhető meg: míg 2002-ben közel azonos arányban alkalmaztak az intézmények integrált és gyógypedagógiai tantervet az autista tanulók ellátásában, addig 2008-ban az integráló intézmények az összes intézmény 76%-át tette ki. Emellett a mindkét tantervek használó intézmények számának enyhe emelkedése tapasztalható.

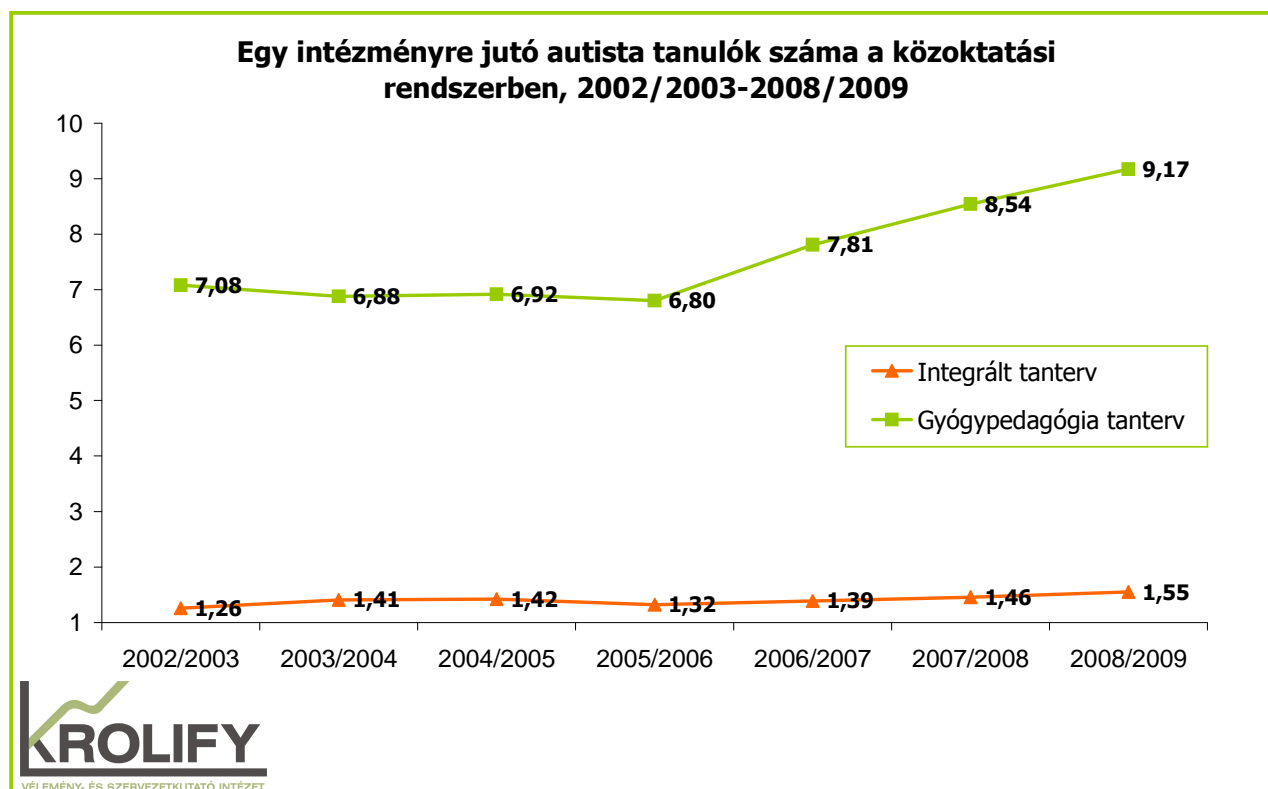
3. ábra: Autista tanulókat fogadó intézmények száma a közoktatási rendszerben, 2002-2008

Forrás: ATK 63. old.

A többségi befogadó intézmények nagy része egyetlen autista tanulót integrál, ennek köszönhetően az átlagos tanulószám körükben 1,3 és 1,6 között mozgott 2002 és 2008 között, az időszak végén a legtöbb autista tanulót befogadó többségi intézmény 11 autista tanulót integrált. A 2008/2009-es tanév elején az autista tanulók 35%-a járt integráló intézménybe, többségüket gyógypedagógiai tanterv szerint működő intézmény látja el. Mivel ilyen intézményből jóval kevesebb van, ezért a gyógypedagógiai tanterv szerint nevelő-oktató intézményekre jutó autisták átlagos száma is sokkal magasabb: 7 és 9 fő körül alakult a vizsgált időszakban, 2008-ban a legtöbb autista tanulót ellátó intézménybe 51 autista tanuló járt (lásd a 4. ábrát).

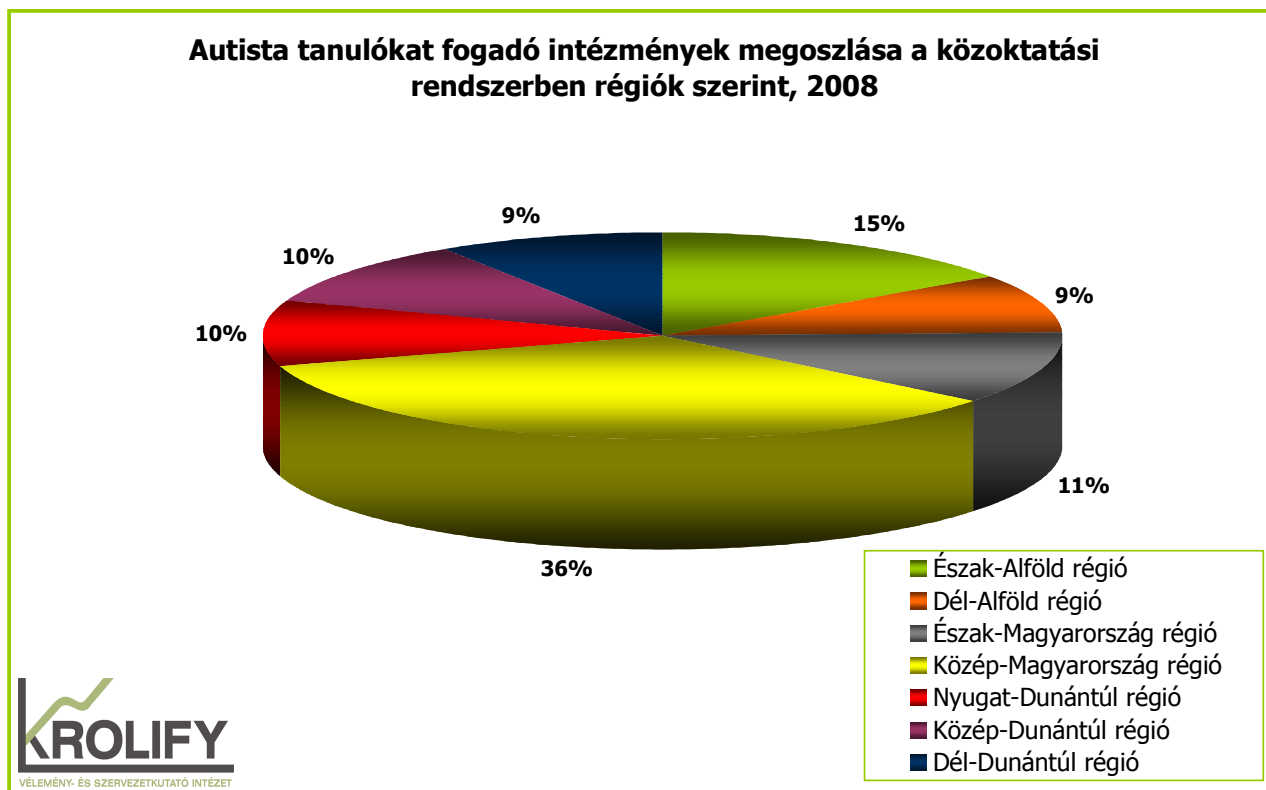
4. ábra: Egy intézményre jutó autista tanulók száma a közoktatási rendszerben, 2002/2003-2008/2009

Forrás: ATK 64. old. alapján

Az autista tanulókat fogadó intézmények regionális megoszlása a közép-magyarországi és észak-alföldi régiót leszámítva egyenletes: az intézmények fele a Budapestet is magában foglaló közép-magyarországi és a többek között Debrecent, Nyíregyházát és Szolnokot összefogó észak-alföldi régióban található, az intézmények egy-egy tizede pedig a fennmaradó régiókban működik (lásd az 5. ábrát).

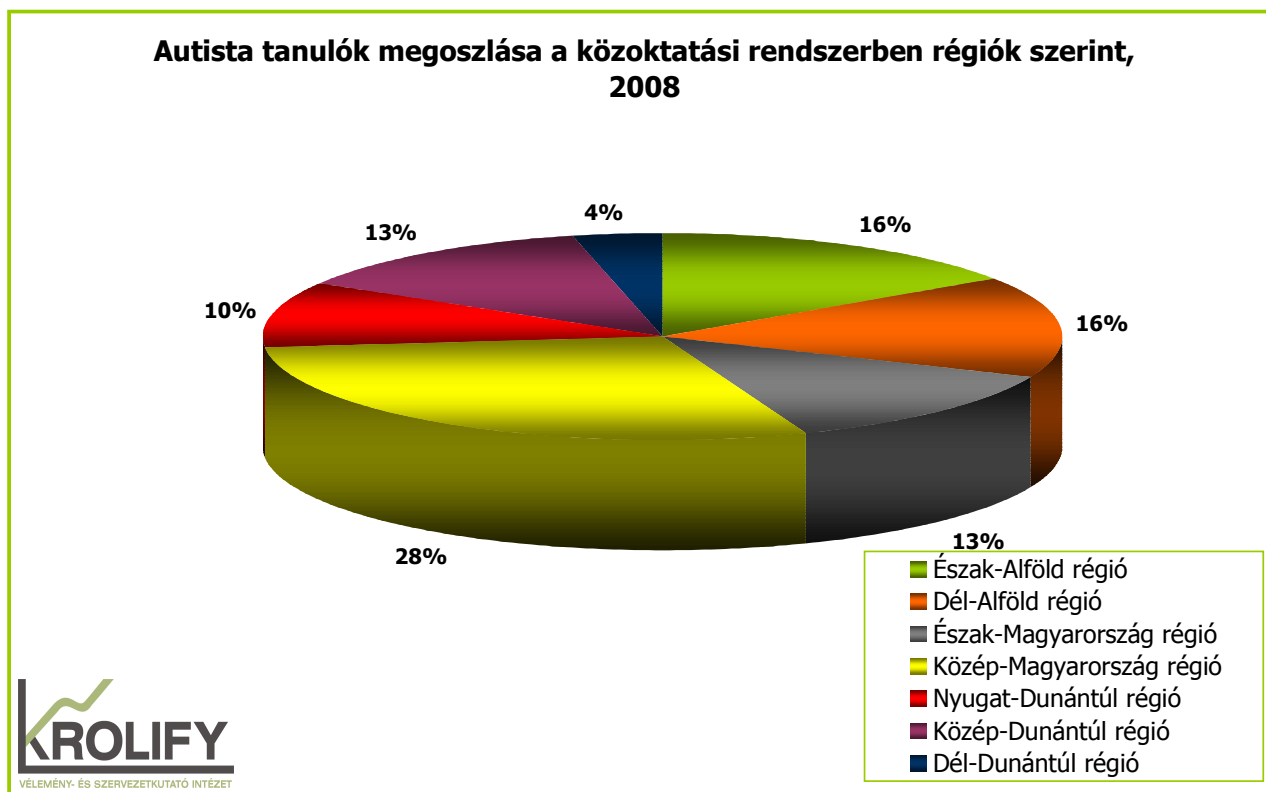
5. ábra: Autista tanulókat fogadó intézmények megoszlása a közoktatási rendszerben régiók szerint, 2008

Forrás: ATK 70. old. alapján

Ettől némileg eltérő képet mutat az autista tanulók regionális megoszlása. Az autista tanulók legnagyobb hányadát a közép-magyarországi, illetve a két alföldi régióban találjuk, a dél-dunántúli régióban pedig az autista tanulók mindössze 4%-a él, amint azt a 6. ábra mutatja.

6. ábra: Autista tanulók megoszlása a közoktatási rendszerben régiók szerint, 2008

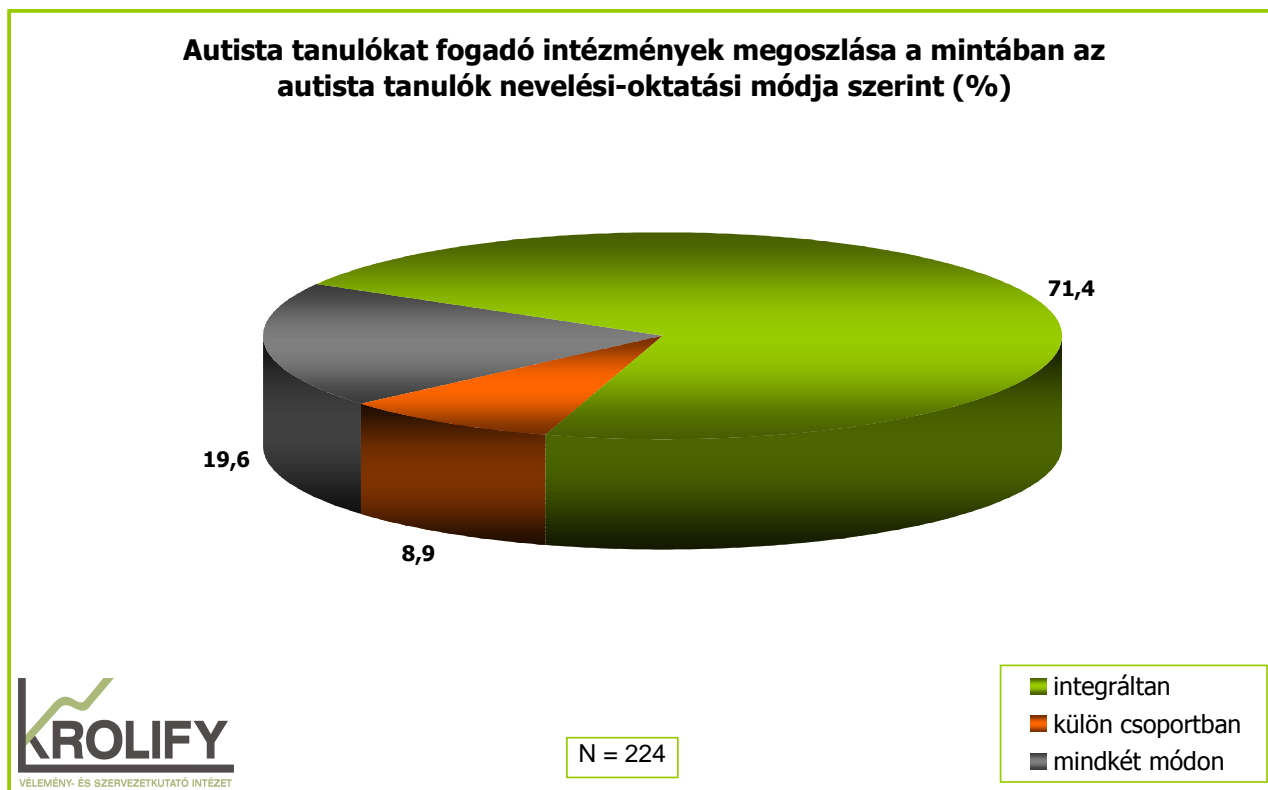
Forrás: ATK 71. old. alapján

2.2. Autista tanulókat nevelő-oktató intézmények jellemzői a mintában

Az előző fejezetben bemutatott adatok a KIR-ben szereplő, 2008. október 1-én autista tanulót ellátó valamennyi közoktatási intézményre, összesen 476 óvodára vagy iskolára vonatkoznak. Ebben a részben azon 224 intézmény jellemzőit mutatjuk be, akik teljesen kitöltötték kérdőívünket.

A 224 intézmény 71%-a integráltan, 9%-a külön csoportban, 20%-a pedig mindkét módon neveli-oktatja az autista tanulókat. A 3. ábrán megfigyelhető, 2008-as teljes populációra vonatkozó adatokhoz képest annyiban térnek el ezek az eredmények, hogy kisebb az autista tanulókat külön csoportban (gyógy pedagógia tanterv szerint) oktató, és jóval nagyobb a mindkét módszert alkalmazó intézmények aránya (a 2008-ban mért aránya tízszerese).

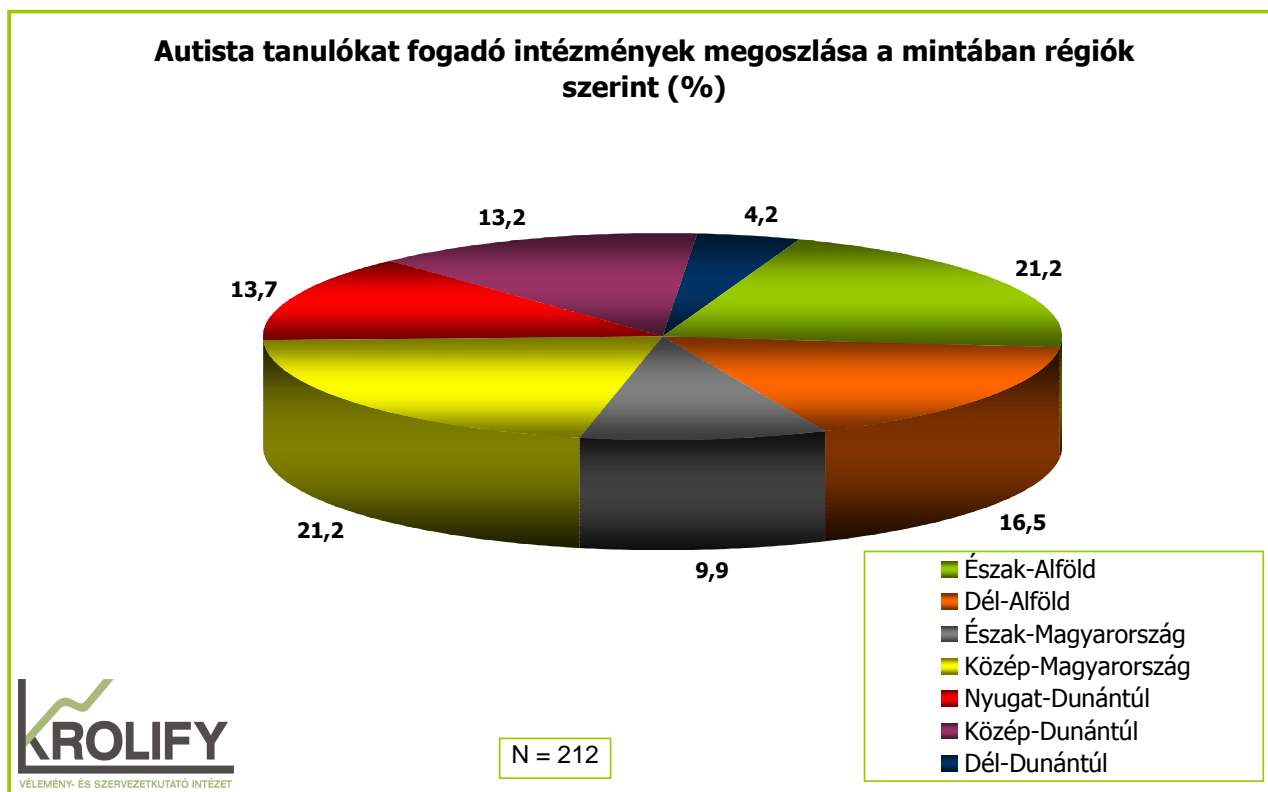
7. ábra: Autista tanulókat fogadó intézmények megoszlása a mintában az autista tanulók nevelési-oktatási módja szerint

A mintánkba került, autista tanulókat oktató közoktatási intézmények regionális megoszlása meglehetősen eltérő képet mutat a 2008-as teljes populáció megoszlásától. Az eredmények szerint egyenletesebb lett az intézmények regionális eloszlása, de még mindig a közép-magyarországi régióban találjuk az intézmények legnagyobb, a dél-dunántúli régióban pedig a legkisebb hányadát, bár előbbi arányát elérte az észak-magyarországi régióét, a dél-dunántúli régió lemaradása pedig tovább nőtt (lásd a 8. ábrát).

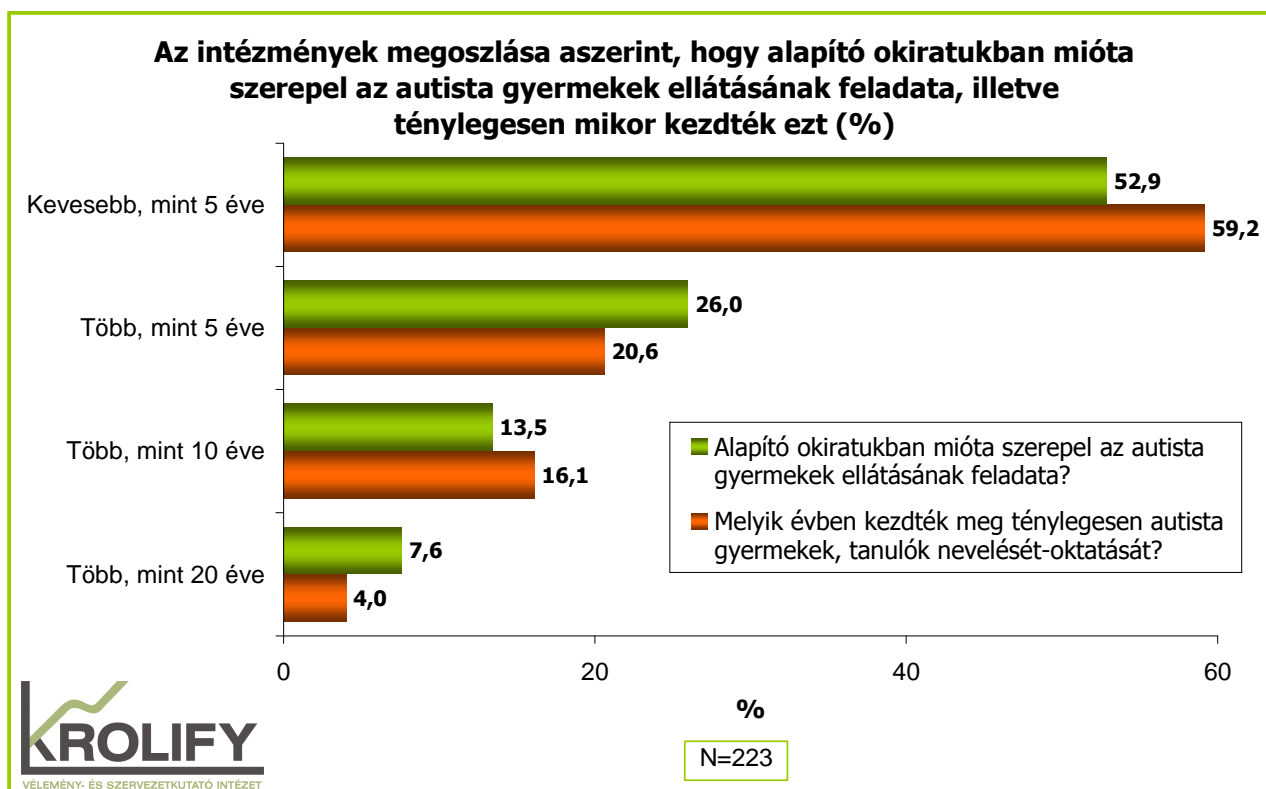
8. ábra: Autista tanulókat fogadó intézmények megoszlása a mintában régiók szerint

Az autista tanulókat külön csoportban oktató intézmény a közép- és dél-dunántúli, illetve az észak-alföldi régióban működik a legnagyobb arányban. Integráló intézményt a legnagyobb arányban a közép-dunántúli és a dél-alföldi régióban találunk, és ugyanez a két régió ad otthont a mindkét módszert alkalmazó iskola legnagyobb hányadának is.

A mintába került intézmények több mint felének (53%-ának) kevesebb mint 5 éve, 8%-ának pedig több mint 20 éve szerepel az alapító okiratában az autista gyermekek ellátásának feladata, továbbá egy intézmény jövőre veszi be a feladatot az alapító okiratba. Az intézmények 59%-a kevesebb mint 5 éve kezdte el ténylegesen az autista gyermekek ellátását, 4%-uk pedig több mint 20 éve oktat autista tanulót. Autista tanuló oktatását a legkorábban elkezdő intézmény 1955 óta lát el ilyen feladatot, egy intézmény pedig 2011-ben kezdi el (lásd a 9. ábrát).

9. ábra: Az intézmények megoszlása aszerint, hogy alapító okiratukban mióta szerepel az autista gyermekek ellátásának feladata, és ténylegesen mikor kezdték ezt

Az intézmények több mint fele (54,5%-a) esetében ugyanabban az évben kezdték el az autista gyermekek ellátásának feladatát, mint amelyik évben a feladat bekerült az alapító okiratba. Öt, vagy annál több év különbség a két lépés között csak az intézmények 14%-át jellemezi. Az eltérés átlagos ideje (-0,17 év) pedig arra utal, hogy az alapító okirat módosítása inkább követi az autista gyermekek oktatásának megkezdését, mintsem megelőzze azt. Megerősíti ezt az is, hogy az intézményeknek átlagosan 5,9 éve szerepel az alapító okiratukban az autista gyermekek ellátásának feladata, és átlagosan 6,2 éve látnak el ténylegesen autista gyermeket. Mindez azt sugallja, hogy az intézmények csak akkor veszik be az alapító okiratukban felsorolt feladataik közé az autista gyermekek oktatását, ha már legalább egy autistát befogadtak.

Az integráló intézmények kevésbé tapasztaltak az autista gyermekek ellátásában, átlagosan 4,5 éve tanítanak autistákat, míg a külön csoportban nevelő, illetve mindkét módszert alkalmazó intézmények esetében az átlag 10 év felett van. Az átlagokat tekintve regionális szinten a legrutinósabb intézmények a dél-dunántúli és a közép-magyarországi régióban működnek (átlag: 7,1, illetve 8,7 év), míg az autista tanulót legkésőbb befogadó intézmények az észak- és dél-alföldi, illetve az észak-magyarországi régióban találhatóak (átlagosan 5,6 és 5,1, illetve 5,3 éve tanítanak autistákat).

A közoktatási intézmények működését szabályozó dokumentumok közül legnagyobb arányban a Pedagógiai Program tartalmaz autizmus-specifikus elemet, legritkább esetben pedig a házirend. Az autista tanulókat külön csoportban oktató intézmények dokumentumai nagyobb arányban vesznek figyelembe autizmus-

specifikus szempontokat, mint az integráló intézmények, de - a Pedagógiai Program kivételével - az intézmények fele vagy annál is kisebb hányada esetében térnek ki a dokumentumok az autista tanulók oktatására. A mindkét oktatási módot alkalmazó intézmények a két kategória között helyezkednek el, az integráló intézményekhez közelebb (lásd az 1. táblázatot).

1. táblázat: Autizmus-specifikus elemeket tartalmazó dokumentumokkal rendelkező intézmények aránya az oktatás módja szerint

	Összes intézmény			
	Integráltan	Külön csoportban	Mindkét Módon	
Pedagógiai Program	92,4%	91,3%	95,0%	95,5%
Minőségirányítási Program	27,2%	24,4%	50,0%	27,3%
Szervezeti és Működési Szabályzat	23,2%	20,6%	45,0%	22,7%
Házirend	11,6%	8,8%	40,0%	9,1%

(N=224)

2.3. Autista gyermekek a mintában szereplő közoktatási intézményekben

A válaszadó 219 intézményben jelenleg összesen 1107, diagnózissal rendelkező autista tanulót nevelnek-oktatnak, tehát a tanulmányban szereplő megállapítások a magyar közoktatási rendszerben résztvevő autista tanulók nagyobb részére vonatkoznak. Az autista tanulók legnagyobb arányban olyan intézménybe járnak, ahol integráltan nevelik-oktatják őket. Az autisták 34%-a jár kizárólag integráló intézménybe, ez az arány megegyezik a teljes populációban 2008-ban mért aránnyal (35%), az autista tanulókat külön csoportban oktató intézmények a tanulók 21%-át látják el.

A 219 intézményre jutó 1107 tanuló azt jelenti, hogy egy intézményben átlagosan 5, szakértői véleménnyel rendelkező autista tanuló jár. Ennek fele az autista tanulók átlagos száma az integráltan működő intézményben, és több mint kétszerese az autista tanulókat külön csoportban, vagy mindkét módon oktató intézményben. Mindez azt jelenti, hogy az átlagos tanulói létszám mind az autista tanulókat mind az, mind külön csoportban oktató intézmények körében emelkedett 2008 óta. Az intézmények 45%-ában (az integráló intézmények 55%-ában) egyetlen autista tanulót oktatnak, és csakúgy, mint 2008-ban, még most is 51 autista tanulót oktat a legtöbb tanulókat ellátó intézmény (lásd a 2. táblázatot)..

2. táblázat: Autista tanulók száma és aránya a mintába került intézményekben a nevelés-oktatás módja szerint

	Tanulók aránya	Tanulók száma	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum	N
Integráltan	34,4%	381	2,4	2,8	1,0	1	20	156
Külön csoportban	21,3%	236	11,8	12,7	8,5	1	48	20
Mindkét módon	44,3%	490	11,4	13,6	4,0	1	51	43
<i>Összesen</i>	<i>100,0%</i>	<i>1107</i>	<i>5,1</i>	<i>8,5</i>	<i>2,0</i>	<i>1</i>	<i>51</i>	<i>219</i>

Az autista tanulók mintabeli regionális megoszlása nagyjából megegyezik a 2008-as teljes populációra

vonatkozó megoszlással, vagyis továbbra is a közép-magyarországi és a két alföldi régióban találjuk a legtöbb és a dél-dunántúli régióban a legkevesebb autista tanulót (lásd a 3. táblázatot).

3. táblázat: Autista tanulók száma és aránya a mintába került intézményekben régiók szerint

	Tanulók aránya	Tanulók száma	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum	N
Észak-Alföld	15,8%	171	3,8	5,0	1,0	1	20	45
Dél-Alföld	17,8%	193	5,7	10,8	2,0	1	48	34
Észak-Magyarország	11,1%	120	5,7	11,2	1,0	1	51	21
Közép-Magyarország	30,0%	325	7,4	11,4	3,0	1	48	44
Nyugat-Dunántúl	12,9%	140	5,2	7,8	1,0	1	27	27
Közép-Dunántúl	7,1%	77	2,9	2,4	2,0	1	8	27
Dél-Dunántúl	5,3%	57	6,3	6,9	2,0	1	19	9
<i>Összesen</i>	<i>100,0%</i>	<i>1083</i>	<i>5,2</i>	<i>8,7</i>	<i>2,0</i>	<i>1</i>	<i>51</i>	<i>207</i>

A mintába került közoktatási intézménybe járó összesen 1107 autista közül 53 fő magántanuló (4,8%), 25 intézményben egyetlen magántanuló található, 6 intézménybe 2, 2 intézménybe 3, és egy-egy intézménybe jár 4, illetve 6 magántanuló. Nagyobb arányban találunk magántanulót a külön csoportban, vagy az integráltan és külön csoportban egyaránt oktató intézményekben: 40%-ukba jár magántanuló, míg a többségi intézmények esetében mindössze 5,6% ez arány. Előbbi intézmények körében 0,5, illetve 0,7 fő az átlagos magántanulói létszám, míg az integráló intézmények esetében mindössze 0,075. Az intézmények közül 9 esetében az autista tanulók mindegyike magántanuló, az autista tanulók 5 intézményben fele, 3 intézményben pedig harmada magántanuló. A magántanulók aránya az autista tanulók között szintén a külön csoportban, vagy az integráltan és külön csoportban egyaránt oktató intézményekben a nagyobb: előbbiek esetében 15,9%, illetve 17,9%, míg utóbbiak esetében csak 0,02%.

3. Kapcsolati rendszerek

A harmadik fejezetben az autista tanulók oktatásában érintett szereplők, úgy mint a szülők, a kortárs-csoportok, a pedagógusok, az intézmények és az intézmények fenntartói közötti viszonyokat vizsgáljuk.

3.1. Kapcsolati rendszerek szerepe a kutatásban

Az autista gyermekek oktatására vonatkozó szakirodalom egységes abban az aspektusban, hogy az autista tanulók oktatásában érintett szereplők közötti kapcsolatokat kulcsfontosságúaknak tekinti az autisták hatékony és minőségi ellátásában. Az óvodai-iskolai oktatás nem hatékony, ha nem egészül ki megfelelő otthoni neveléssel, és ez fordítva is igaz. Ez pedig intenzív és folyamatos együttműködést igényel a szülők és az intézmény között, amely során a szereplők megosztják egymással az információkat. Az integráló iskolákban az autista gyermekek oktatásában komoly segítségek nyújtanak a kortárs-csoportok, de csak abban az esetben, ha az intézmény felkészíti a befogadó csoportot, és pozitív hozzáállást alakít ki benne az autista gyermek iránt. Az egyes intézményen belüli közösségek mellett a minőségi ellátás fontos tényezője az autista gyermekeket ellátó intézmények közötti külső együttműködési kapcsolatok megléte, illetve azok minősége, és végezetül az intézmények és a működésüket finanszírozó fenntartók viszonya.

3.2. Az autista gyermek szülei és az intézmények közötti kapcsolat

Elsőként az autista gyermek oktatása szempontjából legfontosabb, a szülő és a közoktatási intézmény közötti kapcsolatokat vizsgáljuk. Ezek magukban foglalják az oktatás megkezdése előtti kölcsönös információcserét, az oktatás során felmerülő kérdések megbeszélését, és az intézmény által nyújtott rendszeres támogatást.

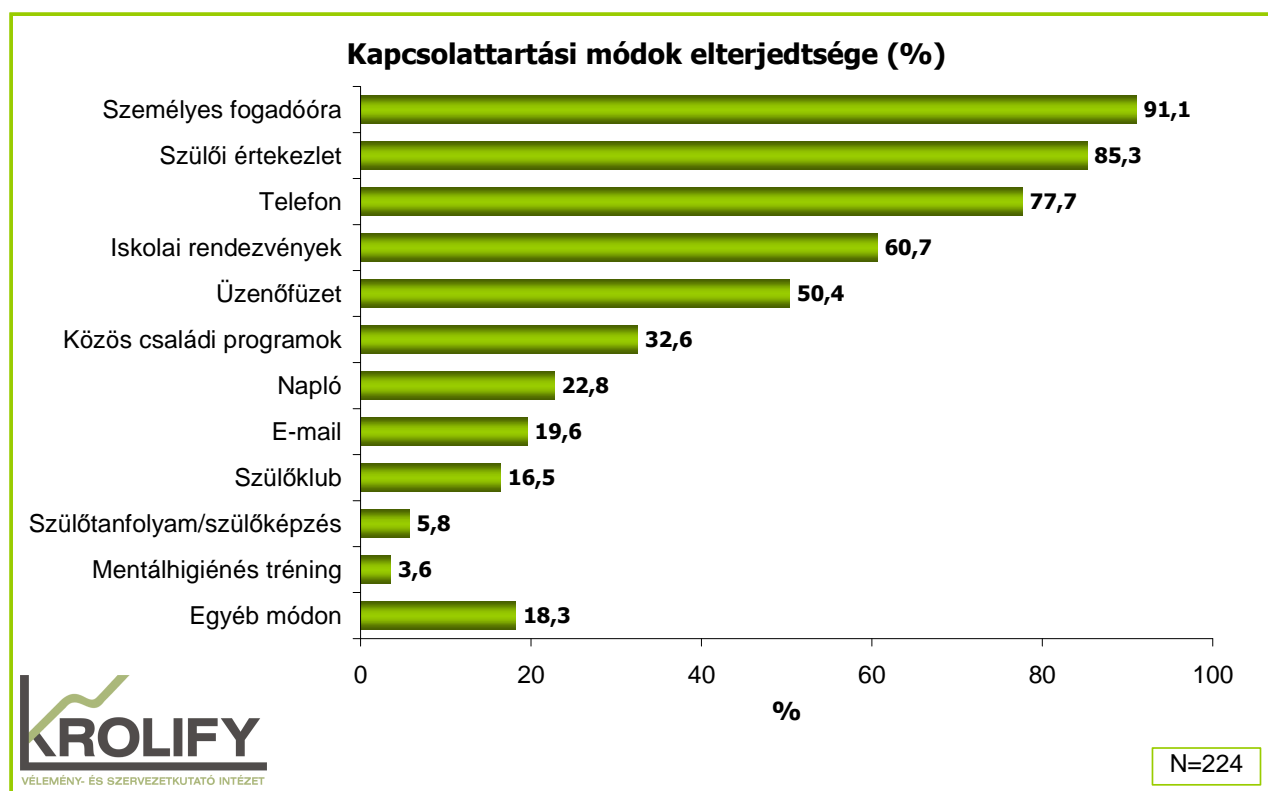
Az integráló, illetve az autista tanulókat integráltan és külön csoportban egyaránt oktató intézmények 84%-a készítette fel közösségeit az autista tanuló fogadására, legnagyobb arányban az intézmény munkatársaira, legkisebb arányban pedig a szülői közösségre vonatkozott a felkészítés (57%, illetve 49%). A gyermekeket és tanulókat az intézmények 64%-a készítette fel az autista gyermek befogadása előtt.

Az autista gyermekek nevelésének-oktatásának megkezdése előtt az intézmények 61%-a kapott tájékoztatást az adott autista gyermekről. Az integráló intézmények körében 59%, az autista gyermekeket külön csoportban oktató intézmények esetében 70%, a mindkét módszert alkalmazó intézmények között pedig 66% ez az arány. Leggyakrabban a szülőktől, a szakértői bizottságtól, illetve az autista gyermeket korábban ellátó intézménytől (előző bölcsőde, óvoda, általános iskola) kaptak tájékoztatást az intézmények.

A szülőket az intézmények 54%-a tájékoztatta autista gyermekük oktatásának megkezdése előtt. Az integráló intézmények körében 49%, az autista gyermekeket külön csoportban oktató intézmények esetében 60%, a mindkét módszert alkalmazó intézmények között pedig 68% ez az arány.

A válaszadó intézmények háromnegyede az autista gyermekek szüleivel napi szinten tartja a kapcsolatot, 19%-uk hetente, 5%-uk pedig havonta lép kapcsolatba a szülőkkel. A legelterjedtebb kapcsolattartási mód a személyes fogadóóra és a szülői értekezlet, a legritkább esetben pedig szülőtanfolyamon és mentálhigiénés tréningen van lehetőség az intézmény és a szülők közötti kapcsolattartásra. A kommunikációs csatornák közül a telefont használják leginkább, e-mailben az intézmények egyötöde érintkezik a szülőkkel. Egyéb kapcsolattartási módot az intézmények 18%-a (41 intézmény) jelzett, ebből legtöbbször azokat a napi rendszerességű személyes találkozókat említették az intézmények, amikre leggyakrabban akkor kerül sor, amikor a szülő a gyermekét behozza-hazaviszi az intézményből (az intézmények 13%-a említette ezt a kapcsolattartási módot). Ezen kívül 5-5 intézmény említette egyéni értékelést és esetmegbeszélést kapcsolattartási módként, illetve azokat a nyílt nap típusú rendezvényeket, amikor a szülők megismerhetik az alkalmazott módszereket, illetve gyermekükkel együtt vehetnek részt a foglalkozásokon.

10. ábra: Az intézmények és a szülők közötti kapcsolattartási módok elterjedtsége

Az intézmények 73%-a nyújt rendszeres tanácsadást a szülőknek otthoni problémákra. Az autista gyermekeket külön csoportban oktató intézmények 80%-a, az integráló intézményeknek viszont csak a 69%-a nyújt rendszeres segítséget otthoni problémákra (az autista gyermekeket mindkét módon oktató intézmények esetében 84% ez az arány).

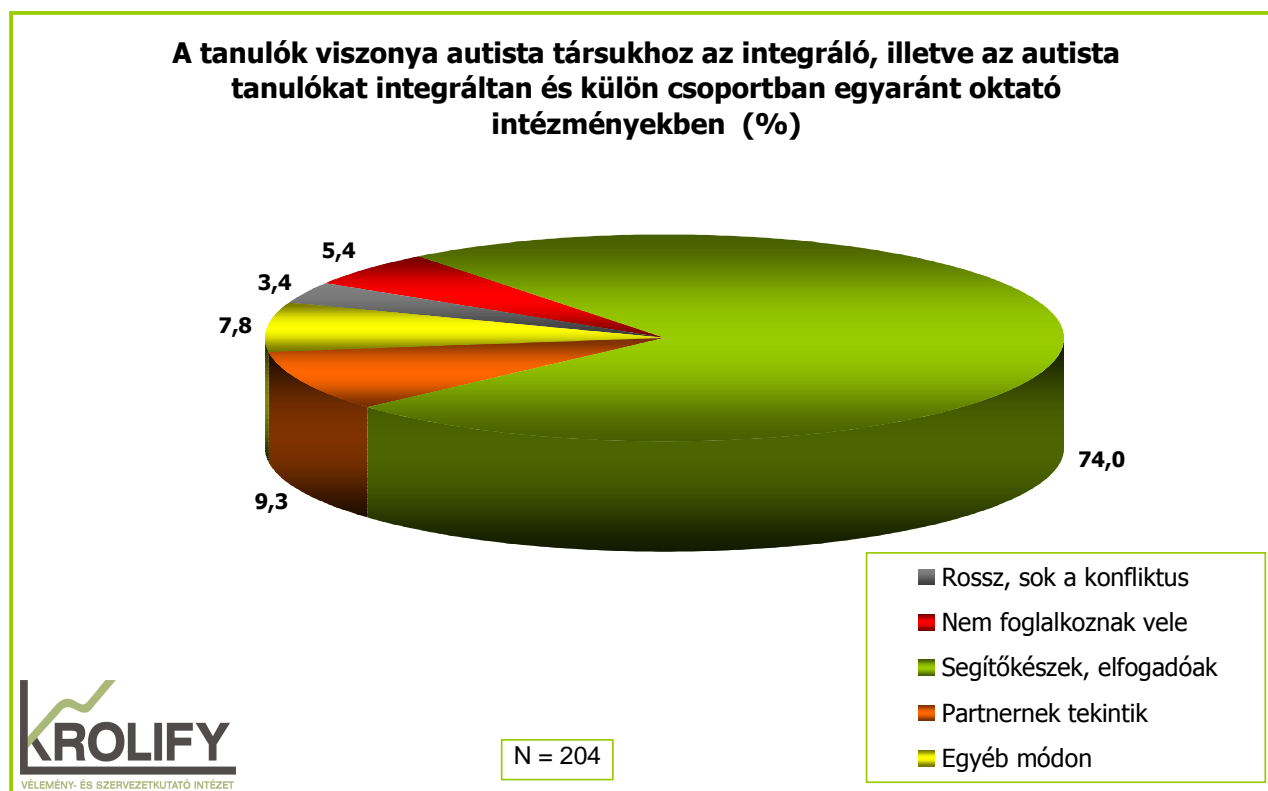
Az intézmények összességében pozitívan vélekednek a szülőkkel való kapcsolatáról, 89%-uk jónak vagy nagyon jónak minősítette a kapcsolatot, és csak 11%-uk tartja közepesnek a viszonyt. A kedvező megítélést

az is mutatja, hogy az ötfokozatú skálán átlagosan 4,37-re értékelték az intézmények a közöttük és szülők közötti viszonyt. Némileg kedvezőtlenebbnek tartják a kapcsolatot az autista tanulókat külön csoportban oktató intézmények (átlag: 4,2), mint az integráló, illetve a mindkét módszert alkalmazó intézmények (átlag: 4,39, illetve 4,36).

3.3. Az autista gyermekek és a kortárscsoport kapcsolata

A gyermekek közötti viszonyra áttérve, az integráló, illetve az autista tanulókat integráltan és külön csoportban egyaránt oktató intézményekben a tanulói közösség és az autista tanulók közötti viszony is meglehetősen pozitív, ugyanis a csoport- és osztálytársak az intézmények 74%-a esetében többnyire segítőkészek és elfogadóak az autista társukkal, és csak 3%-uk jelzett rossz, konfliktusokkal terhelt viszonyt. Azok az intézmények, akik egyéb viszonyról számoltak be, leggyakrabban változóknak, az autista gyermek személyiségétől, állapotától, viselkedésétől, illetve a tanuló közösség összetételétől függőnek tartják a kapcsolatot. Az integráló intézményekben pozitívabb a kapcsolat a tanulók között, mint az autista tanulókat integráltan és külön csoportban egyaránt oktató intézményekben: előbbiek körében 76%-os a segítőkész és elfogadó, illetve 3,1%-os a rossz viszonyról beszámoló intézmények aránya, míg utóbbiak esetében 66%, illetve 4,5% a megfelelő arány.

11. ábra: A tanulók viszonya autista társukhoz az integráló, illetve az autista tanulókat integráltan és külön csoportban egyaránt oktató intézményekben

Végül, de nem utolsósorban az intézmények 83%-ában van egy vagy több olyan nem autista tanuló, akik segítik autista társukat az intézményben töltött idő alatt.

3.4. Az autista gyermekeket ellátó intézmények közötti kapcsolat

Az autista gyermekek minőségi ellátásának feltételeit vizsgáló és előíró tanulmányok a kritériumok közé sorolják az oktatási, egészségügyi és szociális ellátást nyújtó intézmények közötti együttműködést (lásd például az Egészségügyi Minisztérium szakmai irányelvét az autizmusról). Az eredményeink szerint a megkérdezett intézmények 82%-a együttműködik más intézményekkel az autista tanulók ellátásával kapcsolatban. Az integráló intézmények kisebb, az autista tanulókat külön csoportban, illetve mindkét módon oktató intézmények pedig nagyobb arányban kooperálnak más intézményekkel (78%, illetve a 90% és 93%). Az együttműködő intézmények közel egyharmada egy, 30%-a kettő, 18%-a pedig három másik intézménnyel működik együtt; 5 vagy annál több intézménnyel a válaszadók 11%-a működik együtt. A partnerek átlagos száma az összes intézményt figyelembe véve 2,91. Az integráló intézmények kevesebb, az autista tanulókat kizárólag vagy részben külön csoportban oktató intézmények pedig több partnerrel működnek együtt (az átlag 2,33, illetve 2,78 és 4,73). Átlagosan a legtöbb partnerrel a közép-magyarországi, legkevesebbel pedig a nyugat- és dél-dunántúli intézmények rendelkeznek (4,84, illetve 2 és 2,13). Nyilvánvaló módon az autista tanulókat régebb óta ellátó intézményeknek több idejük volt a kapcsolatrendszerük kiépítésére, ennek megfelelően több partnerrel is rendelkeznek, mint az ellátásban később bekapcsolódó közoktatási intézmények: az autistákat több mint 10 éve ellátó intézmények átlagosan 4,71, míg a kevesebb mint 5 éve oktató szervezetek 2 intézménnyel működnek együtt.

A kérdőívben a három legfontosabb partnerre vonatkozóan tettünk fel kérdéseket. Az intézmények összesen 376 intézményt jelöltek meg a három legfontosabb partner között, ezek fele másik közoktatási intézmény volt. Egészségügyi ellátást nyújtó intézménnyel a válaszadók mindössze 14%-a működik együtt.

A mintába került 224 intézmény és azok három legfontosabb külső partnere között 535 kapcsolatot számoltunk össze, a kapcsolatok 53%-a foglalt magában tanácsadást, 43%-a tapasztalatcserét, 11%-a szupervíziót, 16%-ban pedig bemenet vagy kimenet volt az intézmény (tehát a külső partnertől érkezett, vagy az intézményből ment a külső partnerhez a tanuló).

Az intézmények nagymértékben elégedettek a partnerekkel való együttműködéssel, mindössze öt intézmény minősítette rossznak a kapcsolatot, az intézmények 44-44% viszont jónak, illetve nagyon jónak értékelte a külső partnerrel való együttműködést; az osztályzatok átlaga az ötfokozatú skálán 4,31 lett.

A külső partnerként legtöbbször említett intézmények között három, pedagógiai szolgáltatást nyújtó intézményt, illetve két, autistákat ellátó alapítványt találunk. A válaszadó intézmények leggyakrabban a szakértői bizottságokkal és a nevelési tanácsadókkal, illetve az Autizmus Alapítvány és Kutatócsoport intézményével működnek együtt (lásd a 4. táblázatot).

4. táblázat: A leggyakrabban említett külső partnerek, és az együttműködés megítélése

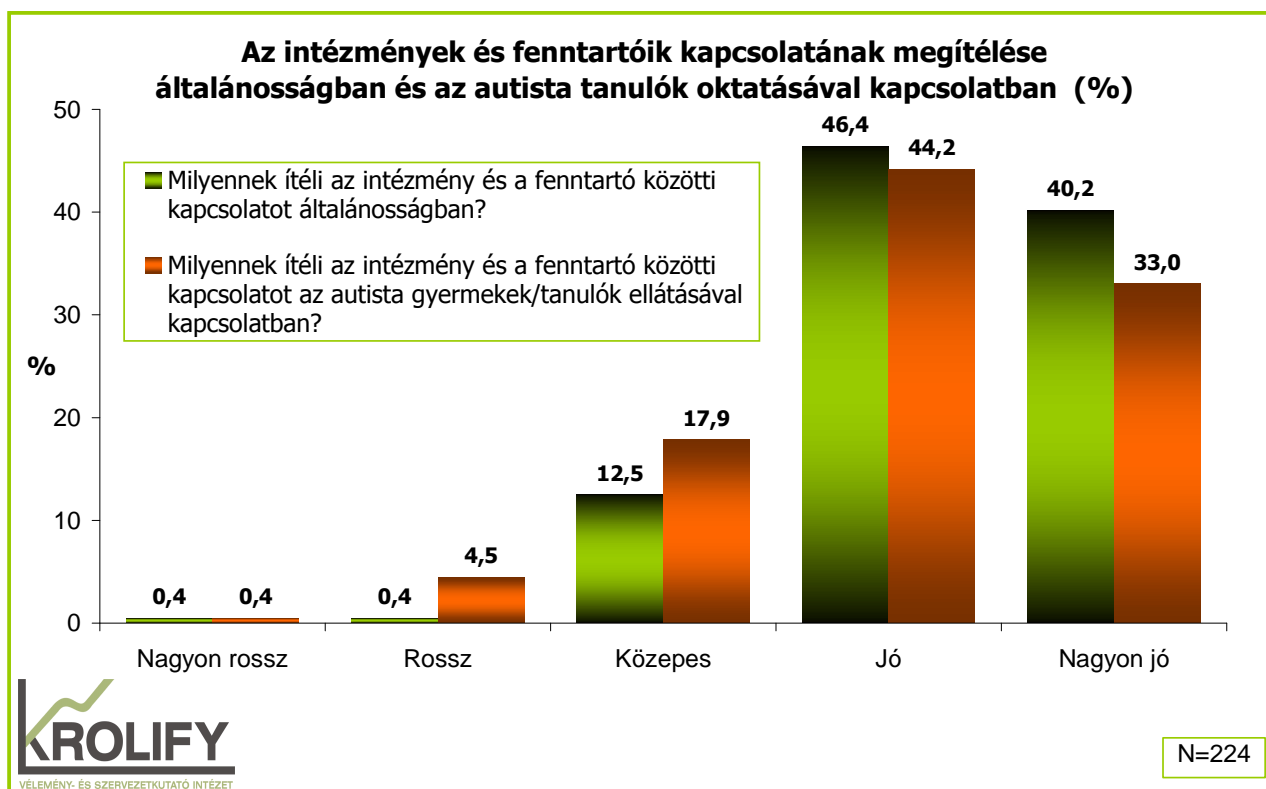
	Együttműködési kapcsolatok (említések) száma	Együttműködés értékelése (átlag)
Szakértői bizottság	74	4,04
Autizmus Alapítvány és Kutatócsoport	40	4,43
Nevelési tanácsadó	37	4,32
Vadaskert Alapítvány	14	4,21
Korai fejlesztő	12	4,42

A legtöbbször említett partnerek közül a leginkább a korai fejlesztőkkel, illetve az Autizmus Alapítvány és Kutatócsoporttal elégedettek az intézmények, míg a vélemények szerint a szakértői bizottságokkal való együttműködéssel elégedettek a válaszadók a legkevésbé (de még ebben az esetben is 4, vagyis a jó osztályzat fölött van az átlag).

3.5. Az autista gyermekeket ellátó intézmények és fenntartóik közötti kapcsolat

Az autista gyermekek oktatásában érintett szereplők közötti kapcsolatok közül utolsóként az autista tanulókat oktató intézmények és fenntartóik relációját vizsgáljuk. Az eredmények alapján az intézmények összességében kedvezőnek tartják a fenntartóikkal való viszonyt, 89%-uk jónak vagy nagyon jónak tartja a viszonyt és kevesebb mint 1% minősítette rossznak, így az értékelések átlaga az ötfokozatú skálán 4,25. Ennél valamivel rosszabb az intézmény és a fenntartó közötti kapcsolat megítélése az autista tanulók ellátásával kapcsolatban, ugyanis ebben az esetben az intézmények csupán 77%-a tartja jónak vagy nagyon jónak, és 5% rossznak az együttműködést, ennek köszönhetően az értékelések átlaga csak 4,05 (lásd a 12. ábrát). Ezeket az eredményeket alátámasztják az intézményvezetőkkel folytatott fókuszcsoport tapasztalatai, ahol általánosságban többnyire pozitívan nyilatkoztak az intézmény és a fenntartó viszonyáról, de a szakmai, tehát az autista tanulók ellátásával kapcsolatos kérdésekben már fogalmaztak meg kritikákat.

12. ábra: Az intézmények és fenntartóik kapcsolatának megítélése általánosságban és az autista tanulók oktatásával kapcsolatban

A fenntartóikkal való kapcsolat megítélése mind általánosságban, mind az autista tanulók ellátásával kapcsolatban kedvezőbb az integráló intézmények esetében, mint az autista tanulókat külön csoportban oktató intézmények körében (lásd az 5. táblázatot).

5. táblázat: Az intézmények és fenntartóik kapcsolatának megítélése általánosságban és az autista tanulók oktatásával kapcsolatban az oktatás módja szerint

	Az intézmény és a fenntartó közötti kapcsolat általánosságban (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó, átlag)	Az intézmény és a fenntartó közötti kapcsolat az autista gyermekek/tanulók ellátásával kapcsolatban (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó, átlag)	N
Integráltan	4,31	4,04	160
Külön csoportban	3,80	3,85	20
Mindkét módon	4,27	4,16	44
<i>Összesen</i>	<i>4,25</i>	<i>4,05</i>	<i>224</i>

4. Oktatásszervezés, módszertan

Ebben a fejezetben az autista tanulók oktatásának megszervezését és módszereit vizsgáljuk. Ennek során kitérünk az intézményben töltött, illetve a fejlesztésre fordított időre, az ellátók és az ellátottak arányára, az egyéni és kiscsoportos fejlesztés jellemzőire, illetve az autista gyermekek oktatásának intézmények által ismert és alkalmazott módszereire, terápiás megközelítésére és kiegészítő terápiáira. Végezetül sorba vesszük azokat a közös szabadidős programokat, amik esetében problémás az autista gyermekek bevonása.

4.1. Áttekintés szakmai anyagok, standardizálási kísérletek alapján

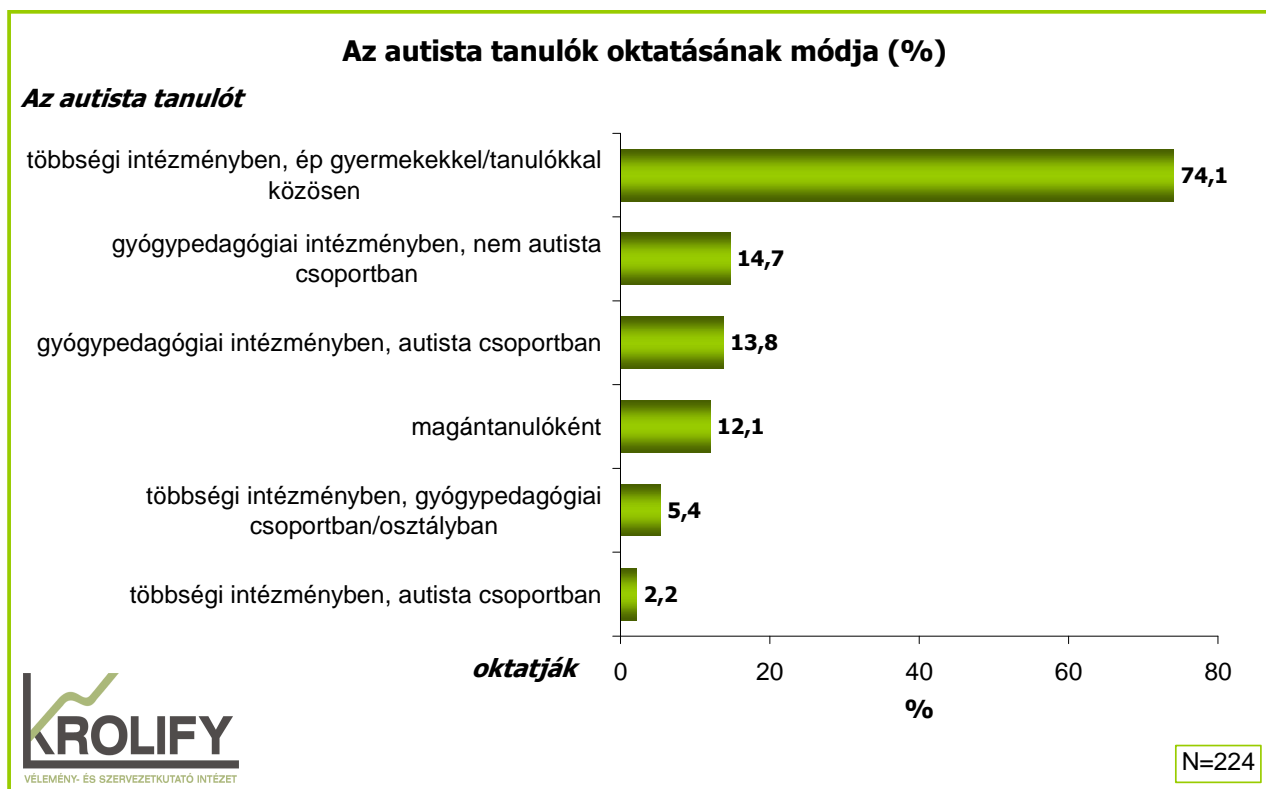
Az autista tanulók hatékony és minőségi oktatásának számtalan módszere ismert, szinte nap mint nap jelenik meg egy-egy újabb megközelítés vagy módszer. Ezek többségének hatása azonban nincsen tudományos érvekkel alátámasztva, az oktatási intézmények pedig komoly dilemmát okoz a megfelelő módszer kiválasztása. Ezért több országban megjelent az igény az olyan evidencia-alapú standardok felállítására, amelyekben kizárólag tudományos bizonyítékokkal rendelkező pozitív hatású módszerek szerepelnek. Az egyesült államokbeli National Autism Center (Nemzeti Autizmus Központ) 2009-ben indított National Standards Project (NSP) keretei között 775 tudományos cikket áttekintve 11 megalapozott terápiát nevezett meg, többek között az alkalmazott viselkedéselemzés módszerét (ABA), a modellnyújtás módszerét és a napirend használatát. A megalapozott kezelési módok mellett az NSP a terápiák egy olyan típusát is elkülöníti, amelyről egy vagy több tanulmány úgy ítéli, hogy kedvező eredménnyel szolgálhat, de hiányzik a tudományos bizonyíték, ami alapján megalapozott terápiák közé lehetne sorolni. Ezeket „feltörekvő” terápiáknak nevezik, és például az augmentatív és alternatív kommunikációs (AAK) eszközök használatát, a képek cseréjén alapuló kommunikációs rendszert (PECS), a strukturált oktatást, a kognitív viselkedésterápiákat és a zeneterápiát foglalja magában.

Ami a magyarországi helyzetet illeti, a Pszichiátriai Szakkollégium és az Autizmus Alapítvány által az Egészségügyi Minisztérium számára készített, az autizmusra vonatkozó szakmai irányelvek között megemlítsre kerül néhány olyan, hazánkban is ismert tudományos bizonyítékokkal alátámasztott módszer, ami bizonyítottan hatékony az autisták oktatásában. Ezek közé egyrészt az általános célú, teljes körű és komplex módszerek, mint például a TEACCH, másrészt a komplex program részét képező kidolgozott, célzott, speciálisan a kommunikációs készségeket fejlesztő módszerek, mint például a PECS, végül a kevésbé strukturált, elsősorban a szociális képességeket fejlesztő módszerek, mint például a szociális történetek módszere és a babzsák program. Az irányelv gyengébb evidenciájúnak tekinti a Floortime módszert, és nem támasztják alá tudományos bizonyítékok az Ayres-terápiát, a zeneterápiát és a különböző állatterápiákat.

4.2. Az autista tanulók oktatásának jellemzői

Az intézmények jellemzőit leíró 2.2. fejezetben említettük, hogy a mintába került 224 intézmény 71%-a integráltan, 9%-a külön csoportban, 20%-a pedig mindkét módon neveli-oktatja az autista tanulókat. Az autista tanulók oktatásának módját ebben a fejezetben részletesebben tudjuk vizsgálni. Az eredmények alapján a válaszadó intézmények 74%-ra jellemző, hogy az autista tanulót többségi intézményben, ép tanulókkal közösen oktatják, és az esetek 5%-ában többségi intézményben és gyógypedagógiai osztályban, 2%-ában pedig többségi intézményben és autista csoportban tanítják az autista tanulót. Emellett az esetek 15%-ában találunk gyógypedagógiai intézményben és nem autista csoportban tanított autistát, és az intézmények 14%-ára jellemző az, hogy gyógypedagógiai intézményként autista csoportban oktatják az autista tanulót (lásd a 13. ábrát).

13. ábra: Az autista tanulók oktatásának módja

A mintába került intézményekben átlagosan 29 órát töltenek az autista tanulók egy héten, a legnagyobb arányban 30, illetve 40 órát jelöltek meg az intézmények (18-18%). Az integráló intézményekben némileg több időt töltenek a tanulók, mint az autistákat külön csoportban és a mindkét módon oktató intézményekben (lásd a 6. táblázatot).

6. táblázat: Az intézményben töltött átlagos idő hetente (óra)

	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum	N
Integráltan	29,61	10,49	30,00	2	80	160
Külön csoportban	27,80	14,79	30,00	5	70	20
Mindkét módon	26,36	12,68	27,50	5	53	44
<i>Összesen</i>	<i>28,81</i>	<i>11,40</i>	<i>30,00</i>	<i>2</i>	<i>80</i>	<i>224</i>

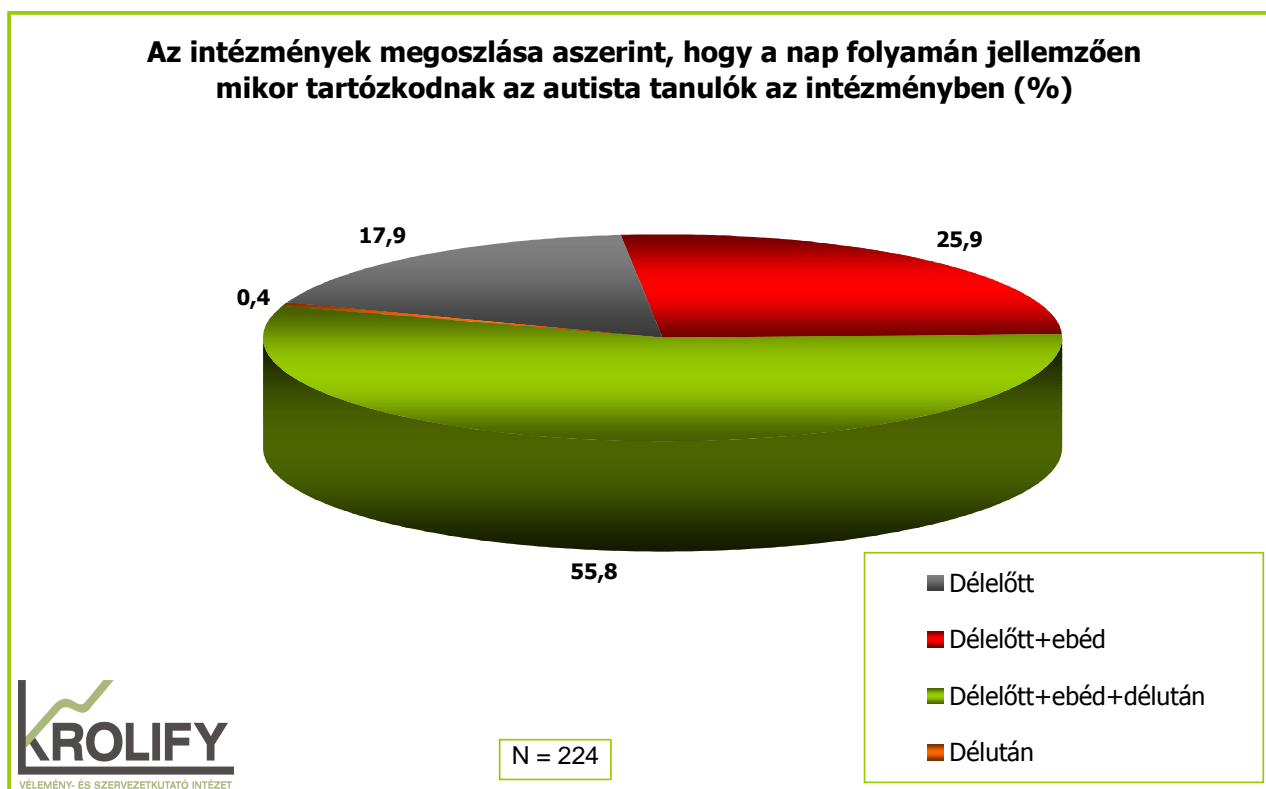
Az autista tanulók átlagosan 7 óra rehabilitációs ellátásban részesülnek hetente, leggyakrabban 2-5 órát, ami az esetek 58%-át jelenti. 6 intézményben nincs rehabilitációs ellátás. Az integráltan oktató intézmények átlagosan kevesebb rehabilitációs ellátást nyújtanak, mint az autista tanulókat külön csoportban, vagy mindkét módon oktató óvodák és iskolák (lásd a 7. táblázatot).

7. táblázat: A rehabilitációs ellátás átlagos ideje hetente (óra)

	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum	N
Integráltan	5,73	10,49	4,00	0	35	160
Külön csoportban	9,90	14,79	7,50	0	46	20
Mindkét módon	10,32	12,68	5,50	0	58	44
<i>Összesen</i>	<i>7,00</i>	<i>11,40</i>	<i>4,00</i>	<i>0</i>	<i>58</i>	<i>224</i>

Ahogy az imént megállapítottuk, az autista tanulók hetente átlagosan nagyjából 30 órát töltenek az intézményben egy héten, ami egy napra leosztva 6 órát jelent. Ebből az következik, hogy az esetek többségében az egész napot az intézményben töltik a tanulók. Mindezt megerősítik azok az eredmények, amik arra vonatkoznak, hogy a nap folyamán jellemzően mikor tartózkodnak az autista tanulók az intézményben (lásd a 14. ábrát).

14. ábra: Az intézmények megoszlása aszerint, hogy a nap folyamán jellemzően mikor tartózkodnak az autista tanulók az intézményben

Az intézmények több mint fele esetében a tanulók az egész napot az intézményben töltik, és mindössze 18%-ukra jellemző az, hogy csak délelőtt vagy délután járnak be az autista gyermekek. Az integráló intézményekben - ahogy a korábbiakban már említettük - kevesebb időt töltenek az autista tanulók, ugyanis az intézmények csupán 52%-ában látják el egész nap az autistákat, míg a teljesen vagy részben külön csoportban oktató intézmények esetében 65%, illetve 66% a megfelelő arány.

Az intézmények 78%-ában egy szakember egy autista gyermekkel foglalkozik egyidejűleg, 9%-ában kettővel, és 6%-ában pedig 3-mal. Az átlagos szakember/gyermek arány 1,56, vagyis az összes intézményt figyelembe véve egy szakember átlagosan 1,56 gyermekkel foglalkozik egyidejűleg, ami pedig azt jelenti, hogy egy elláttal 0,64 szakember foglalkozik egyidejűleg. Nem meglepő, hogy az átlagosan 2,4 autista tanulót ellátó integráló intézmények esetében kevesebb tanuló jut egy szakemberre, mint az átlagosan 11-nél több autistát oktató nem vagy részben integráló intézmények: előbbiekben átlagosan 1,14 gyermekkel foglalkozik egy szakember egyidejűleg, utóbbiak körében pedig 3,3, illetve 2,3 a szakember/gyermek arány (lásd a 8. táblázatot).

8. táblázat: A szakember/gyermek arány átlaga az oktatási mód szerint

	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum	N
Integráltan	1,14	0,51	1,00	1	5	158
Külön csoportban	3,30	2,39	3,00	1	10	20
Mindkét módon	2,27	1,96	1,00	1	8	44
<i>Összesen</i>	<i>1,56</i>	<i>1,39</i>	<i>1,00</i>	<i>1</i>	<i>10</i>	<i>222</i>

A szakember/gyermek arány szempontjából a legkedvezőbb helyzetben az észak-alföldi és a nyugat-dunántúli intézmények vannak, míg a legrosszabb aránnyal a dél-dunántúli és legfőképpen a közép-magyarországi régióban működő óvodák és iskolák rendelkeznek, ahol egy szakember egyidejűleg átlagosan két autista tanulóval foglalkozik, amint azt a 9. táblázat mutatja.

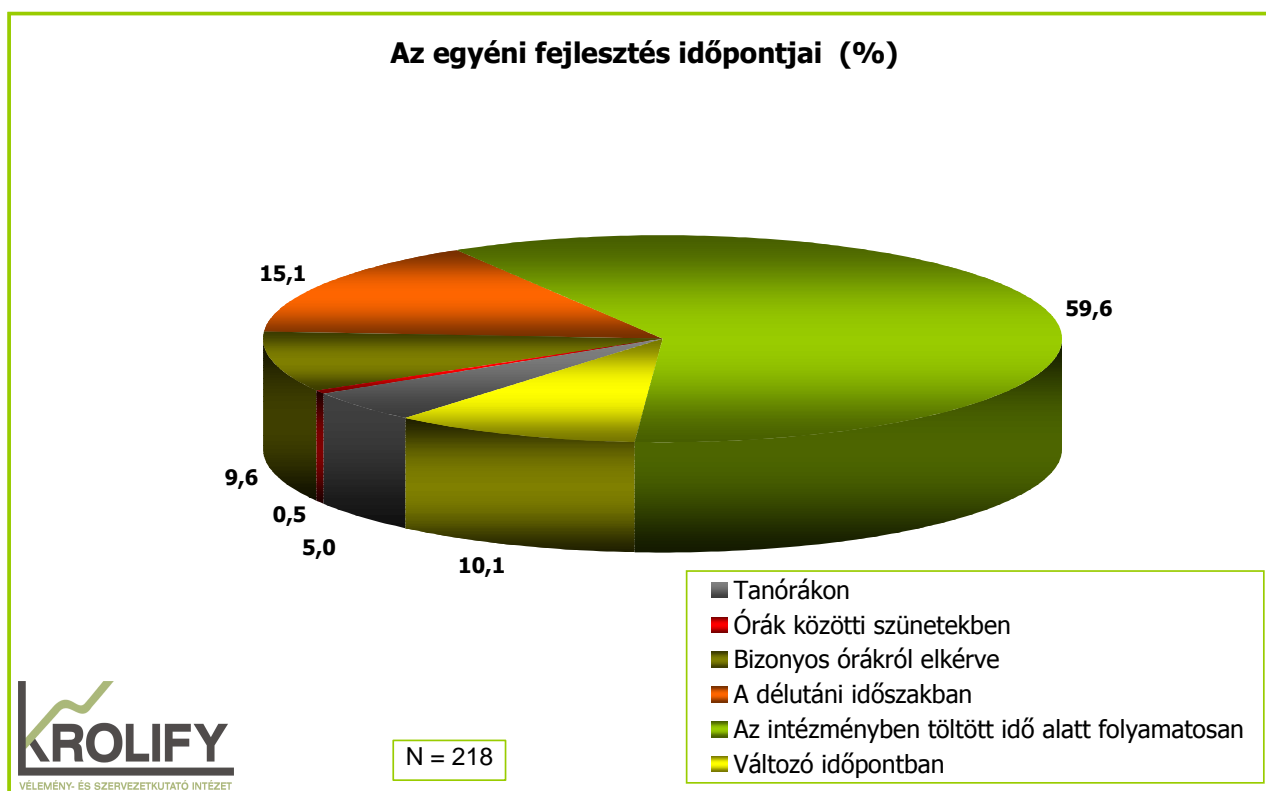
9. táblázat: A szakember/gyermek arány átlaga régiók szerint

	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum	N
Észak-Alföld	1,29	0,79	1,00	1	5	45
Dél-Alföld	1,69	1,79	1,00	1	10	35
Észak-Magyarország	1,48	1,63	1,00	1	8	21
Közép-Magyarország	2,00	1,88	1,00	1	8	45
Nyugat-Dunántúl	1,39	0,79	1,00	1	4	28
Közép-Dunántúl	1,43	1,14	1,00	1	6	28
Dél-Dunántúl	1,88	1,13	1,50	1	4	8
<i>Összesen</i>	<i>1,58</i>	<i>1,42</i>	<i>1,00</i>	<i>1</i>	<i>10</i>	<i>210</i>

4.3. Egyéni és kiscsoportos fejlesztés

Az intézmények 97%-ában megvalósul az autista tanulók egyéni fejlesztése, mindössze 6 (5 integráló és 1 külön csoportban oktató) intézmény nem nyújt egyéni fejlesztést. Az intézmények többsége az intézményben töltött idő alatt folyamatosan biztosítja az egyéni fejlesztést, 15%-uk a délutáni időszakban, 10-10%-uk pedig változó időpontban, illetve bizonyos órákról elkérve végzi az egyéni fejlesztést (lásd a 15. ábrát).

15. ábra: Az egyéni fejlesztés időpontjai

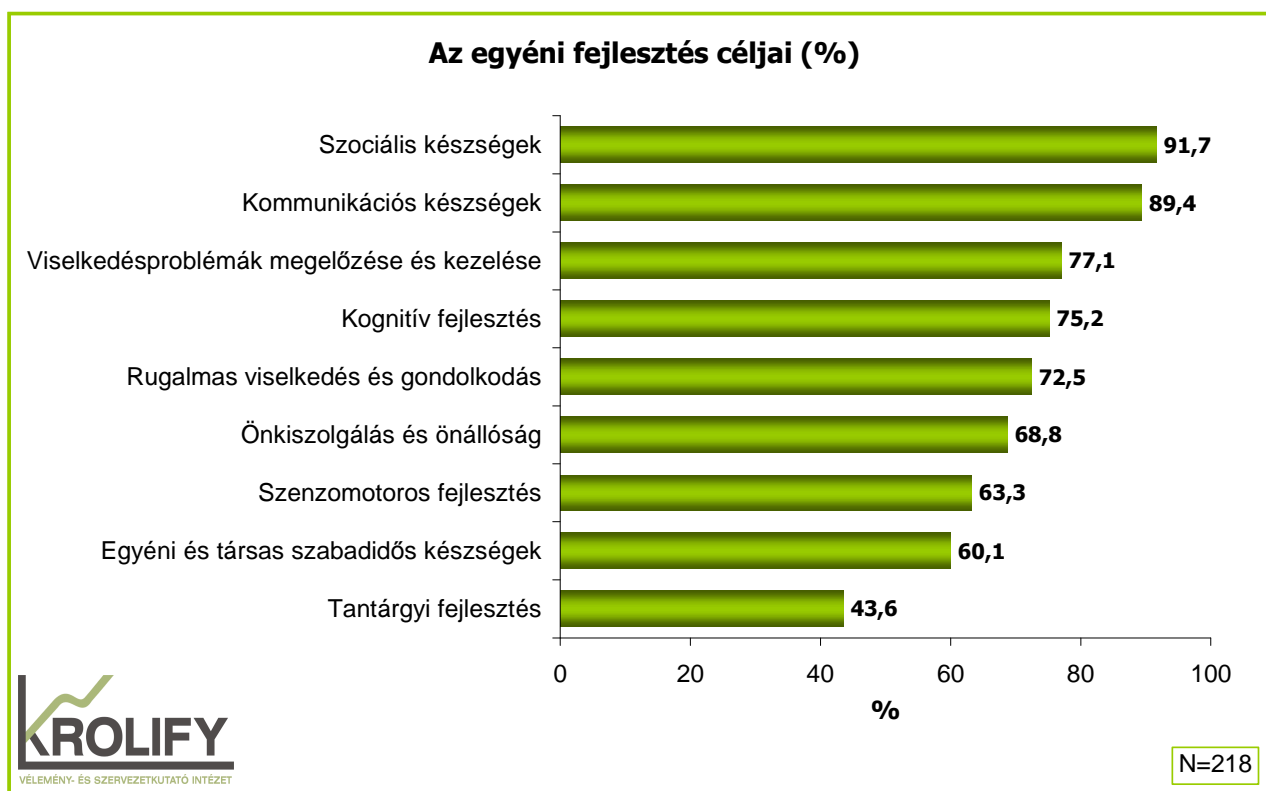

Az integráló intézményekre nagyobb arányban jellemző a tanórán, illetve a délutáni időszakban nyújtott egyéni fejlesztés, és kisebb arányban biztosítanak egyénre szabott fejlesztést az intézményben töltött teljes idő alatt.

A 16. ábra szerint az egyéni fejlesztés a szociális és kommunikációs készségeket célozza a leggyakrabban, tíz intézményből kilencre jellemzőek ezek, míg a legritkább célterülete a tantárgyi fejlesztés, amit az intézmények csupán 44%-a nyújt.

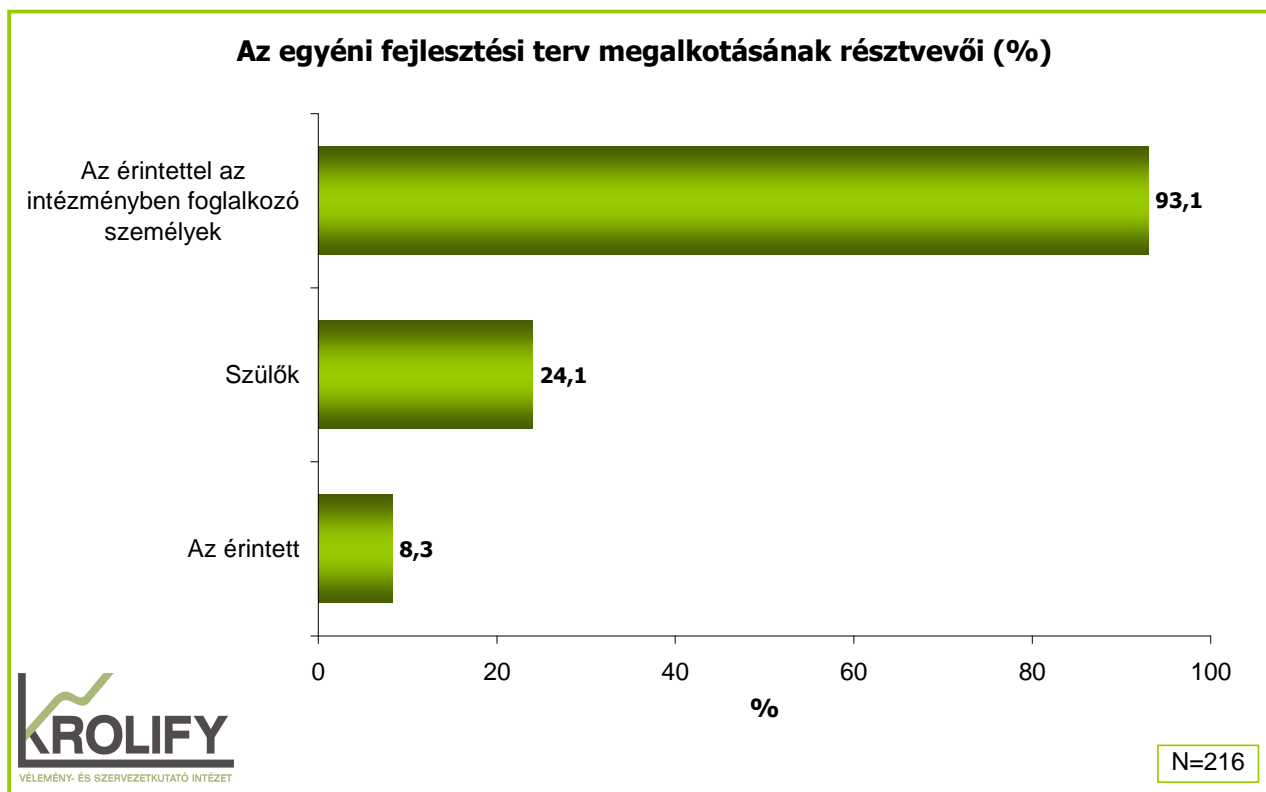
16. ábra: Az egyéni fejlesztés céljai

Az intézmények egyötöde esetében az egyéni fejlesztés mind a kilenc területre irányul, és az intézmények felénél a kilencből legalább hétre, átlagosan pedig hat területet céloz meg. A felsoroltakon kívül a megkérdezett intézmények a tehetséggondozást, az alkotó fantázia, a koncentráció és a kompetencia fejlesztését jelölték meg a fejlesztés célterületeként.

Az egyéni fejlesztést nyújtó 218 intézmény közül mindössze 2 esetben nincs az autista tanulóknak egyéni fejlesztési terve. Az egyéni fejlesztési terv megalkotásában az esetek többségében az érintett autista gyermekkel az intézményben foglalkozó személyek - leggyakrabban gyógypedagógusok és fejlesztő pedagógusok - vesznek részt, őket követik az érintett szülei, végül maga az érintett (lásd a 17. ábrát).

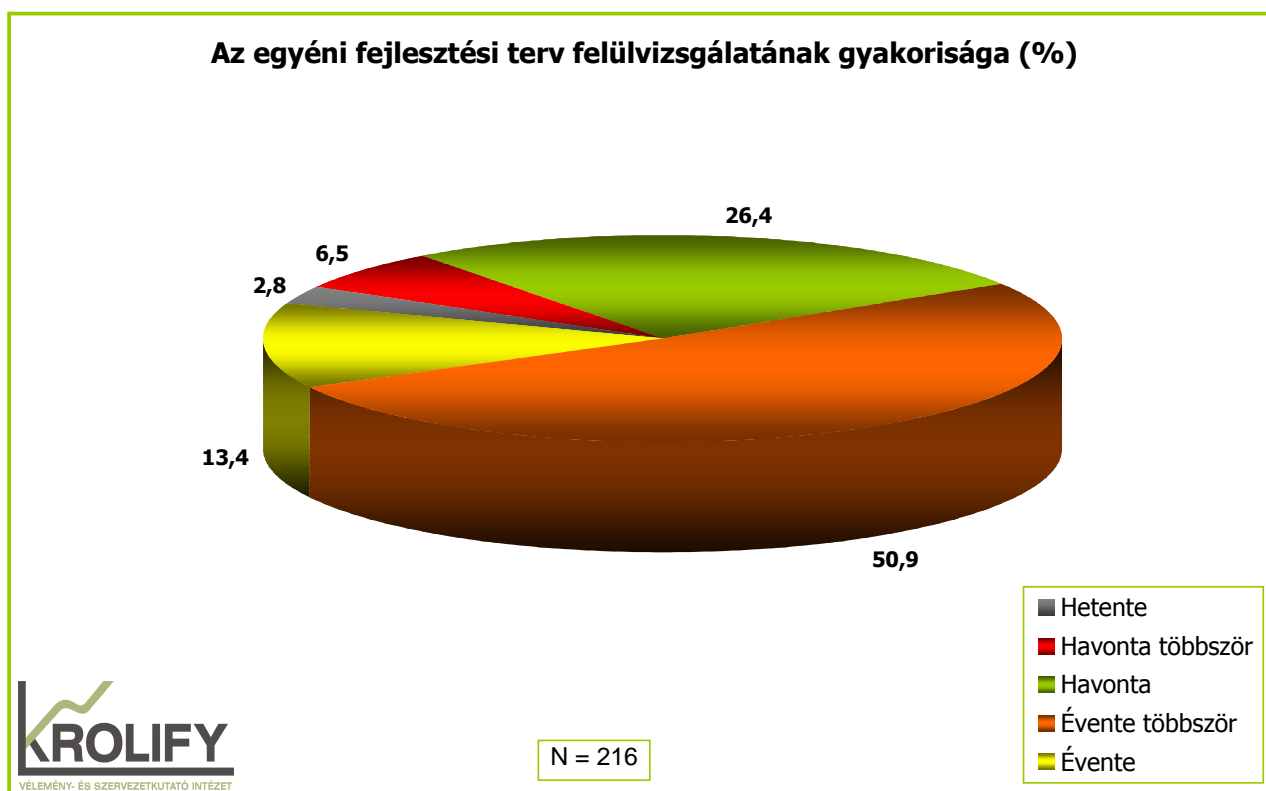
17. ábra: Az egyéni fejlesztési terv megalkotásának résztvevői

Az intézmények 90%-a jelezte azt, hogy az egyéni fejlesztési tervet a szakértői bizottság véleményére építi, és kétharmaduk említette a felmérést mint az egyéni fejlesztés alapját. Ezen kívül több intézmény jelölte meg az autista tanuló fejlődésének, előrehaladásának ütemét, a pedagógusok tapasztalatait és a szülők igényeit az egyéni fejlesztési terv alapjaként.

A 18. ábra tanulsága szerint az intézmények fele évente többször, negyede pedig havonta vizsgálja felül az egyéni fejlesztési terveket.

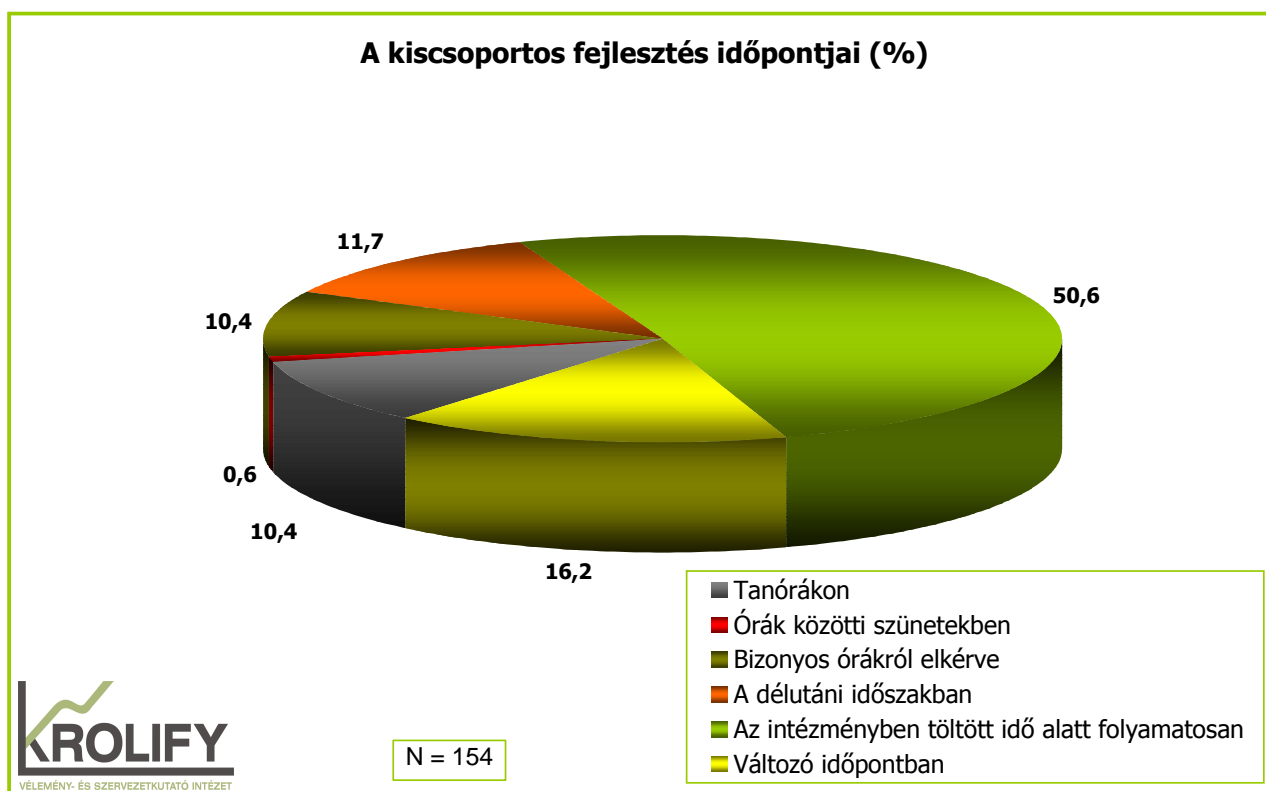
18. ábra: Az egyéni fejlesztési terv felülvizsgálatának gyakorisága

Az egyéni fejlesztéshez képest kisebb arányban nyújtanak az intézmények kiscsoportos fejlesztést, a megkérdezett óvodák és iskolák 69%-a jelezte, hogy biztosít az autista tanulók számára kiscsoportos fejlesztést. Nem meglepő módon az autista gyermekeket külön csoportban oktató intézmények 95%-ában megvalósul a kiscsoportos fejlesztés, addig az integráló intézményeknek - amelyeknek több mint felében egyetlen autista gyermeket tanítanak - csupán 61%-a nyújt kiscsoportos fejlesztést (a mindkét módszert alkalmazó intézmények esetében 84% az arány).

A kiscsoportos fejlesztésekre nagyjából azokban az időpontokban kerül sor az intézményekben, mint az egyéni fejlesztésekre, vagyis többnyire az intézményben töltött idő alatt folyamatosan, változó időpontban, illetve a délutáni időszakban. Ugyanakkor a kiscsoportos fejlesztéseket gyakrabban tartják tanórákon, illetve bizonyos tanórákról elkérve, mint az egyéni fejlesztéseket (lásd a 19. ábrát).

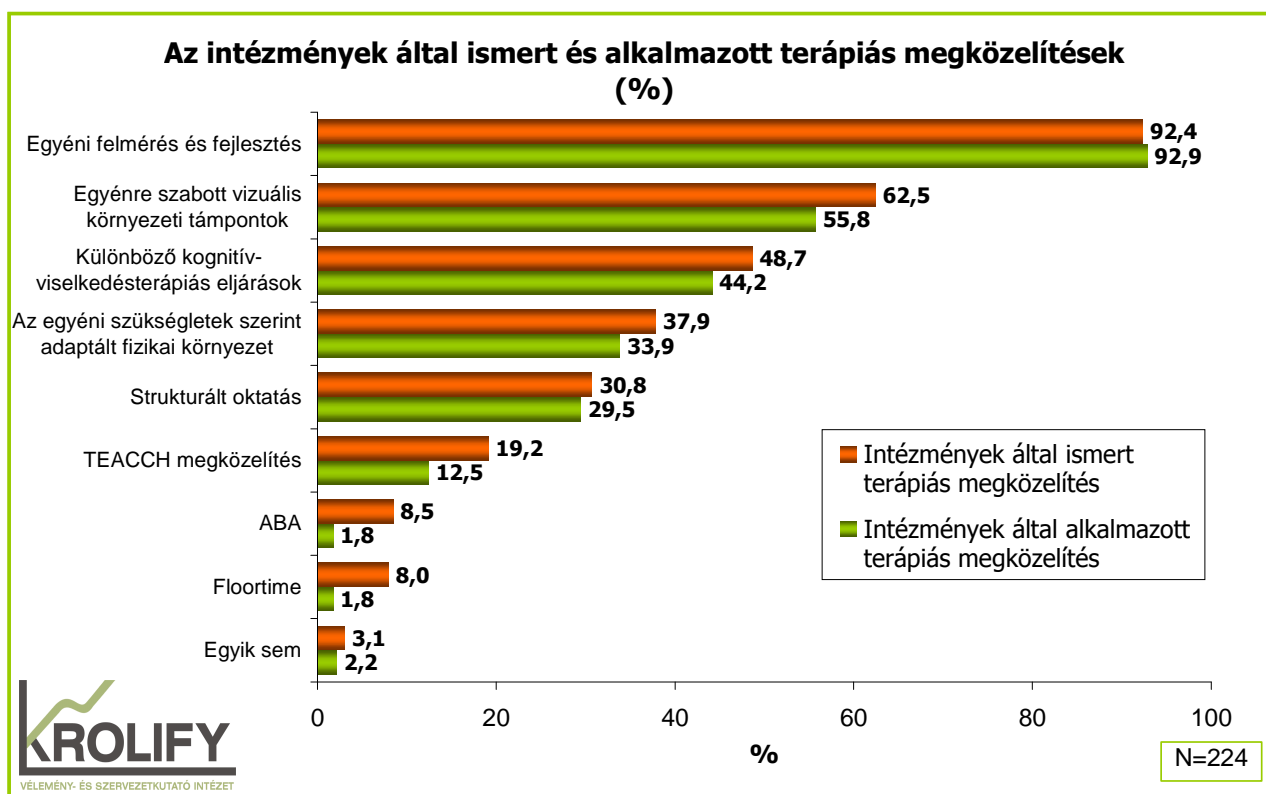
19. ábra: A kics csoportos fejlesztés időpontjai

4.4. Terápiás megközelítések, módszerek és kiegészítő terápiák

Az intézmények legnagyobb hányada az egyéni felmérés és fejlesztés terápiás megközelítését ismeri és alkalmazza az autista gyermekek oktatásában, az ABA (Applied Behavior Analysis, alkalmazott viselkedéselemzés) és a Floortime pedig a legkevésbé ismert és alkalmazott terápia. Az intézmények csupán 3%-a nem ismeri és 2%-a nem alkalmazza egyik felsorolt terápiás megközelítést (lásd a 20. ábrát).

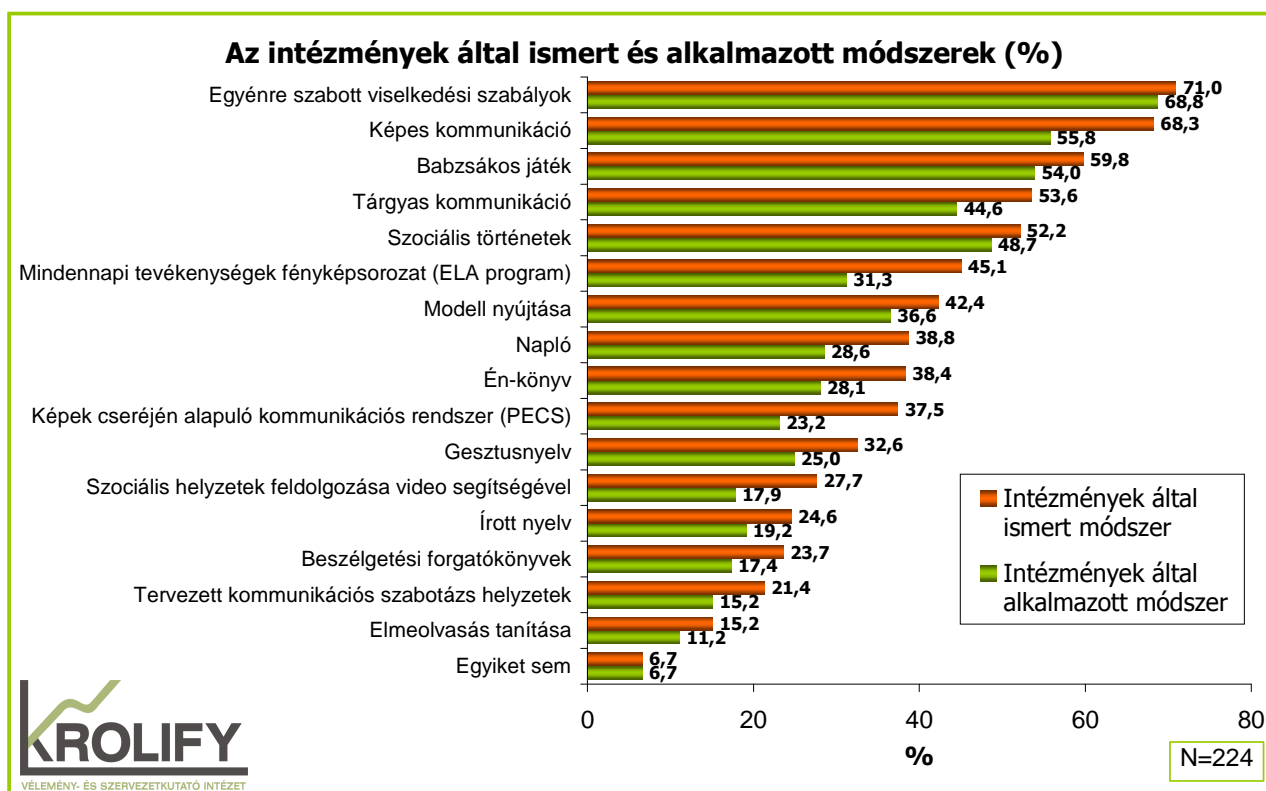
20. ábra: Az intézmények által ismert és alkalmazott terápiás megközelítések

Az intézmények átlagosan 3,1 terápiás megközelítést ismernek és 2,7-et alkalmaznak. Az integráló, és az autista tanulót kevesebb mint 5 éve oktató intézmények kevesebb terápiát ismernek és alkalmaznak, mint a külön csoportban nevelő, és az autistákkal több mint öt éve foglalkozó intézmények.

A válaszadók legnagyobb arányban az egyénre szabott viselkedési szabályok, a képes és tárgyias kommunikáció, illetve a babzsákos játék módszerét ismerik és alkalmazzák az autista gyermekek tanítása során. Az intézmények a tervezett kommunikációs szabotázs helyzetek, valamint az elmeolvasás tanításának módszerét ismerik és alkalmazzák legkevésbé. A válaszadók 7%-a nem ismeri és nem alkalmazza egyik felsorolt módszert sem (lásd a 21. ábrát).

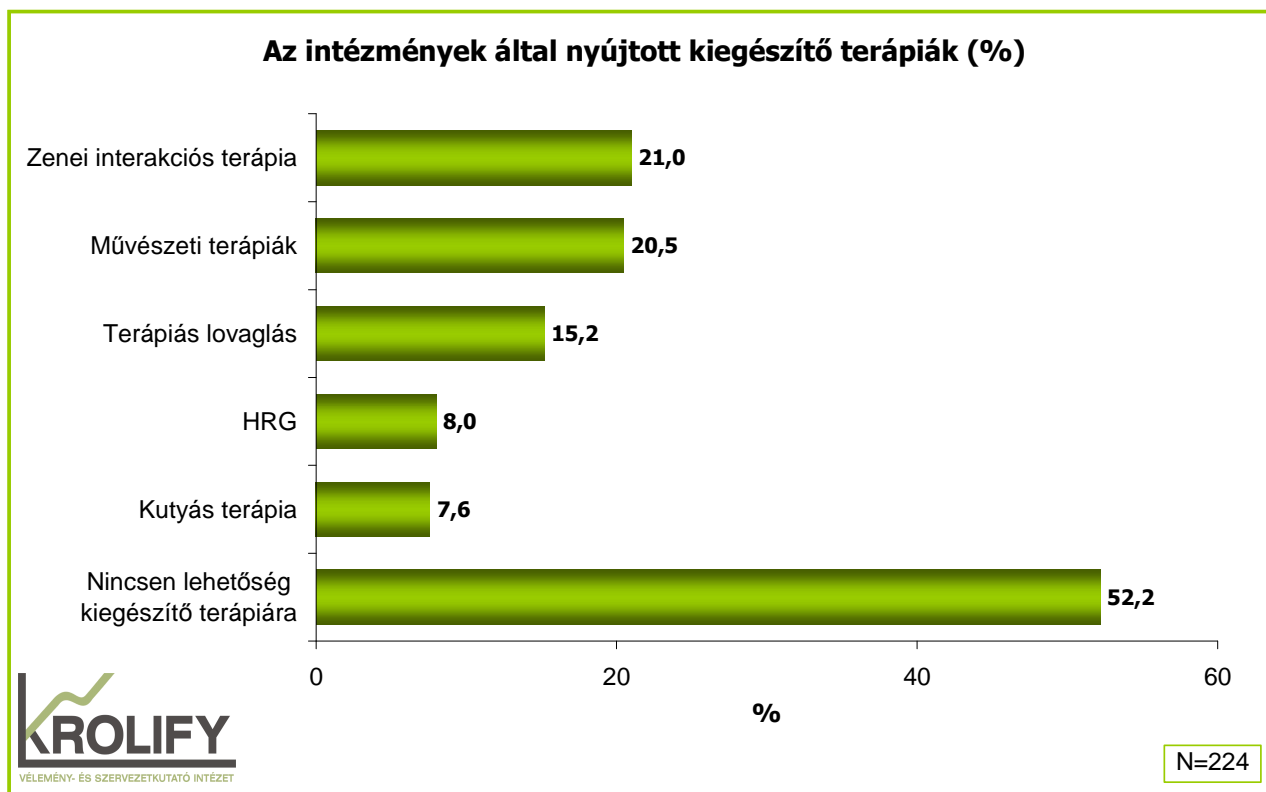
21. ábra: Az intézmények által ismert és alkalmazott módszerek

Az intézmények átlagosan 6,5 módszert ismernek és 5,3 módszert alkalmaznak. Ebben az esetben is az tapasztalható, hogy az integráló és az autisták oktatásába később bekapcsolódó intézmények kevésbé tájékozottak a módszereket illetően, illetve kevesebb módszert is alkalmaznak, mint az autista gyermekeket külön csoportban, illetve régebben tanító intézmények.

A fejlesztő terápiák mellett az intézmények kisebbik fele kiegészítő terápiákat is nyújt az autista tanulók számára. A kiegészítő terápiák közül legnagyobb arányban a zenei és a művészeti terápiák alkalmazására van lehetőségük az intézményeknek (lásd a 22. ábrát). Legnagyobb arányban az integráló, az észak-magyarországi és észak-alföldi régióbeli, illetve az autista tanulókat kevesebb mint tíz éve oktató intézmények nem tudnak kiegészítő terápiát nyújtani autista tanulóiknak.

22. ábra: Az intézmények által nyújtott kiegészítő terápiaik

4.5. Közös szabadidős programok

Az intézmények 19%-a szervez olyan szabadidős vagy kulturális jellegű programokat, amibe az ép (tipikusan fejlődő) tanulók mellett az autista tanulókat nem tudják bevonni. Leginkább az óvodai és iskolai ünnepségekre (évnnyitó-évváró, nemzeti ünnepek, Anyák napja stb.), a (báb)színházlátogatásokra és koncertekre, a hosszabb, intézményen kívüli kirándulásokra és a különböző sportrendezvényekre (versenyek, úszásoktatás) nem tudják elvinni az autista tanulókat (lásd a 10. táblázatot).

10. táblázat: A leggyakrabban említett programok, amikbe az ép tanulók mellett nem tudják bevonni az autista tanulókat

Program	Említések száma
Ünnepségek	14
Színházlátogatások	12
Sportrendezvények	11
Kirándulások	10
Koncertek	4

5. Személyi és tárgyi feltételek

Az utolsó fejezet az autista tanulók oktatásának személyi és tárgyi feltételeit térképezi fel az intézmények körében. Ennek során kitérünk a jelenleg meglévő személyi és tárgyi feltételekre és azok megítélésére, illetve bemutatjuk a hiányzó feltételeket.

5.1. Az intézmények személyi állománya

A válaszadó 219 intézményben összesen 2160 szakember foglalkozik közvetlenül az autista tanulókkal. A legnagyobb számban gyógypedagógiai tanárok vannak kapcsolatban az autista gyermekekkel, őket követik a tanárok, az óvodapedagógusok és a gyógypedagógiai asszisztensek. Legkisebb számban pedig a védőnők és gyermekorvosok, illetve a pszichológusok és pszichiáterek vesznek részt az autista tanulók ellátásában (lásd a 11. táblázatot).

11. táblázat: Az autista tanulókkal közvetlenül foglalkozó szakemberek létszáma az intézményekben

	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum	Összesen	N
Gyógypedagógia tanár	2,41	4,20	1,00	0	42	536	222
Tanár	1,73	3,84	0,00	0	25	383	221
Óvodapedagógus	1,37	2,15	0,00	0	16	304	222
Gyógypedagógia asszisztens	1,08	1,97	0,00	0	13	239	221
Tanító	0,89	1,59	0,00	0	10	197	221
Dajka	0,87	1,48	0,00	0	12	193	223
Fejlesztő pedagógus	0,50	0,82	0,00	0	5	111	221
Védőnő	0,39	0,53	0,00	0	2	85	220
Gyermekorvos	0,35	0,49	0,00	0	2	78	220
Pszichológus	0,23	0,44	0,00	0	2	50	221
Pszichiáter	0,03	0,20	0,00	0	2	7	221
<i>Összesen</i>	<i>9,86</i>	<i>7,91</i>	<i>8,00</i>	<i>1</i>	<i>56</i>	<i>2160</i>	<i>219</i>

Az intézményekben átlagosan 10 fő foglalkozik közvetlenül az autista tanulókkal, az integráló intézmények esetében 9 fő, az autista tanulókat külön csoportban oktató intézmények körében 8 fő, míg a mindkét módot alkalmazó intézmények között 14 fő az átlagos létszám. Gyógypedagógia tanárból és asszisztensből átlagosan többet találunk az autista gyermekeket kizárólag és részben külön csoportban oktató intézményekben (lásd a 12. táblázatot).

12. táblázat: Az autista tanulókkal közvetlenül foglalkozó szakemberek létszáma az intézményekben az oktatás módja szerint

	Integráltan	Külön csoportban	Mindkét módon
Gyógypedagógia tanár	1,57	2,95	5,25
Tanár	1,97	0,58	1,36
Óvodapedagógus	1,44	0,56	1,45
Gyógypedagógia asszisztens	0,66	1,84	2,25
Tanító	1,01	0,33	0,70
Dajka	0,94	0,42	0,77
Fejlesztő pedagógus	0,47	0,56	0,61
Védőnő	0,33	0,44	0,57
Gyermekorvos	0,30	0,39	0,52
Pszichológus	0,18	0,22	0,39
Pszichiáter	0,03	0,00	0,05
<i>Összesen</i>	<i>8,94</i>	<i>7,94</i>	<i>13,93</i>

A szakemberek átlagos létszáma a közép-magyarországi régióban a legmagasabb (12 fő) és az észak-magyarországi és a nyugat-dunántúli régióban a legalacsonyabb (8 fő). Az eredmények alapján minél régebben lát el egy intézmény autista gyermekeket, annál nagyobb létszámmal vannak jelen autista tanulókkal foglalkozó szakemberek: míg az autisták ellátását kevesebb mint öt éve kezdő intézmények esetében átlagosan 8 fő, addig az autistákat több mint öt éve tanítók körében 10 fő és az autisták oktatásába több mint tíz éve bekapcsolódó intézmények esetében 15 fő az átlagos létszám.

A módszertannal foglalkozó előző fejezetben megállapítottuk, hogy egy szakember egyidejűleg átlagosan 1,56 autista gyermekkel foglalkozik. Most lehetőség nyílik egy másik mutató képzésére, az egy szakemberre jutó autista tanulókat jelző indexre, ami nem az intézmények oktatásmódszertani jellemzőjére, hanem a személyi állományra vonatkozik. Az eredmények szerint a válaszadó intézmények körében egy szakemberre átlagosan 4,17 autista tanuló jut. Kedvezőbb helyzetben vannak az autista tanulókat részben vagy kizárólag külön csoportban oktató intézmények: körükben 3,2, illetve 1,4 gyermek jut egy szakemberre, míg az integráló intézmények esetében 4,8 ez az arány.

Az intézmények egyharmada esetében az autista gyermekkel közvetlenül foglalkozó személyek közül senki nem vett (vagy vesz) részt autizmus-specifikus képzésben, és csak 2%-uk esetében vett részt valamennyi szakember speciális képzésben. Átlagosan a szakemberek 20%-a vett részt autizmus-specifikus képzésben, az integráló intézmények körében alacsonyabb (17%-os), míg az autista tanulókat részben vagy kizárólag külön csoportban oktató intézmények esetében magasabb (22%, illetve 39%). A szűk témában képzett szakemberrel a legnagyobb arányban a dél-alföldi, a közép-magyarországi, illetve a közép-dunántúli, legkisebb arányban pedig a dél- és nyugat-dunántúli, valamint az észak-alföldi régióban működő intézmények rendelkeznek (sorrendben 24%, 25% és 28%, illetve 11%, 13% és 16%). Az autista tanulókat oktatását korábban megkezdő intézmények nagyobb tapasztalata az autizmus-specifikus képzést végzett munkatársak arányában is megmutatkozik: míg az autistákat kevesebb mint öt éve oktató intézményekben 17%, addig a több mint öt éve oktató intézményekben 19%, a több mint tíz éve tanítóknál 26%, a több mint húsz éve oktatóknál pedig 48% ez az arány.

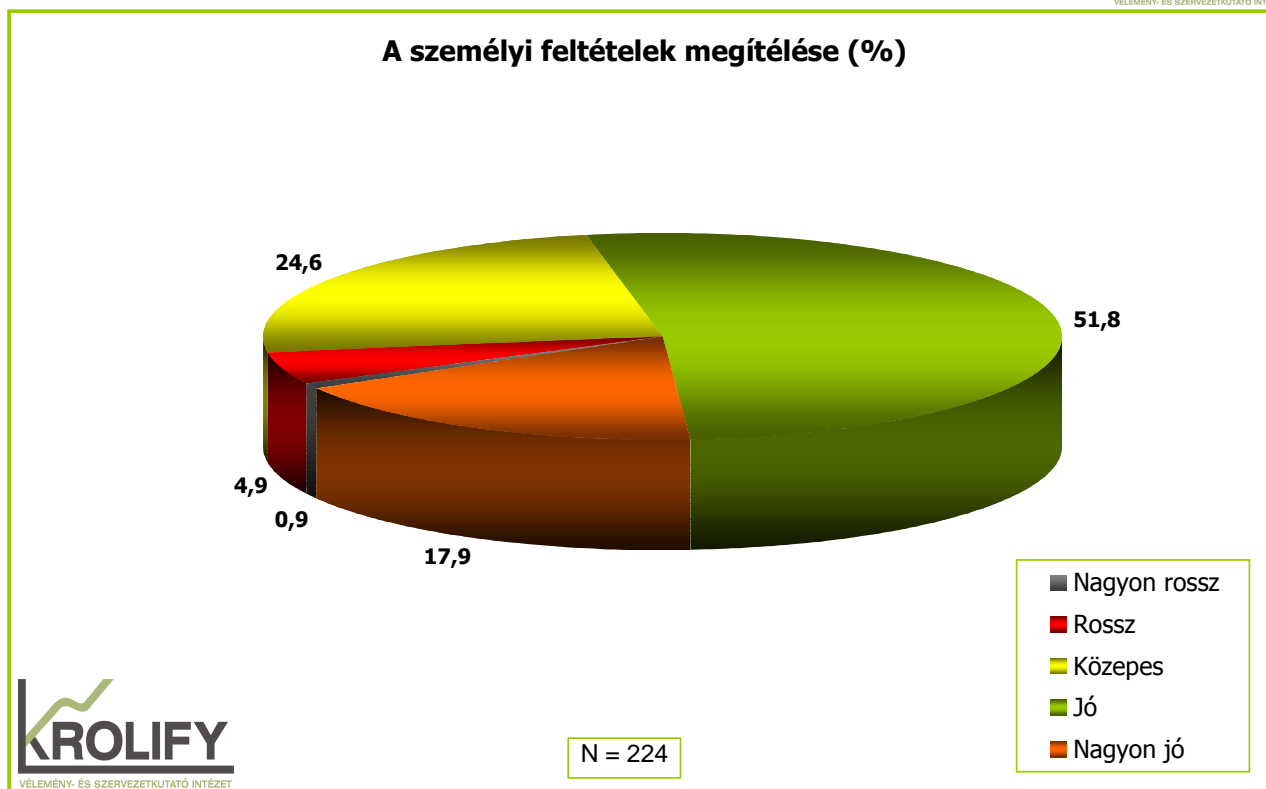
Az intézmények 37%-a esetében szerepel a jóváhagyott továbbképzési tervben az autista tanulókkal foglalkozó munkatársak autizmus-specifikus továbbképzése. Nagyobb arányban van tervbe véve a munkatársak célirányos továbbképzése az autista tanulókat külön csoportban oktató, a közép-magyarországi, valamint az autista tanulókat több mint tíz éve ellátó intézményekben.

5.2. Személyi feltételek megítélése

Az intézményvezetők megfelelőnek tartják az autista gyermekkel foglalkozó munkatársaik felkészültségét az autizmust illetően: kétharmaduk (48% és 18%) jónak vagy nagyon jónak minősítette kollégáik tájékozottságát, és csak 30%-uk gondolja közepesnek, alig 3%-uk pedig rossznak az autista gyermekkel foglalkozó személyek informáltságát. Kollégáik tájékozottságát az intézményvezetők átlagosan 3,84-re értékelték, az autista tanulókat részben vagy kizárólag külön csoportban oktató intézmények esetében magasabb (4, illetve 4,4), az integráló intézmények körében pedig alacsonyabb (3,7) az átlag. Régiók tekintetében a közép-magyarországi régióban a legtájékozottabbak az autista gyermekekkel foglalkozó személyek (átlag: 4,1), és az észak-magyarországi régióban a legkevésbé felkészültek (átlag: 3,5).

Hasonló eredményeket kaptunk akkor, amikor az intézményvezetőket arra kértük, hogy általánosságban véve értékeljék az intézmény személyi feltételeit. A válaszok alapján az intézményvezetők 70%-a jónak vagy nagyon jónak minősítette, átlagosan pedig négyes alá (3,81) osztályozták az intézmény személyi feltételeit.

23. ábra: Az autista tanulók oktatásának személyi feltételeinek megítélése

A személyi feltételekkel való nem tökéletes elégedettség egyik oka éppen az előbb említett tényező, az autista gyermekekkel foglalkozó munkatársak nem tökéletes tájékozottsága lehet. Ezt a feltételezést megerősíti, hogy azok az intézményvezetők, akik elégedettebbek kollégáik felkészültségével, azok az intézmény személyi feltételeivel is jobban ki vannak békülve (lásd a 13. táblázatot).

13. táblázat: Az autista tanulók oktatásának személyi feltételeivel való elégedettség átlaga az autista gyermekekkel foglalkozó munkatársak tájékozottsága szerint

Az autista gyermekekkel foglalkozó munkatársak tájékozottsága az autizmussal kapcsolatban	A személyi feltételekkel való elégedettség átlaga (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)	N
Rossz	2,67	6
Közepes	3,40	67
Jó	3,92	108
Nagyon jó	4,33	43
<i>Összesen</i>	<i>3,81</i>	<i>224</i>

Az integráló intézményekben némileg rosszabbak (átlag: 3,7) a személyi feltételek, mint az autista tanulókat részben vagy kizárólag külön csoportban oktató intézményekben (átlag: 4, illetve 4,1). A legjobb személyi feltételeket a közép- és az észak-magyarországi, a legrosszabbakat pedig a dél-dunántúli és a dél-alföldi régióban találunk (átlag: 4, illetve 3,6 és 3,7). Jobbak a személyi feltételek az autista tanulókat több mint tíz éve oktató intézményekben, mint az ellátást később elkezdő intézmények esetében.

5.3. Hiányzó személyi feltételek

Az intézményvezetők 44%-a jelezte, hogy az autista tanulók ellátásának hiányzik valamilyen személyi feltétele. Ez lehet a másik oka annak, hogy az intézményvezetők nem teljesen elégedettek az intézmények személyi feltételeivel, hiszen ahol az autista gyermekek ellátásának nem hiányoznak személyi feltételei, ott elégedettebbek az intézményvezetők a személyi feltételekkel.

14. táblázat: Az autista tanulók oktatásának személyi feltételeivel való elégedettség átlaga aszerint, hogy hiányzik-e valamilyen személyi feltétel

Az autista gyermekek ellátásának hiányzó személyi feltételei	A személyi feltételekkel való elégedettség átlaga (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)	N
Van hiányzó feltétel	3,37	99
Nincs hiányzó feltétel	4,14	125
<i>Összesen</i>	<i>3,81</i>	<i>224</i>

Ebben az esetben is megállapítható, hogy az integráló intézmények esetében rosszabbak a személyi feltételek: 54%-ukban hiányzik az autista gyermekek ellátásának valamilyen feltétele, míg az a külön csoportban oktató intézmények esetében 65%.

Az intézményekből hiányzó személyi feltételek között leggyakrabban a gyógypedagógiai asszisztens, a gyógypedagógust és a pszichológust említették az intézményvezetők, és az első kettő esetében a legtöbb válaszadó hozzátette, hogy rendelkezzenek autizmus-specifikus képzettséggel.⁸ A szakirányú képzés szükségességét a válaszadók más munkatársak, például fejlesztő pedagógusok, óvodapedagógusok és dajkák kapcsán is megemlítették. Sok intézmény esetében az okozza a hiányosságot, hogy a rendelkezésre álló szakemberek nem a megfelelő módon vannak jelen az intézményekben, például állandó helyett utazó gyógypedagógust alkalmaznak, vagy a gyógypedagógusok és a gyógypedagógiai asszisztensek nincsenek egész nap az intézményben.

15. táblázat: Az autista tanulók oktatásának hiányzó személyi feltételei

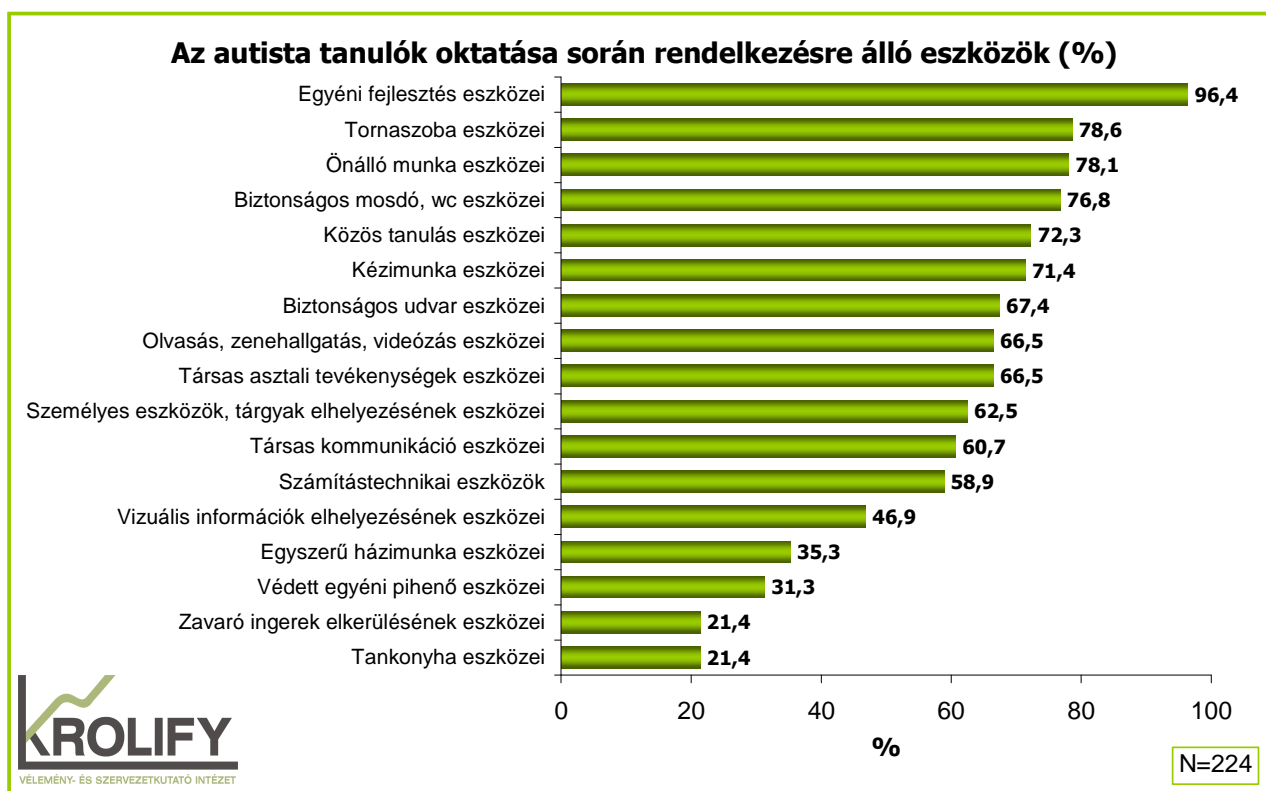
Hiányzó személyi feltétel	Említések száma
Gyógypedagógiai asszisztens	34
Gyógypedagógus	30
Pszichológus	23
Pszichiáter	8
Fejlesztő pedagógus	6
Óvodapedagógus	3
Segítő	3
Gyermekorvos	2
Logopédus	2
Gyógytestnevelő	1
Ayres-terapeuta	1

⁸ A szakképzett gyógypedagógusok és gyógypedagógiai asszisztensek hiányát a fókuszcsoportok résztvevői is többször megemlítették.

5.4. Rendelkezésre álló eszközök az intézményekben

Az intézmények leggyakrabban az egyéni fejlesztés eszközeivel rendelkeznek, az egyéni fejlesztést nyújtó összes intézményben megtalálhatóak ennek eszközei. Az intézmények többsége el van látva az önálló munka és a közös tanulás, illetve a társas asztali tevékenységek és kommunikáció, valamint a személyes tárgyak elhelyezésének eszközeivel, ugyanakkor sok intézményben hiányoznak az autista gyermekek ellátása szempontjából különösen fontos vizuális információk elhelyezésének eszközei, és legfőképpen a védett egyéni pihenő, illetve a zavaró ingerek elkerülésének eszközei (lásd a 24. táblázatot).

24. ábra: Az autista tanulók oktatása során rendelkezésre álló eszközök

Az intézmények eszközökkel való ellátottsága közepesnek tekinthető abban az értelemben, hogy a felsorolt 17 eszközcsoporthoz átlagosan tízzel rendelkeznek az intézmények. Mindössze két intézmény nem rendelkezik a felsorolt eszközcsoporthoz egyikével sem, és négy esetben van jelen az összes eszköz.

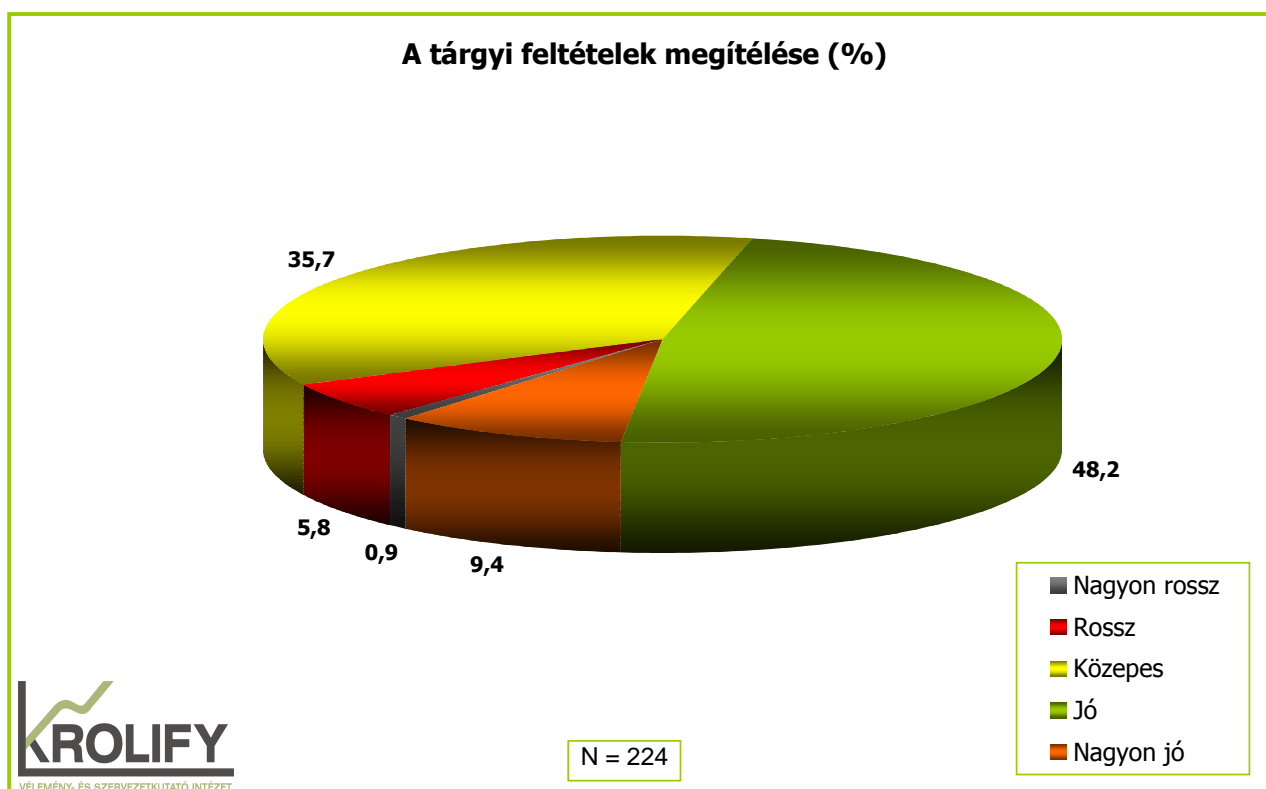
Az integráló intézmények kevésbé felszereltek az autista tanulók ellátásának eszközeivel, átlagosan csak 9 eszközcsoporthoz rendelkeznek, míg az autista gyermekeket részben vagy kizárólag külön csoportban tanító intézmények esetében az átlag 11, illetve 13. A legjobb infrastrukturális helyzetben a közép-magyarországi, az átlagosan legkevesebb eszközzel pedig az észak-magyarországi intézmények rendelkeznek (átlag: 11 és 9). Végezetül az autista tanulókat kevesebb mint tíz éve oktató intézmények kevésbé felszereltek, mint a feladatot régebben ellátó intézmények: előbbiek átlagosan 9, utóbbiak pedig több mint 12 eszközcsoporthoz rendelkeznek.

Az egyéni fejlesztést nyújtó intézményeket megkérdeztük, hogy rendelkeznek-e egyéni fejlesztő szobával. Az válaszok alapján az egyéni fejlesztést biztosító intézmények 91%-ában van egyéni fejlesztő szoba.

5.5. Tárgyi feltételek megítélése

Az intézményvezetők a személyi feltételekhez hasonlóan közepesnek ítélték az intézmények tárgyi feltételeit, de a tárgyi feltételekre vonatkozó 3,59-es átlaga elmarad a személyi feltételek átlagosan 3,81-es értékelésétől.

25. ábra: Az autista tanulók oktatásának tárgyi feltételeinek megítélése

Az intézmények 48%-a jónak, 9%-a pedig nagyon jónak ítéli meg intézménye tárgyi feltételeit, de 36%-uk csak közepes osztályzatot adott.

Az előzőektől eltérően az intézmények tárgyi feltételeinek megítélésben nincs különbség az autista tanulókat integráló, illetve külön csoportban nevelő intézmények között, és nem találtunk eltérést regionális szinten, illetve az autista tanulók ellátásának idejében sem. Az intézmények megítélése meglehetősen homogénnek tekinthető, erre utal az értékelések viszonylag alacsony szóra is (0,78).

5.6. Hiányzó tárgyi feltételek

Az intézmények 53%-a jelezte, hogy az autista gyermekek oktatásában hiányoznak tárgyi feltételek. Ahogy a személyi feltételeknél, úgy ebben az esetben is hozzájárulhat a tárgyi feltételek hiányossága a tárgyi feltételek kedvezőtlen megítéléséhez. Az eredmények igazolják ezt a feltételezést, hiszen azokban az intézményekben elégedettebbek az infrastrukturális helyzettel, ahol nem az autista tanulók oktatásának nem hiányoznak tárgyi feltételei.

16. táblázat: Az autista tanulók oktatásának tárgyi feltételeivel való elégedettség átlaga aszerint, hogy hiányzik-e valamilyen eszköz

Az autista gyermekek ellátásának hiányzó tárgyi feltételei	A személyi feltételekkel való elégedettség átlaga (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)	N
Van hiányzó eszköz	3,16	106
Nincs hiányzó eszköz	4,08	118
<i>Összesen</i>	<i>3,59</i>	<i>224</i>

Az eszközök hiánya nem függ az oktatás módjától és idejétől, regionális szinten viszont komoly különbségek figyelhetők meg. Legnagyobb arányban a dél-dunántúli és az észak-magyarországi, legkisebb arányban pedig a nyugat-dunántúli és a dél-alföldi régióban működő intézményekben hiányoznak eszközök (67% és 71%, illetve 41% és 43%).

A leggyakrabban hiányzó eszközök⁹ között a tér-idő szervezés eszközeit találjuk, ezen belül is leginkább az intézmények fizikai környezetéből hiányzó eszközöket, mint például a zavaró ingerek kiszűrésének eszközeit és különböző helyiségeket, úgy mint az egyéni pihenő helyét, biztonságos udvart, fejlesztőszobát, tankonyhát, zeneszobát. Ezeket követik a kommunikációs készségeket fejlesztő eszközök (PECS, ELA, AAK) és az egyéb terápiás eszközök, különösen a mozgásterápiához szükséges felszerelések, legkisebb arányban pedig a szociális készségek fejlesztésére alkalmas eszközöket és a fejlesztő játékokat nélkülözik az intézmények (lásd a 17. táblázatot).

⁹ A kérdőívben a három legfontosabb hiányzó eszközt kellett megnevezni. A nyílt kérdésre adott válaszokat kódoltuk, a kategóriákat Gosztonyi-Szaffner 2008. alapján hoztuk létre.

17. táblázat: Az autista tanulók oktatásának hiányzó tárgyi feltételei

Hiányzó tárgyi feltétel	Említések aránya (az összes említés %-a)	Tipikus válaszok
Tér-idő szervezés eszközei	45,1%	zavaró ingerek kiszűrésének eszközei, vizuális támogatás, tankönyha, zeneszoba, fejlesztőszoba, védett egyéni pihenő
Taneszközök	10,8%	tankönyvek, oktatóprogramok
Szociális készségek fejlesztésére alkalmas eszközök	5,9%	én-könyv, napló, szociális történetek
Kommunikációs készségek fejlesztésére alkalmas eszközök	12,7%	PECS, ELA, AAK, tárgyi kommunikáció eszközei, szókincsfejlesztő képek
Fejlesztő játékok	6,9%	logikai játékok, zenés játékok, társasjátékok
Egyéb terápiás eszközök	12,7%	mozgásterápia eszközei, lovasterápia eszközei, Ayres-terápia eszközei
Egyéb eszközök	5,4%	hangszerek, relaxációs eszközök, szállítójármű
<i>Összesen</i>	<i>100%</i>	

(N=204)

Ezek az eredmények összhangban vannak a meglévő eszközöket bemutató adatokkal, ugyanis a 24. ábra is azt mutatja, hogy az intézmények megfelelő fizikai környezetéhez szükséges eszközök (a tankönyha, a zavaró ingerek elkerülésének és a védett egyéni pihenő eszközei), illetve az intézményben töltött idő megszervezésének (a vizuális támogatás) eszközei állnak legkevésbé rendelkezésre az intézmények körében.

6. Összefoglalás

Az elmúlt évek során az autizmussal diagnosztizált gyermekek számának nagymértékű emelkedése figyelhető meg a közoktatási rendszerben, és ezzel párhuzamosan nőtt az őket ellátó intézmények száma. A vizsgálatban résztvevő 224 intézmény összesen 1107, diagnózissal rendelkező autista tanulót nevel-oktat, ez azt jelenti, hogy egy intézményben átlagosan 5 autista tanuló jár. Az intézmények 71%-a integráltan, 9%-a külön csoportban, 20%-a pedig mindkét módon oktatja az autista tanulókat.

Az intézményvezetők az autista tanulók oktatásának mind a személyi, mind a tárgyi feltételeit jónak minősítették, bár az előbbiekkal inkább elégedettek, mint az utóbbiakkal. Az autista gyermekekkel közvetlenül foglalkozó személyek felkészültségével nem, de azok rendelkezésre állásával kapcsolatban jeleztek problémákat az intézményvezetők: az intézmények közel fele esetében hiányzik az autista tanulók ellátásának valamilyen személyi feltétele. Leggyakrabban szakember-hiányra panaszkodtak a felmérés résztvevői, leginkább gyógypedagógusokra és gyógypedagógiai asszisztensekre lenne szükségük az intézményeknek, de problémaként említették azt is, hogy állandó helyett utazó gyógypedagógust alkalmaznak, vagy a gyógypedagógusok és a gyógypedagógiai asszisztensek nincsenek egész nap az intézményben. Emellett megjegyezték az intézményvezetők, hogy rendkívül fontos lenne az autista gyermekekkel közvetlenül foglalkozó személyek autizmus-specifikus képzése.

A közoktatási intézményekben rendelkezésre álló eszközöket illetően az intézmények több mint fele jelezte, hogy hiányzik az autista tanulók ellátásának valamilyen tárgyi feltétele. Az intézményvezetők szerint az intézmények autista gyermekek számára megfelelő fizikai környezetéhez szükséges eszközök (mint például a zavaró ingerek elkerülésének és a védett egyéni pihenő eszközei), illetve az intézményben töltött idő megszervezésének (a vizuális támogatás) eszközei állnak legkevésbé rendelkezésre az intézmények körében.

Az autista gyermekekkel közvetlenül foglalkozó személyek megfelelő felkészültsége abban is megnyilvánul, hogy az autista gyermekek oktatásának a kérdőívben felsorolt terápiás megközelítései és módszerei viszonylag jól ismertek körükben, és amelyik módszert ismerik, azt többnyire alkalmazzák is az autista tanulók oktatásában. A fejlesztő terápiák mellett az intézmények kisebbik fele kiegészítő terápiákat is nyújt az autista tanulók számára, és az intézmények mindössze ötöde szervez olyan szabadidős vagy kulturális jellegű programokat, amibe az ép (tipikusan fejlődő) tanulók mellett az autista tanulókat nem tudják bevonni.

Az autista tanulók megfelelő oktatásának nélkülözhetetlen eleme a személyre szabott egyéni fejlesztés, és az ezt szabályozó egyéni fejlesztési terv. Néhány kivételtől eltekintve az összes intézmény fejlesztési terv alapján egyéni fejlesztést nyújt az autista gyermekek számára. Az egyéni fejlesztés a szociális és kommunikációs készségeket célozza a leggyakrabban, legritkább célterülete pedig a tantárgyi fejlesztés. Az intézmények felében az egyéni fejlesztés az intézményben töltött idő alatt folyamatosan történik. Az egyéni

fejlesztési terv megalkotásában az esetek többségében az érintett autista gyermekkel az intézményben foglalkozó személyek - leggyakrabban gyógypedagógusok és fejlesztő pedagógusok - vesznek részt, őket követik az érintett szülei, végül maga az érintett, és a tervet többnyire évente többször vizsgálják felül.

Az autista tanulók minőségi oktatásában fontos szerepe van az érintett szereplők közötti kapcsolatoknak. Az eredmények azt sugallják, hogy mind a szülők és az intézmény, mind az autista gyermekek és az őket befogadó kortárs csoportok, mind az autista tanulókat ellátó intézmények, valamint az intézmények és fenntartók közötti kapcsolat megfelelőnek tekinthető.

7. Következtetések: Standardizálási igények a döntéshozók részéről és a mai közoktatási gyakorlat

Az áttekintett szakmai anyagok, amelyek az autista tanulók minőségi oktatásának standardjait írják le, alapvetően az alábbi területekre koncentrálnak:

- egyéni fejlesztés és körülményei
- szakemberek száma és képzettsége (személyi feltételek)
- fizikai környezet adaptálása (tárgyi feltételek)
- oktatás során alkalmazott módszerek, terápiás megközelítések
- szereplők közötti kapcsolatok

A 18. táblázat azt mutatja be, hogy a javasolt standardoknak mennyire felel meg a jelenlegi hazai közoktatási gyakorlat.

18. táblázat: A javasolt standardok és a közoktatási gyakorlat összehasonlítása

	Terület	Standard/ajánlás	Gyakorlat
Egyéni fejlesztés	egyéni fejlesztés	minden gyermek esetében	az intézmények 97%-ában
	egyéni fejlesztés	folyamatosság	az intézmények 60%-ában az intézményben töltött idő alatt folyamatosan
	egyéni fejlesztés intenzitása (heti óraszám)	15-25 óra	átlagosan 7 óra
	egyéni fejlesztési terv	minden gyermek esetében	az intézmények 96%-ában
	egyéni fejlesztési terv felülvizsgálata	3 hónap	az intézmények 77%-ában évente többször vagy havonta
	egyéni fejlesztési terv megalkotásának résztvevői	szülők bevonása	az intézmények 24%-ában
Szakemberek száma és képzettsége	szakember/gyermek arány	1 vagy 1-nél több	átlagosan 0,64 szakember/gyermek <ul style="list-style-type: none"> • az autista gyermekekkel közvetlenül foglalkozó személyek 20%-a vett részt autizmus-specifikus képzésben • az intézményvezetők 66%-a jónak vagy nagyon jónak tekinti az autista gyermekekkel közvetlenül foglalkozó személyek tájékozottságát az autizmust illetően
	szakemberek képzettsége	autizmus-specifikus módszertanban járatos szakemberek	
Fizikai környezet adaptálása	vizuális támogatás	minden intézményben	az intézmények 46%-ában
	védett egyéni pihenő	minden intézményben	az intézmények 33%-ában
	zavaró ingerek kiszűrése	minden intézményben	az intézmények 21%-ában
Módszerek, terápiás megközelítések	ismert és alkalmazott módszerek és terápiás megközelítések	tudományos bizonyítékokkal alátámasztott hatékonyságú terápiás megközelítések és módszerek ismerete és alkalmazása	módszerek ismerete és alkalmazása változó
Szereplők közötti kapcsolatok	intézmény-szülő kapcsolat	intenzív, folyamatos kapcsolattartás	az intézmények 75%-ában napi szinten
	intézmény-szülő kapcsolat	előzetes felkészítés, képzés, tájékoztatás	az intézmények 54%-a tájékoztatja előre a szülőket
	autista gyermek-gyermekközösség kapcsolata	befogadó gyermekcsoport felkészítése	az intézmények 64%-a készítette fel a befogadó gyermekcsoportot
	autista gyermek-gyermekközösség kapcsolata	pozitív hozzáállás kialakítása a befogadó gyermekcsoportban	az intézmények 83%-ában pozitív a kapcsolat

8. Ajánlások: Minimum és az optimális feltételek közötti rések, és azok betöltésének lehetőségei kutatási adatok alapján

Az autista gyermekek oktatására vonatkozó standardok, illetve a kérdőíves kutatásunk által nyert adatok összevetése alapján úgy véljük, hogy az alábbi lépések hozzájárulhatnak az autista gyermekek oktatása minőségének emeléséhez:

- az autista gyermekekkel közvetlenül foglalkozó személyek számának emelése, legfőképpen a gyógypedagógusoké és a gyógypedagógiai asszisztenseké; ennek köszönhetően nőne az ellátó/ellátott arány is.
- az autista gyermekekkel közvetlenül foglalkozó személyek autizmus-specifikus képzése
- az intézmények fizikai környezetének az autista gyermekek igényeihez való alakítása, elsősorban védett egyéni pihenő biztosításával és a zavaró ingerek kiszűrésével, valamint vizuális támogatás nyújtásával
- az egyéni fejlesztés folyamatosságának és intenzitásának növelése
- a szülők bevonása az egyéni fejlesztési terv megalkotásába
- tudományos bizonyítékokkal alátámasztott hatékonyságú terápiás megközelítések és módszerek szélesebb körben való ismerete és alkalmazása
- az autizmus-specifikus ismeretek szélesítése az autista gyermeket oktató intézmények fenntartóinak körében
- a regionális különbségek csökkentése az intézmények elérhetősége és személyi-tárgyi feltételei tekintetében, elsősorban a dél-dunántúli és az észak-magyarországi régióban működő intézmények feltételeinek javításával

Felhasznált irodalom és források

Az Egészségügyi Minisztérium szakmai irányelve. Az autizmusról/autizmus spektrum zavarairól. Készítette a Pszichiátriai Szakmai Kollégium, Autizmus Alapítvány.

Barnard, Judith et al.: *Autism in Schools: Crisis or Challenge?* National Autistic Society, 2002.

Batten, Amanda et al.: *Make School Make Sense. Autism and Education: The Reality for Families Today.* National Autistic Society, 2006.

Békési Kálmán – Kasza Georgina (2008): Integráció az óvodákban az interjúk alapján. In Kőpatakiné Mészáros Mária: *A küszöbön. Sajátos nevelési igényű gyerekek az óvodában.* Budapest, Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány. 57–106.

Education of Persons with Autism Spectrum Disorders (ASD). Recommendations of AUTISM-EUROPE AISBL.
<http://www.autismeurope.org/portal/LinkClick.aspx?link=AE+Recommendations+Autism+Educ.CoE+eng.pdf&tabid=27&mid=947>
Letöltés ideje: 2010. március. 12.

Evidence-based Practice and Autism in the Schools. A Guide to Provide Appropriate Interventions to Students with Autism Spectrum Disorder. National Autism Center, 2009.

Evidencia-alapú szakmai állásfoglalás az autizmus spektrum zavarral élő személyek ellátásáról. (2005)
Készítette Dr. Balázs Anna, Gy. Stefanik Krisztina, Őszi Tamásné.

Gosztonyi Nóra – Szaffner Éva: *Sérülésspecifikus eszköztár autizmussal élő gyermekek, tanulók együttneveléséhez.* Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, 2008.

Petri Gábor – Vályi Réka (szerk.): *Autizmus – Tény – Képek.* Budapest, Autisták Országos Szövetsége – Jelenkorkutató Alapítvány, 2009

Országos Autizmus Stratégia

http://esoember.hu/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=18
Letöltés ideje: 2010. március. 10.

Mellékletek

M1. A felmérés kérdőíve

Kérdőív autista gyermekeket nevelő-oktató közoktatási intézmények részére
Autista gyermekeket nevelő-oktató közoktatási intézmények autizmus-specifikus személyi, tárgyi és oktatásszervezési-módszertani feltételeinek vizsgálata

Intézményi jellemzők

* 001: Az intézmény neve

Kérem, írja ide a válaszát:

* 002: Alapító okiratukban mióta szerepel az autista gyermekek ellátásának feladata?

Kérem, írja ide a válaszát:

* 003: Melyik évben kezdték meg ténylegesen autista gyermekek, tanulók nevelését-oktatását?

Kérem, írja ide a válaszát:

* 004: Intézményükben jelenleg hány, szakértői véleménnyel rendelkező autista gyermek vagy tanuló van összesen?

Autista gyermeknek az autizmus diagnózissal és/vagy az ennek megfelelő F 84. BNO kóddal rendelkező gyermeket tekintjük.

Kérem, írja ide a válaszát:

* 005: Közülük hány magántanuló?

Kérem, írja ide a válaszát:

* 006: Intézményükben integráltan vagy külön csoportban nevelik-oktatják az autista gyermekeket?

Kérem, válasszon ***egy**et* az alábbiak közül:

- integráltan
- külön csoportban
- mindkét módon

007: Az alábbi dokumentumok közül melyik tartalmaz autizmus-specifikus elemet?

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- Szervezeti és Működési Szabályzat
- Pedagógiai Program
- Intézményi Minőségirányítási Program
- Házi rend

Személyi feltételek

* 008: Az alábbi személyek közül hányan foglalkoznak intézményükben közvetlenül az autista gyermekekkel, tanulókkal?

Kérjük, csak egész számokat írjon a mezőkbe (tehát például a részmunkaidős munkatárs is 1-nek számítson)!
Amennyiben intézményükben hiányzik az adott munkakör, kérjük, oda írjon 0-át!

* 009: Az autista gyermekekkel, tanulókkal közvetlenül foglalkozó személyek közül hányan vettek (vagy vesznek) részt autizmus-specifikus továbbképzésben?

Kérem, írja ide a választát:

* 010: Az intézmény jóváhagyott továbbképzési tervében szerepel-e az autista gyermekekkel foglalkozó kollégák autizmus-specifikus továbbképzése?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- Igen
- Nem

* 011: Hogyan értékeli az autista gyermekekkel foglalkozó kollégák tájékozottságát az autizmust illetően? (1 - nagyon rossz ... 5 - nagyon jó)

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- 1 2 3 4 5

* 012: Az Ön megítélése szerint intézményükben hiányzik-e az autista gyermekek ellátásának valamilyen személyi feltétele?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- Igen
- Nem

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választ 'Igen' a kérdésre '012 ']

* 013: Kérem, írja le, milyen személyi feltétel hiányzik!

Kérem, írja ide a választát:

* 014: Általánosságban véve hogyan ítéli meg az autista gyermekek ellátásának személyi feltételeit intézményükben? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

1
  2
  3
  4
  5

Kapcsolati rendszerek

* 015: Milyen rendszerességgel tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- naponta
- hetente
- havonta
- évente néhányszor
- évente egyszer

* 016: Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel?

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- szülői értekezlet
- személyes fogadóóra
- szülőklub
- szülőtanfolyam/szülőképzés
- mentálhigiénés tréning
- iskolai rendezvények
- családlátogatás
- közös családi programok
- telefon
- e-mail
- üzenőfüzet
- napló

Egyéb:

* **017: Összességében milyen az együttműködés az autista gyermekek, tanulók szüleivel? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)**

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

1 2 3 4 5

* **018: Intézményük nyújt-e rendszeres tanácsadást a szülőknek otthoni problémákra?**

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

Igen
 Nem

* **019: Az autista gyermek(ek) nevelésének/oktatásának megkezdése előtt kapott-e róluk részletes tájékoztatást intézményük?**

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

Igen
 Nem

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '019 ']

* **020: Kitől kapott tájékoztatást az intézményük?**

Kérem, írja ide a választát:

* **021: Intézményük felkészítette-e a szülőket autista gyermekük nevelésének/oktatásának megkezdése előtt?**

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

Igen
 Nem

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'integráltan' vagy 'mindkét módon' a kérdésre '006 ']

* **022: Intézményük felkészítette-e közösségeit az autista gyermek fogadására?**

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

Igen
 Nem

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'integráltan' vagy 'mindkét módon' a kérdésre '006 ' és Ha választott 'Igen' a kérdésre '022 ']

* **023: Melyik közösségre vonatkozott a felkészítés?**

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

az intézmény munkatársaira
 a gyermekekre, tanulói közösségre
 a szülői közösségre

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'integráltan' vagy 'mindkét módon' a kérdésre '006 ']

* 024: Többségében hogyan viszonyulnak a csoporttársak/osztálytársak az autista társukhoz?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- rosszul, sok a konfliktus
- nem foglalkoznak vele
- segítőkészek, elfogadóak
- partnernek tekintik
- Egyéb

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'integráltan' vagy 'mindkét módon' a kérdésre '006 ']

* 025: Intézményükben vannak-e olyan gyermekek/tanulók, akik segítik az autista társukat az intézményben töltött idő alatt?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- Igen
- Nem

* 026: Milyenek ítéli az intézmény és a fenntartó közötti kapcsolatot általánosságban? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- 1 2 3 4 5

* 027: Milyenek ítéli az intézmény és a fenntartó közötti kapcsolatot az autista gyermekek/tanulók ellátásával kapcsolatban? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- 1 2 3 4 5

* 028: Az autista gyermekek/tanulók ellátásával kapcsolatban együttműködnek-e más intézményekkel?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- Igen
- Nem

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '028 ']

* 029: Hány intézménnyel működnek együtt az autista gyermekek/tanulók ellátásával kapcsolatban?

Kérem, írja ide a válaszát:

Partnerek

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha válaszolt 'Igen' a kérdésre '028 ' és Ha nem válaszolt a kérdésre '029 ']

030: Kérjük, hogy a következőkben a három legfontosabb szervezetre gondoljon, amivel együttműködnek!

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha válaszolt 'Igen' a kérdésre '028 ']

* **031_1: Az 1. partner neve**

Kérem, írja ide a választát:

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha válaszolt 'Igen' a kérdésre '028 ']

* **031_2: Az 1. partner típusa**

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- közoktatási intézmény
- civil szervezet
- egészségügyi intézmény
- Egyéb

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha válaszolt 'Igen' a kérdésre '028 ']

* **031_3: Mi az 1. partnerrel való együttműködés tartalma?**

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- szupervízió
- tanácsadás
- tapasztalatcsere
- kimenet/bemenet (ahová továbbtanul/ahonnan jön a gyermek)

Egyéb:

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha válaszolt 'Igen' a kérdésre '028 ']

* **031_4: Milyenek ítéli az együttműködést az 1. partnerrel? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)**

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- 1 2 3 4 5

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '028 ' és Ha nem választott a kérdésre '029 ']

* 032_1: A 2. partner neve

Kérem, írja ide a választát:

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '028 ' és Ha nem választott a kérdésre '029 ']

* 032_2: A 2. partner típusa

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- közoktatási intézmény
- civil szervezet
- egészségügyi intézmény
- Egyéb

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '028 ' és Ha nem választott a kérdésre '029 ']

* 032_3: Mi a 2. partnerrel való együttműködés tartalma?

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- szupervízió
- tanácsadás
- tapasztalatcsere
- kimenet/bemenet (ahová továbbtanul/ahonnan jön a gyermek)
- Egyéb:

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '028 ' és Ha nem választott a kérdésre '029 ']

* 032_4: Milyennek ítéli az együttműködést a 2. partnerrel? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- 1 2 3 4 5

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '028 ' és Ha nem választott a kérdésre '029 ']

* 033_1: A 3. partner neve

Kérem, írja ide a választát:

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '028 ' és Ha nem választott a kérdésre '029 ']

* 033_2: A 3. partner típusa

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- közoktatási intézmény
- civil szervezet
- egészségügyi intézmény
- Egyéb

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '028 ' és Ha nem választott a kérdésre '029 ']

* 033_3: Mi a 3. partnerrel való együttműködés tartalma?

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- szupervízió
- tanácsadás
- tapasztalatcsere
- kimenet/bemenet (ahová továbbtanul/ahonnan jön a gyermek)
- Egyéb:

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '028 ' és Ha nem választott a kérdésre '029 ']

* 033_4: Milyennek ítéli az együttműködést a 3. partnerrel? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- 1 2 3 4 5

Oktatásszervezés, módszertan

* 034: Melyik kategória érvényes intézményükben az autista gyermekekre, tanulóira vonatkozóan?

Az autista gyermeket/tanulót:

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- többségi intézményben, ép gyermekekkel/tanulókkal közösen neveljük/oktatjuk
- többségi intézményben, gyógypedagógiai csoportban/osztályban neveljük/oktatjuk
- többségi intézményben, autista csoportban neveljük/oktatjuk
- gyógypedagógiai intézményben, nem autista csoportban neveljük/oktatjuk
- gyógypedagógiai intézményben, autista csoportban neveljük/oktatjuk
- magántanulóként neveljük/oktatjuk

* 035: Hetente átlagosan hány órát töltenek az intézményben az autista gyermekek, tanulók?

óra/fő

Kérem, írja ide a válaszát:

* 036: Hetente átlagosan hány óra rehabilitációs ellátásban részesülnek az autista gyermekek, tanulók az intézményben?

óra/fő

Kérem, írja ide a válaszát:

* 037: A nap folyamán jellemzően mikor tartózkodnak az autista gyermekek, tanulók az intézményben?

Kérem, válasszon *egyét* az alábbiak közül:

- délelőtt
- délelőtt+ebéd
- délelőtt+ebéd+délután
- délután

* 038: Intézményükben általában egy szakember hány autista gyermekkel foglalkozik egyidejűleg?

gyermek/szakember

Kérem, írja ide a válaszát:

* 039: Intézményükben megvalósul-e az autista gyermekek/tanulók egyéni fejlesztése?

Kérem, válasszon *egyét* az alábbiak közül:

- Igen
- Nem

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '039 ']

* 040: Az autista gyermekeknek/tanulóknak van-e egyéni fejlesztési terve?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- Igen
 Nem

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '039 ' és Ha választott 'Igen' a kérdésre '040 ']

* 041: Általában kik vesznek részt az egyéni fejlesztési terv megalkotásában?

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- szülők
 az érintett
 az érintettel az intézményben foglalkozó személyek

Egyéb:

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '039 ' és Ha választott 'Igen' a kérdésre '040 ']

* 042: Min alapul az egyéni fejlesztési terv?

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- a szakértői bizottság véleményén
 felmérésen

Egyéb:

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '039 ' és Ha választott 'Igen' a kérdésre '040 ']

* 043: Milyen időközönként vizsgálják felül az egyéni fejlesztési tervet?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- hetente
 havonta többször
 havonta
 évente többször
 évente
 ritkábban
 soha

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '039 ']

* 044: Intézményük mikor biztosít egyéni fejlesztést?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- tanórákon
- órák közötti szünetekben
- bizonyos órákról elkérve
- a délutáni időszakban
- az intézményben töltött idő alatt folyamatosan
- változó időpontban

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '039 ']

* 045: Mely területeket célozza meg az egyéni fejlesztés?

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- tantárgyi fejlesztés
- kognitív fejlesztés
- önkiszolgálás és önállóság
- rugalmas viselkedés és gondolkodás
- szociális készségek
- szenzomotoros fejlesztés
- kommunikációs készségek
- egyéni és társas szabadidős készségek
- viselkedésproblémák megelőzése és kezelése

Egyéb:

* 046: Intézményükben megvalósul-e az autista gyermekek/tanulók kiscsoportos fejlesztése?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- Igen
- Nem

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '046 ']

* 047: Intézményük mikor biztosít kiscsoportos fejlesztést?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- tanórákon
- órák közötti szünetekben
- bizonyos órákról elkérve
- a délutáni időszakban
- az intézményben töltött idő alatt folyamatosan
- változó időpontban

* 048: Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet ismeri!

Kérem, válasszon ki **mindent**, ami érvényes:

- strukturált oktatás
- egyéni felmérés és fejlesztés
- az egyéni szükségletek szerint adaptált fizikai környezet (pl. szenzoros ingerekkel kapcsolatos védelem)
- egyénre szabott vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, folyamatábrák, strukturált, önállóan végezhető feladatok és szabadidős eszközök, választó-és jutalomtáblák)
- különböző kognitív- viselkedésterápiás eljárások: (pl. a kívánt viselkedés szisztematikus megerősítése, zsetonrendszer, láncolás, formázás, promptok alkalmazása, problémamegoldó stratégiák tanítása)
- TEACCH megközelítés
- ABA
- Floortime
- egyiket sem

Egyéb:

* 049: Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet alkalmazza az autista gyermekek nevelése/oktatása során!

Kérem, válasszon ki **mindent**, ami érvényes:

- strukturált oktatás
- egyéni felmérés és fejlesztés
- az egyéni szükségletek szerint adaptált fizikai környezet (pl. szenzoros ingerekkel kapcsolatos védelem)
- egyénre szabott vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, folyamatábrák, strukturált, önállóan végezhető feladatok és szabadidős eszközök, választó-és jutalomtáblák)
- különböző kognitív- viselkedésterápiás eljárások: (pl. a kívánt viselkedés szisztematikus megerősítése, zsetonrendszer, láncolás, formázás, promptok alkalmazása, problémamegoldó stratégiák tanítása)
- TEACCH megközelítés
- ABA
- Floortime
- egyiket sem

Egyéb:

* 050: Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri!

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- énkönyv
- napló
- elmeolvasás tanítása
- mindennapi tevékenységek fényképsorozat (ELA program)
- szociális történetek
- szociális helyzetek feldolgozása video segítségével
- babzsákos játék (kiscsoportos szociális- kommunikációs fejlesztés)
- egyénre szabott viselkedési szabályok
- tárgyas kommunikáció
- képes kommunikáció
- írott nyelv
- képek cseréjén alapuló kommunikációs rendszer (PECS)
- gesztusnyelv
- beszélgetési forgatókönyvek
- modell nyújtása
- tervezett kommunikációs szabatázs helyzetek
- egyiket sem

Egyéb:

* 051: Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-oktatása során!

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- én-könyv
- napló
- elmeolvasás tanítása
- mindennapi tevékenységek fényképsorozat (ELA program)
- szociális történetek
- szociális helyzetek feldolgozása video segítségével
- babzsákos játék (kiscsoportos szociális- kommunikációs fejlesztés)
- egyénre szabott viselkedési szabályok
- tárgyas kommunikáció
- képes kommunikáció
- írott nyelv
- képek cseréjén alapuló kommunikációs rendszer (PECS)
- gesztusnyelv
- beszélgetési forgatókönyvek
- modell nyújtása
- tervezett kommunikációs szabatázs helyzetek
- egyiket sem

Egyéb:

* 052: Milyen kiegészítő terápiákban tudják részesíteni az autista gyermekeket, tanulókat?

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- zenei interakciós terápia
- művészeti terápiák
- terápiás lovaglás
- kutyás terápia
- HRG
- nincsen lehetőségünk kiegészítő terápiára

Egyéb:

* 053: Intézményük szervez-e olyan szabadidős, kulturális jellegű programokat, amibe az ép/tipikusan fejlődő gyermekek, tanulók mellett az autista gyermekeket és tanulókat nem tudják bevonni?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

- Igen
 Nem

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '053 ']

* 054: Kérem, nevezze meg ezeket a programokat!

Kérem, írja ide a válaszát:

Tárgyi feltételek

* 055: Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során?

Kérem, válasszon ki *mindent*, ami érvényes:

- egyéni fejlesztés eszközei
 közös tanulás eszközei
 önálló munka eszközei
 társas asztali tevékenységek eszközei
 társas kommunikáció eszközei
 kézimunka eszközei
 számítástechnikai eszközök
 olvasás, zenehallgatás, videózás eszközei
 védett egyéni pihenő eszközei
 tankonyha eszközei
 egyszerű házimunka eszközei
 tornaszoba eszközei
 biztonságos mosdó, wc eszközei
 biztonságos udvar eszközei
 zavaró ingerek elkerülésének eszközei
 személyes eszközök, tárgyak elhelyezésének eszközei
 vizuális információk elhelyezésének eszközei
 egyik sem

* 056: Intézményükben hiányoznak-e eszközök az autista gyermekek nevelése-oktatása terén?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

Igen

Nem

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '056 ']

057: Intézményükben mely eszközök hiányoznak leginkább az autista gyermekek nevelése-oktatása terén? Kérjük, adja meg a három legfontosabb hiányzó eszközt!

Kérem, írja ide a válaszait:

1. eszköz:

2. eszköz:

3. eszköz:

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '039 ']

* 058: Intézményükben áll-e rendelkezésre különterem (egyéni fejlesztő szoba) az egyéni fejlesztésekre?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

Igen

Nem

* 059: Intézményükben áll-e rendelkezésre különterem a kiscsoportos fejlesztésekre?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

Igen

Nem

* 060: Összességében hogyan ítéli meg az autista gyermekek ellátásának tárgyi feltételeit intézményükben? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

1 2 3 4 5

* 061: Kíván-e a kutatási eredményekről összefoglalót kapni?

Kérem, válasszon *egyet* az alábbiak közül:

Igen

Nem

[Csak akkor válaszoljon a kérdésre ha Ha választott 'Igen' a kérdésre '061 ']

* 062: Kérjük, adja meg, milyen e-mail címre kéri az összefoglalót?

Kérem, írja ide a válaszát:

Kérdőív elküldése

Köszönjük hogy kitöltötte a kérdőívet..

M2. Alapmegoszlások

Az intézmény melyik régióba tartozik?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Észak-Alföld	45	20,1	21,2
Dél-Alföld	35	15,6	16,5
Észak-Magyarország	21	9,4	9,9
Közép-Magyarország	45	20,1	21,2
Nyugat-Dunántúl	29	12,9	13,7
Közép-Dunántúl	28	12,5	13,2
Dél-Dunántúl	9	4,0	4,2
Összesen	212	94,6	100,0
Adathiány	12	5,4	
	224	100,0	

Alapító okiratukban mióta szerepel az autista gyermekek ellátásának feladata?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
több, mint 20 éve	17	7,6	7,6
több, mint 10 éve	30	13,4	13,5
több, mint 5 éve	58	25,9	26,0
kevesebb, mint 5 éve	118	52,7	52,9
Összesen	223	99,6	100,0
Adathiány	1	,4	
	224	100,0	

Melyik évben kezdték meg ténylegesen autista gyermekek, tanulók nevelését-oktatását?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
több, mint 20 éve	9	4,0	4,0
több, mint 10 éve	36	16,1	16,1
több, mint 5 éve	46	20,5	20,6
kevesebb, mint 5 éve	132	58,9	59,2
Összesen	223	99,6	100,0
Adathiány	1	,4	
	224	100,0	

Intézményükben jelenleg hány, szakértői véleménnyel rendelkező autista gyermek vagy tanuló van összesen?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
1	99	44,2	45,2
2	38	17,0	17,4
3	16	7,1	7,3
4	10	4,5	4,6
5	8	3,6	3,7
6	7	3,1	3,2
7	1	,4	,5
8	6	2,7	2,7
9	2	,9	,9
10	2	,9	,9
11	3	1,3	1,4
12	5	2,2	2,3
13	2	,9	,9
14	3	1,3	1,4
15	1	,4	,5
18	1	,4	,5
19	1	,4	,5
20	3	1,3	1,4
23	1	,4	,5
24	1	,4	,5
25	1	,4	,5
27	2	,9	,9
37	1	,4	,5
41	1	,4	,5
45	1	,4	,5
48	2	,9	,9
51	1	,4	,5
Összesen	219	97,8	100,0
0	5	2,2	
	224	100,0	

Közülük hány magántanuló?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	189	84,4	84,4
1	25	11,2	11,2
2	6	2,7	2,7
3	2	,9	,9
4	1	,4	,4
6	1	,4	,4
Összesen	224	100,0	100,0

Intézményükben integráltan vagy külön csoportban nevelik-oktatják az autista gyermekeket?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
integráltan	160	71,4	71,4
külön csoportban	20	8,9	8,9
mindkét módon	44	19,6	19,6
Összesen	224	100,0	100,0

Az alábbi dokumentumok közül melyik tartalmaz autizmus-specifikus elemet? - Szervezeti és Működési Szabályzat

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	172	76,8	76,8
Igen	52	23,2	23,2
Összesen	224	100,0	100,0

Az alábbi dokumentumok közül melyik tartalmaz autizmus-specifikus elemet? - Pedagógiai Program

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	17	7,6	7,6
Igen	207	92,4	92,4
Összesen	224	100,0	100,0

Az alábbi dokumentumok közül melyik tartalmaz autizmus-specifikus elemet? - Intézményi Minőségirányítási Program

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	163	72,8	72,8
Igen	61	27,2	27,2
Összesen	224	100,0	100,0

Az alábbi dokumentumok közül melyik tartalmaz autizmus-specifikus elemet? - Házirend

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	198	88,4	88,4
Igen	26	11,6	11,6
Összesen	224	100,0	100,0

Az alábbi személyek közül hányan foglalkoznak intézményükben közvetlenül az autista gyermekekkel, tanulókkal? - óvodapedagógus

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	117	52,2	52,7
1	19	8,5	8,6
2	51	22,8	23,0
3	8	3,6	3,6
4	14	6,3	6,3
5	2	,9	,9
6	4	1,8	1,8
8	3	1,3	1,4
9	1	,4	,5
10	2	,9	,9
16	1	,4	,5
Összesen	222	99,1	100,0
Adathiány	2	,9	
	224	100,0	

Az alábbi személyek közül hányan foglalkoznak intézményükben közvetlenül az autista gyermekekkel, tanulókkal? - dajka

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	120	53,6	53,8
1	64	28,6	28,7
2	20	8,9	9,0
3	6	2,7	2,7
4	7	3,1	3,1
5	1	,4	,4
6	3	1,3	1,3
8	1	,4	,4
12	1	,4	,4
Összesen	223	99,6	100,0
Adathiány	1	,4	
	224	100,0	

Az alábbi személyek közül hányan foglalkoznak intézményükben közvetlenül az autista gyermekekkel, tanulókkal? - tanító

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	141	62,9	63,8
1	27	12,1	12,2
2	27	12,1	12,2
3	12	5,4	5,4
4	2	,9	,9
5	7	3,1	3,2
6	2	,9	,9
7	1	,4	,5
8	1	,4	,5
10	1	,4	,5
Összesen	221	98,7	100,0
Adathiány	3	1,3	
	224	100,0	

Az alábbi személyek közül hányan foglalkoznak intézményükben közvetlenül az autista gyermekekkel, tanulókkal? - tanár

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	157	70,1	71,0
1	15	6,7	6,8
2	7	3,1	3,2
3	3	1,3	1,4
4	5	2,2	2,3
5	3	1,3	1,4
6	6	2,7	2,7
7	1	,4	,5
8	7	3,1	3,2
9	2	,9	,9
10	8	3,6	3,6
11	2	,9	,9
12	1	,4	,5
15	1	,4	,5
17	1	,4	,5
22	1	,4	,5
25	1	,4	,5
Összesen	221	98,7	100,0
Adathiány	3	1,3	
	224	100,0	

Az alábbi személyek közül hányan foglalkoznak intézményükben közvetlenül az autista gyermekekkel, tanulókkal? - védőnő

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	140	62,5	63,6
1	75	33,5	34,1
2	5	2,2	2,3
Összesen	220	98,2	100,0
Adathiány	4	1,8	
	224	100,0	

Az alábbi személyek közül hányan foglalkoznak intézményükben közvetlenül az autista gyermekekkel, tanulókkal? - gyermekorvos

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	143	63,8	65,0
1	76	33,9	34,5
2	1	,4	,5
Összesen	220	98,2	100,0
Adathiány	4	1,8	
	224	100,0	

Az alábbi személyek közül hányan foglalkoznak intézményükben közvetlenül az autista gyermekekkel, tanulókkal? -
gyógypedagógia tanár

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	41	18,3	18,5
1	102	45,5	45,9
2	27	12,1	12,2
3	11	4,9	5,0
4	9	4,0	4,1
5	6	2,7	2,7
6	7	3,1	3,2
7	1	,4	,5
8	6	2,7	2,7
9	3	1,3	1,4
10	3	1,3	1,4
12	1	,4	,5
13	2	,9	,9
22	1	,4	,5
25	1	,4	,5
42	1	,4	,5
Összesen	222	99,1	100,0
Adathiány	2	,9	
	224	100,0	

Az alábbi személyek közül hányan foglalkoznak intézményükben közvetlenül az autista gyermekekkel, tanulókkal? -
gyógypedagógia asszisztens

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	123	54,9	55,7
1	53	23,7	24,0
2	13	5,8	5,9
3	14	6,3	6,3
4	5	2,2	2,3
5	2	,9	,9
6	3	1,3	1,4
7	2	,9	,9
8	3	1,3	1,4
9	1	,4	,5
10	1	,4	,5
13	1	,4	,5
Összesen	221	98,7	100,0
Adathiány	3	1,3	
	224	100,0	

Az alábbi személyek közül hányan foglalkoznak intézményükben közvetlenül az autista gyermekekkel, tanulókkal? -
fejlesztő pedagógus

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	134	59,8	60,6
1	75	33,5	33,9
2	7	3,1	3,2
3	1	,4	,5
4	1	,4	,5
5	3	1,3	1,4
Összesen	221	98,7	100,0
Adathiány	3	1,3	
	224	100,0	

Az alábbi személyek közül hányan foglalkoznak intézményükben közvetlenül az autista gyermekekkel, tanulókkal? - pszichológus

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	173	77,2	78,3
1	46	20,5	20,8
2	2	,9	,9
Összesen	221	98,7	100,0
Adathiány	3	1,3	
	224	100,0	

Az alábbi személyek közül hányan foglalkoznak intézményükben közvetlenül az autista gyermekekkel, tanulókkal? - pszichiáter

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	215	96,0	97,3
1	5	2,2	2,3
2	1	,4	,5
Összesen	221	98,7	100,0
Adathiány	3	1,3	
	224	100,0	

Az autista gyermekekkel, tanulókkal közvetlenül foglalkozó személyek közül hányan vettek (vagy vesznek) részt autizmus-specifikus továbbképzésben?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	74	33,0	33,0
1	68	30,4	30,4
2	30	13,4	13,4
3	14	6,3	6,3
4	12	5,4	5,4
5	6	2,7	2,7
6	4	1,8	1,8
7	2	,9	,9
8	6	2,7	2,7
9	1	,4	,4
12	2	,9	,9
13	1	,4	,4
14	1	,4	,4
15	1	,4	,4
25	1	,4	,4
56	1	,4	,4
Összesen	224	100,0	100,0

Az intézmény jóváhagyott továbbképzési tervében szerepel-e az autista gyermekekkel foglalkozó kollégák autizmus-specifikus továbbképzése?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	141	62,9	62,9
Igen	83	37,1	37,1
Összesen	224	100,0	100,0

Hogyan értékeli az autista gyermekekkel foglalkozó kollégák tájékozottságát az autizmust illetően? (1 - nagyon rossz ... 5 - nagyon jó)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
2	6	2,7	2,7
3	67	29,9	29,9
4	108	48,2	48,2
5	43	19,2	19,2
Összesen	224	100,0	100,0

Az Ön megítélése szerint intézményükben hiányzik-e az autista gyermekek ellátásának valamilyen személyi feltétele?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	125	55,8	55,8
Igen	99	44,2	44,2
Összesen	224	100,0	100,0

Általánosságban véve hogyan ítéli meg az autista gyermekek ellátásának személyi feltételeit intézményükben? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
1	2	,9	,9
2	11	4,9	4,9
3	55	24,6	24,6
4	116	51,8	51,8
5	40	17,9	17,9
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen rendszerességgel tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
naponta	169	75,4	75,4
hetente	43	19,2	19,2
havonta	12	5,4	5,4
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel? - szülői értekezlet

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	33	14,7	14,7
Igen	191	85,3	85,3
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel? - személyes fogadóóra

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	20	8,9	8,9
Igen	204	91,1	91,1
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel? - szülőklub

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	187	83,5	83,5
Igen	37	16,5	16,5
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel? - szülőtanfolyam/szülőképzés

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	211	94,2	94,2
Igen	13	5,8	5,8
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel? - mentálhigiénés tréning

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	216	96,4	96,4
Igen	8	3,6	3,6
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel? - iskolai rendezvények

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	88	39,3	39,3
Igen	136	60,7	60,7
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel? - családlátogatás

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	88	39,3	39,3
Igen	136	60,7	60,7
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel? - közös családi programok

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	151	67,4	67,4
Igen	73	32,6	32,6
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel? - telefon

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	50	22,3	22,3
Igen	174	77,7	77,7
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel? - e-mail

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	180	80,4	80,4
Igen	44	19,6	19,6
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel? - üzenőfüzet

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	111	49,6	49,6
Igen	113	50,4	50,4
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen módon tartják a kapcsolatot az autista gyermekek szüleivel? - napló

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	173	77,2	77,2
Igen	51	22,8	22,8
Összesen	224	100,0	100,0

Összességében milyen az együttműködés az autista gyermekek, tanulók szüleivel? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
3	24	10,7	10,7
4	93	41,5	41,5
5	107	47,8	47,8
Összesen	224	100,0	100,0

Intézményük nyújt-e rendszeres tanácsadást a szülőknek otthoni problémákra?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	61	27,2	27,2
Igen	163	72,8	72,8
Összesen	224	100,0	100,0

Az autista gyermek(ek) nevelésének/oktatásának megkezdése előtt kapott-e róluk részletes tájékoztatást intézményük?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	86	38,4	38,4
Igen	138	61,6	61,6
Összesen	224	100,0	100,0

Intézményük felkészítette-e a szülőket autista gyermekük nevelésének/oktatásának megkezdése előtt?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	103	46,0	46,0
Igen	121	54,0	54,0
Összesen	224	100,0	100,0

Intézményük felkészítette-e közösségeit az autista gyermek fogadására?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	32	14,3	15,7
Igen	172	76,8	84,3
Összesen	204	91,1	100,0
Adathiány	20	8,9	
	224	100,0	

Melyik közösségre vonatkozott a felkészítés? - az intézmény munkatársaira

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	57	25,4	25,4
Igen	167	74,6	74,6
Összesen	224	100,0	100,0

Melyik közösségre vonatkozott a felkészítés? - a gyermekekre, tanulói közösségre

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	80	35,7	35,7
Igen	144	64,3	64,3
Összesen	224	100,0	100,0

Melyik közösségre vonatkozott a felkészítés? - a szülői közösségre

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	114	50,9	50,9
Igen	110	49,1	49,1
Összesen	224	100,0	100,0

Többségében hogyan viszonyulnak a csoporttársak/osztálytársak az autista társukhoz?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
rosszul, sok a konfliktus	7	3,1	3,4
nem foglalkoznak vele	11	4,9	5,4
segítőkések, elfogadóak	151	67,4	74,0
partnernek tekintik	19	8,5	9,3
egyéb módon	16	7,1	7,8
Összesen	204	91,1	100,0
Adathiány	20	8,9	
	224	100,0	

Intézményükben vannak-e olyan gyermekek/tanulók, akik segítik az autista társukat az intézményben töltött idő alatt?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	35	15,6	17,2
Igen	169	75,4	82,8
Összesen	204	91,1	100,0
Adathiány	20	8,9	
	224	100,0	

Milyennek ítéli az intézmény és a fenntartó közötti kapcsolatot általánosságban? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
1	1	,4	,4
2	1	,4	,4
3	28	12,5	12,5
4	104	46,4	46,4
5	90	40,2	40,2
Összesen	224	100,0	100,0

Milyennek ítéli az intézmény és a fenntartó közötti kapcsolatot az autista gyermekek/tanulók ellátásával kapcsolatban? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
1	1	,4	,4
2	10	4,5	4,5
3	40	17,9	17,9
4	99	44,2	44,2
5	74	33,0	33,0
Összesen	224	100,0	100,0

Az autista gyermekek/tanulók ellátásával kapcsolatban együttműködnek-e más intézményekkel?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	40	17,9	17,9
Igen	184	82,1	82,1
Összesen	224	100,0	100,0

Hány intézménnyel működnek együtt az autista gyermekek/tanulók ellátásával kapcsolatban?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
1	60	26,8	32,6
2	56	25,0	30,4
3	33	14,7	17,9
4	14	6,3	7,6
5	10	4,5	5,4
6	3	1,3	1,6
8	3	1,3	1,6
10	1	,4	,5
11	1	,4	,5
12	1	,4	,5
23	1	,4	,5
60	1	,4	,5
Összesen	184	82,1	100,0
0	1	,4	
Adathiány	39	17,4	
Összesen	40	17,9	
	224	100,0	

Az 1. partner típusa

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
közoktatási intézmény	99	44,2	53,8
civil szervezet	27	12,1	14,7
egészségügyi intézmény	14	6,3	7,6
egyéb	44	19,6	23,9
Összesen	184	82,1	100,0
Adathiány	40	17,9	
	224	100,0	

Mi az 1. partnerrel való együttműködés tartalma? - szupervízió

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	194	86,6	86,6
Igen	30	13,4	13,4
Összesen	224	100,0	100,0

Mi az 1. partnerrel való együttműködés tartalma? - tanácsadás

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	79	35,3	35,3
Igen	145	64,7	64,7
Összesen	224	100,0	100,0

Mi az 1. partnerrel való együttműködés tartalma? - tapasztalatsere

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	109	48,7	48,7
Igen	115	51,3	51,3
Összesen	224	100,0	100,0

Mi az 1. partnerrel való együttműködés tartalma? - kimenet/bemenet (ahová továbbtanul/ahonnan jön a gyermek)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	184	82,1	82,1
Igen	40	17,9	17,9
Összesen	224	100,0	100,0

Milyenek ítélik az együttműködést az 1. partnerrel? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
2	2	,9	1,1
3	14	6,3	7,6
4	86	38,4	46,7
5	82	36,6	44,6
Összesen	184	82,1	100,0
Adathiány	40	17,9	
	224	100,0	

A 2. partner típusa

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
közoktatási intézmény	59	26,3	47,6
civil szervezet	19	8,5	15,3
egészségügyi intézmény	15	6,7	12,1
egyéb	31	13,8	25,0
Összesen	124	55,4	100,0
Adathiány	100	44,6	
	224	100,0	

Mi a 2. partnerrel való együttműködés tartalma? - szupervízió

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	208	92,9	92,9
Igen	16	7,1	7,1
Összesen	224	100,0	100,0

Mi a 2. partnerrel való együttműködés tartalma? - tanácsadás

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	130	58,0	58,0
Igen	94	42,0	42,0
Összesen	224	100,0	100,0

Mi a 2. partnerrel való együttműködés tartalma? - tapasztalatcsere

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	152	67,9	67,9
Igen	72	32,1	32,1
Összesen	224	100,0	100,0

Mi a 2. partnerrel való együttműködés tartalma? - kimenet/bemenet (ahová továbbtanul/ahonnan jön a gyermek)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	196	87,5	87,5
Igen	28	12,5	12,5
Összesen	224	100,0	100,0

Milyenek ítélik az együttműködést a 2. partnerrel? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
2	3	1,3	2,4
3	16	7,1	12,9
4	54	24,1	43,5
5	51	22,8	41,1
Összesen	124	55,4	100,0
Adathiány	100	44,6	
	224	100,0	

A 3. partner típusa

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
közoktatási intézmény	32	14,3	47,1
civil szervezet	8	3,6	11,8
egészségügyi intézmény	11	4,9	16,2
egyéb	17	7,6	25,0
Összesen	68	30,4	100,0
Adathiány	156	69,6	
	224	100,0	

Mi a 3. partnerrel való együttműködés tartalma? - szupervízió

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	213	95,1	95,1
Igen	11	4,9	4,9
Összesen	224	100,0	100,0

Mi a 3. partnerrel való együttműködés tartalma? - tanácsadás

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	177	79,0	79,0
Igen	47	21,0	21,0
Összesen	224	100,0	100,0

Mi a 3. partnerrel való együttműködés tartalma? - tapasztalatcsere

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	180	80,4	80,4
Igen	44	19,6	19,6
Összesen	224	100,0	100,0

Milyennek ítéli az együttműködést a 3. partnerrel? (1: nagyon rossz ... 5: nagyon jó)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
3	11	4,9	16,2
4	23	10,3	33,8
5	34	15,2	50,0
Összesen	68	30,4	100,0
Adathiány	156	69,6	
	224	100,0	

Melyik kategória érvényes intézményünkben az autista gyermekekre, tanulóira vonatkozóan? Az autista gyermeket/tanulót: - többségi intézményben, ép gyermekekkel/tanulókkal közösen neveljük/oktatjuk

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	58	25,9	25,9
Igen	166	74,1	74,1
Összesen	224	100,0	100,0

Melyik kategória érvényes intézményünkben az autista gyermekekre, tanulóira vonatkozóan? Az autista gyermeket/tanulót: - többségi intézményben, gyógypedagógiai csoportban/osztályban neveljük/oktatjuk

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	212	94,6	94,6
Igen	12	5,4	5,4
Összesen	224	100,0	100,0

Melyik kategória érvényes intézményünkben az autista gyermekekre, tanulóira vonatkozóan? Az autista gyermeket/tanulót: - többségi intézményben, autista csoportban neveljük/oktatjuk

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	219	97,8	97,8
Igen	5	2,2	2,2
Összesen	224	100,0	100,0

Melyik kategória érvényes intézményükben az autista gyermekekre, tanulóira vonatkozóan?Az autista gyermeket/tanulót: - gyógypedagógiai intézményben, nem autista csoportban neveljük/oktatjuk

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	191	85,3	85,3
Igen	33	14,7	14,7
Összesen	224	100,0	100,0

Melyik kategória érvényes intézményükben az autista gyermekekre, tanulóira vonatkozóan?Az autista gyermeket/tanulót: - gyógypedagógiai intézményben, autista csoportban neveljük/oktatjuk

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	193	86,2	86,2
Igen	31	13,8	13,8
Összesen	224	100,0	100,0

Melyik kategória érvényes intézményükben az autista gyermekekre, tanulóira vonatkozóan?Az autista gyermeket/tanulót: - magántanulóként neveljük/oktatjuk

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	197	87,9	87,9
Igen	27	12,1	12,1
Összesen	224	100,0	100,0

Hetente átlagosan hány órát töltenek az intézményben az autista gyermekek, tanulók?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
2	1	,4	,4
5	2	,9	,9
6	2	,9	,9
7	1	,4	,4
8	6	2,7	2,7
9	1	,4	,4
10	8	3,6	3,6
12	2	,9	,9
13	1	,4	,4
15	5	2,2	2,2
16	3	1,3	1,3
20	22	9,8	9,8
21	4	1,8	1,8
22	4	1,8	1,8
23	2	,9	,9
24	2	,9	,9
25	24	10,7	10,7
26	3	1,3	1,3
27	2	,9	,9
28	3	1,3	1,3
30	40	17,9	17,9
31	1	,4	,4
32	3	1,3	1,3
33	2	,9	,9
34	2	,9	,9
35	22	9,8	9,8
36	3	1,3	1,3
37	1	,4	,4
39	1	,4	,4
40	41	18,3	18,3
43	1	,4	,4
45	3	1,3	1,3
48	1	,4	,4
50	1	,4	,4
53	1	,4	,4
70	2	,9	,9
80	1	,4	,4
Összesen	224	100,0	100,0

Hetente átlagosan hány óra rehabilitációs ellátásban részesülnek az autista gyermekek, tanulók az intézményben?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
0	6	2,7	2,7
1	3	1,3	1,3
2	27	12,1	12,1
3	47	21,0	21,0
4	34	15,2	15,2
5	22	9,8	9,8
6	9	4,0	4,0
7	7	3,1	3,1
8	11	4,9	4,9
10	25	11,2	11,2
11	4	1,8	1,8
12	7	3,1	3,1
14	2	,9	,9
15	5	2,2	2,2
20	4	1,8	1,8
23	1	,4	,4
25	2	,9	,9
30	3	1,3	1,3
35	3	1,3	1,3
46	1	,4	,4
58	1	,4	,4
Összesen	224	100,0	100,0

A nap folyamán jellemzően mikor tartózkodnak az autista gyermekek, tanulók az intézményben?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
délelőtt	40	17,9	17,9
délelőtt+ebéd	58	25,9	25,9
délelőtt+ebéd+délután	125	55,8	55,8
délután	1	,4	,4
Összesen	224	100,0	100,0

Intézményükben általában egy szakember hány autista gyermekkel foglalkozik egyidejűleg?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
1	173	77,2	77,9
2	19	8,5	8,6
3	13	5,8	5,9
4	7	3,1	3,2
5	2	,9	,9
6	4	1,8	1,8
8	3	1,3	1,4
10	1	,4	,5
Összesen	222	99,1	100,0
0	2	,9	
	224	100,0	

Intézményükben megvalósul-e az autista gyermekek/tanulók egyéni fejlesztése?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	6	2,7	2,7
Igen	218	97,3	97,3
Összesen	224	100,0	100,0

Az autista gyermekeknek/tanulóknak van-e egyéni fejlesztési terve?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	2	,9	,9
Igen	216	96,4	99,1
Összesen	218	97,3	100,0
9	6	2,7	
	224	100,0	

Általában kik vesznek részt az egyéni fejlesztési terv megalkotásában? - szülők

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	172	76,8	76,8
Igen	52	23,2	23,2
Összesen	224	100,0	100,0

Általában kik vesznek részt az egyéni fejlesztési terv megalkotásában? - az érintett

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	206	92,0	92,0
Igen	18	8,0	8,0
Összesen	224	100,0	100,0

Általában kik vesznek részt az egyéni fejlesztési terv megalkotásában? - az érintettel az intézményben foglalkozó személyek

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	23	10,3	10,3
Igen	201	89,7	89,7
Összesen	224	100,0	100,0

Min alapul az egyéni fejlesztési terv? - a szakértői bizottság véleményén

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	23	10,3	10,3
Igen	201	89,7	89,7
Összesen	224	100,0	100,0

Min alapul az egyéni fejlesztési terv? - felmérésen

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	73	32,6	32,6
Igen	151	67,4	67,4
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen időközönként vizsgálják felül az egyéni fejlesztési tervet?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
hetente	6	2,7	2,8
havonta többször	14	6,3	6,5
havonta	57	25,4	26,4
évente többször	110	49,1	50,9
évente	29	12,9	13,4
Összesen	216	96,4	100,0
Adathiány	8	3,6	
	224	100,0	

Intézményük mikor biztosít egyéni fejlesztést?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
tanórákon	11	4,9	5,0
órák közötti szünetekben	1	,4	,5
bizonyos órákról elkérve	21	9,4	9,6
a délutáni időszakban	33	14,7	15,1
az intézményben töltött idő alatt folyamatosan	130	58,0	59,6
változó időpontban	22	9,8	10,1
Összesen	218	97,3	100,0
Adathiány	6	2,7	
	224	100,0	

Mely területeket célozza meg az egyéni fejlesztés? - tantárgyi fejlesztés

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	129	57,6	57,6
Igen	95	42,4	42,4
Összesen	224	100,0	100,0

Mely területeket célozza meg az egyéni fejlesztés? - kognitív fejlesztés

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	60	26,8	26,8
Igen	164	73,2	73,2
Összesen	224	100,0	100,0

Mely területeket célozza meg az egyéni fejlesztés? - önkiszolgálás és önállóság

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	74	33,0	33,0
Igen	150	67,0	67,0
Összesen	224	100,0	100,0

Mely területeket célozza meg az egyéni fejlesztés? - rugalmas viselkedés és gondolkodás

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	66	29,5	29,5
Igen	158	70,5	70,5
Összesen	224	100,0	100,0

Mely területeket célozza meg az egyéni fejlesztés? - szociális készségek

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	24	10,7	10,7
Igen	200	89,3	89,3
Összesen	224	100,0	100,0

Mely területeket célozza meg az egyéni fejlesztés? - szenzomotoros fejlesztés

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	86	38,4	38,4
Igen	138	61,6	61,6
Összesen	224	100,0	100,0

Mely területeket célozza meg az egyéni fejlesztés? - kommunikációs készségek

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	29	12,9	12,9
Igen	195	87,1	87,1
Összesen	224	100,0	100,0

Mely területeket célozza meg az egyéni fejlesztés? - egyéni és társas szabadidős készségek

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	93	41,5	41,5
Igen	131	58,5	58,5
Összesen	224	100,0	100,0

Mely területeket célozza meg az egyéni fejlesztés? - viselkedésproblémák megelőzése és kezelése

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	56	25,0	25,0
Igen	168	75,0	75,0
Összesen	224	100,0	100,0

Intézményükben megvalósul-e az autista gyermekek/tanulók kiscsoportos fejlesztése?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	70	31,3	31,3
Igen	154	68,8	68,8
Összesen	224	100,0	100,0

Intézményük mikor biztosít kiscsoportos fejlesztést?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
tanórákon	16	7,1	10,4
órák közötti szünetekben	1	,4	,6
bizonyos órákról elkérve	16	7,1	10,4
a délutáni időszakban	18	8,0	11,7
az intézményben töltött idő alatt folyamatosan	78	34,8	50,6
változó időpontban	25	11,2	16,2
Összesen	154	68,8	100,0
Adathiány	70	31,3	
	224	100,0	

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet ismeri! - strukturált oktatás

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	155	69,2	69,2
Igen	69	30,8	30,8
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet ismeri! - egyéni felmérés és fejlesztés

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	17	7,6	7,6
Igen	207	92,4	92,4
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet ismeri! - az egyéni szükségletek szerint adaptált fizikai környezet (pl. szenzoros ingerekkel kapcsolatos védelem)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	139	62,1	62,1
Igen	85	37,9	37,9
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet ismeri! - egyénre szabott vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, folyamatábrák, strukturált, önállóan végezhető feladatok és szabadidős eszközök, választó-és jutalomtáblák)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	84	37,5	37,5
Igen	140	62,5	62,5
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet ismeri! - különböző kognitív- viselkedésterápiás eljárások: (pl. a kívánt viselkedés szisztematikus megerősítése, zsetonrendszer, láncolás, formázás, promptok alkalmazása, problémamegoldó stratégiák tanítása)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	115	51,3	51,3
Igen	109	48,7	48,7
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet ismeri! - TEACCH megközelítés

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	181	80,8	80,8
Igen	43	19,2	19,2
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet ismeri! - ABA

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	205	91,5	91,5
Igen	19	8,5	8,5
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet ismeri! - Floortime

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	206	92,0	92,0
Igen	18	8,0	8,0
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet ismeri! - egyiket sem

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	217	96,9	96,9
Igen	7	3,1	3,1
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet alkalmazza az autista gyermekek nevelése/oktatása során! - strukturált oktatás

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	158	70,5	70,5
Igen	66	29,5	29,5
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet alkalmazza az autista gyermekek nevelése/oktatása során! - egyéni felmérés és fejlesztés

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	16	7,1	7,1
Igen	208	92,9	92,9
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet alkalmazza az autista gyermekek nevelése/oktatása során! - az egyéni szükségletek szerint adaptált fizikai környezet (pl. szenzoros ingerekkel kapcsolatos védelem)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	148	66,1	66,1
Igen	76	33,9	33,9
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet alkalmazza az autista gyermekek nevelése/oktatása során! - egyénre szabott vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, folyamatábrák, strukturált, önállóan végezhető feladatok és szabadidős eszközök, választó-és jutalomtáblák)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	99	44,2	44,2
Igen	125	55,8	55,8
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet alkalmazza az autista gyermekek nevelése/oktatása során! - különböző kognitív- viselkedésterápiás eljárások (pl. a kívánt viselkedés szisztematikus megerősítése, zsetonrendszer, láncolás, formázás, promptok alkalmazása, problémamegoldó stratégiák tanítása)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	125	55,8	55,8
Igen	99	44,2	44,2
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet alkalmazza az autista gyermekek nevelése/oktatása során! - TEACCH megközelítés

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	196	87,5	87,5
Igen	28	12,5	12,5
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet alkalmazza az autista gyermekek nevelése/oktatása során! - ABA

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	220	98,2	98,2
Igen	4	1,8	1,8
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet alkalmazza az autista gyermekek nevelése/oktatása során! - Floortime

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	220	98,2	98,2
Igen	4	1,8	1,8
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik terápiás megközelítést/keretet alkalmazza az autista gyermekek nevelése/oktatása során! - egyiket sem

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	219	97,8	97,8
Igen	5	2,2	2,2
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - én-könyv

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	138	61,6	61,6
Igen	86	38,4	38,4
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - napló

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	137	61,2	61,2
Igen	87	38,8	38,8
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - elmeolvasás tanítása

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	190	84,8	84,8
Igen	34	15,2	15,2
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - mindennapi tevékenységek fényképsorozat (ELA program)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	123	54,9	54,9
Igen	101	45,1	45,1
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - szociális történetek

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	107	47,8	47,8
Igen	117	52,2	52,2
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - szociális helyzetek feldolgozása video segítségével

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	162	72,3	72,3
Igen	62	27,7	27,7
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - babzsákos játék (kiscsoportos szociális-kommunikációs fejlesztés)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	90	40,2	40,2
Igen	134	59,8	59,8
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - egyénre szabott viselkedési szabályok

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	65	29,0	29,0
Igen	159	71,0	71,0
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - tárgyas kommunikáció

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	104	46,4	46,4
Igen	120	53,6	53,6
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - képes kommunikáció

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	71	31,7	31,7
Igen	153	68,3	68,3
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - írott nyelv

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	169	75,4	75,4
Igen	55	24,6	24,6
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - képek cseréjén alapuló kommunikációs rendszer (PECS)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	140	62,5	62,5
Igen	84	37,5	37,5
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - gesztusnyelv

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	151	67,4	67,4
Igen	73	32,6	32,6
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - beszélgetési forgatókönyvek

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	171	76,3	76,3
Igen	53	23,7	23,7
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - modell nyújtása

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	129	57,6	57,6
Igen	95	42,4	42,4
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - tervezett kommunikációs szabotázs helyzetek

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	176	78,6	78,6
Igen	48	21,4	21,4
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert ismeri! - egyiket sem

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	209	93,3	93,3
Igen	15	6,7	6,7
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-oktatása során! - én-könyv

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	161	71,9	71,9
Igen	63	28,1	28,1
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-oktatása során! - napló

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	160	71,4	71,4
Igen	64	28,6	28,6
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-oktatása során! - elmeolvasás tanítása

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	199	88,8	88,8
Igen	25	11,2	11,2
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-oktatása során! - mindennapi tevékenységek fényképsorozat (ELA program)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	154	68,8	68,8
Igen	70	31,3	31,3
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-oktatása során! - szociális történetek

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	115	51,3	51,3
Igen	109	48,7	48,7
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-oktatása során! - szociális helyzetek feldolgozása video segítségével

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	184	82,1	82,1
Igen	40	17,9	17,9
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-oktatása során! - babzsákos játék (kiscsoportos szociális- kommunikációs fejlesztés)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	103	46,0	46,0
Igen	121	54,0	54,0
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-oktatása során! - egyénre szabott viselkedési szabályok

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	70	31,3	31,3
Igen	154	68,8	68,8
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-
oktatása során! - tárgyias kommunikáció

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	124	55,4	55,4
Igen	100	44,6	44,6
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-
oktatása során! - képes kommunikáció

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	99	44,2	44,2
Igen	125	55,8	55,8
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-
oktatása során! - írott nyelv

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	181	80,8	80,8
Igen	43	19,2	19,2
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-
oktatása során! - képek cseréjén alapuló kommunikációs rendszer (PECS)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	172	76,8	76,8
Igen	52	23,2	23,2
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-
oktatása során! - gesztusnyelv

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	168	75,0	75,0
Igen	56	25,0	25,0
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-
oktatása során! - beszélgetési forgatókönyvek

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	185	82,6	82,6
Igen	39	17,4	17,4
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-
oktatása során! - modell nyújtása

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	142	63,4	63,4
Igen	82	36,6	36,6
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-
oktatása során! - tervezett kommunikációs szabotázs helyzetek

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	190	84,8	84,8
Igen	34	15,2	15,2
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, hogy intézményük az alábbiak közül melyik módszert alkalmazza az autista gyermekek nevelése-
oktatása során! - egyiket sem

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	209	93,3	93,3
Igen	15	6,7	6,7
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen kiegészítő terápiákban tudják részesíteni az autista gyermekeket, tanulókat? - zenei interakciós terápia

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	177	79,0	79,0
Igen	47	21,0	21,0
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen kiegészítő terápiákban tudják részesíteni az autista gyermekeket, tanulókat? - művészeti terápia

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	178	79,5	79,5
Igen	46	20,5	20,5
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen kiegészítő terápiákban tudják részesíteni az autista gyermekeket, tanulókat? - terápiás lovaglás

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	190	84,8	84,8
Igen	34	15,2	15,2
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen kiegészítő terápiákban tudják részesíteni az autista gyermekeket, tanulókat? - kutyás terápia

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	207	92,4	92,4
Igen	17	7,6	7,6
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen kiegészítő terápiákban tudják részesíteni az autista gyermekeket, tanulókat? - HRG

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	206	92,0	92,0
Igen	18	8,0	8,0
Összesen	224	100,0	100,0

Milyen kiegészítő terápiákban tudják részesíteni az autista gyermekeket, tanulókat? - nincsen lehetőségünk kiegészítő terápiára

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	107	47,8	47,8
Igen	117	52,2	52,2
Összesen	224	100,0	100,0

Intézményük szervez-e olyan szabadidős, kulturális jellegű programokat, amibe az ép/tipikusan fejlődő gyermekek, tanulók mellett az autista gyermekeket és tanulókat nem tudják bevonni?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	181	80,8	80,8
Igen	43	19,2	19,2
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - egyéni fejlesztés eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	8	3,6	3,6
Igen	216	96,4	96,4
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - közös tanulás eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	62	27,7	27,7
Igen	162	72,3	72,3
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - önálló munka eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	49	21,9	21,9
Igen	175	78,1	78,1
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - társas asztali tevékenységek eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	75	33,5	33,5
Igen	149	66,5	66,5
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - társas kommunikáció eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	88	39,3	39,3
Igen	136	60,7	60,7
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - kézimunka eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	64	28,6	28,6
Igen	160	71,4	71,4
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - számítástechnikai eszközök

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	92	41,1	41,1
Igen	132	58,9	58,9
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - olvasás, zenehallgatás, videózás eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	75	33,5	33,5
Igen	149	66,5	66,5
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - védett egyéni pihenő eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	154	68,8	68,8
Igen	70	31,3	31,3
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - tankönyv eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	176	78,6	78,6
Igen	48	21,4	21,4
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - egyszerű házimunka eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	145	64,7	64,7
Igen	79	35,3	35,3
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - tornaszoba eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	48	21,4	21,4
Igen	176	78,6	78,6
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - biztonságos mosdó, wc eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	52	23,2	23,2
Igen	172	76,8	76,8
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - biztonságos udvar eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	73	32,6	32,6
Igen	151	67,4	67,4
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - zavaró ingerek elkerülésének eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	176	78,6	78,6
Igen	48	21,4	21,4
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - személyes eszközök, tárgyak elhelyezésének eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	84	37,5	37,5
Igen	140	62,5	62,5
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - vizuális információk elhelyezésének eszközei

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	119	53,1	53,1
Igen	105	46,9	46,9
Összesen	224	100,0	100,0

Kérjük, jelölje be, az alábbiak közül mely eszközök állnak rendelkezésre az autista gyermekek/tanulók nevelése/oktatása során? - egyik sem

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	222	99,1	99,1
Igen	2	,9	,9
Összesen	224	100,0	100,0

Intézményükben hiányoznak-e eszközök az autista gyermekek nevelése-oktatása terén?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	106	47,3	47,3
Igen	118	52,7	52,7
Összesen	224	100,0	100,0

Intézményükben áll-e rendelkezésre különterem (egyéni fejlesztő szoba) az egyéni fejlesztésekre?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
Nem	20	8,9	9,2
Igen	198	88,4	90,8
Összesen	218	97,3	100,0
Adathiány	6	2,7	
	224	100,0	

Össességében hogyan ítéli meg az autista gyermekek ellátásának tárgyi feltételeit intézményükben? (1: nagyon rossz ...
5: nagyon jó)

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes Százalék
1	2	,9	,9
2	13	5,8	5,8
3	80	35,7	35,7
4	108	48,2	48,2
5	21	9,4	9,4
Összesen	224	100,0	100,0